

EFFEKTFULDE INDSATSER I BOLIGOMRÅDER TIL AT FORBEDRE BØRNS SKOLEGANG OG UDDANNELSE OG VOKSNES ARBEJDSMARKEDSPARATHED

SYSTEMATISK FORSKNINGSOVERSIGT, NR. 2 OG 3 AF 4

16:12

MIKKEL GIVER KJER
RUNE CHRISTIAN HOLGER JØRGENSEN
LINE MEHLSÉN
VIBEKE JAKOBSEN

16:12

EFFEKTFULDE INDSATSER I BOLIGOMRÅDER TIL AT FORBEDRE BØRNS SKOLEGANG OG UDDANNELSE OG VOKSNES ARBEJDSMARKEDSPARATHED

SYSTEMATISK FORSKNINGSOVERSIGT, NR. 2 OG 3 AF 4

MIKKEL GIVER KJER
RUNE CHRISTIAN HOLGER JØRGENSEN
LINE MEHLSÉN
VIBEKE JAKOBSEN

KØBENHAVN 2016
SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

EFFEKTFULDE INDSATSER I BOLIGOMRÅDER TIL AT FORBEDRE BØRNS
SKOLEGANG OG UDDANNELSE OG VOKSNES ARBEJDSMARKEDSPARATHED.
SYSTEMATISK FORSKNINGSOVERSIGT, NR. 2 OG 3 AF 4.

Afdelingsleder: Lisbeth Pedersen
Afdelingen for beskæftigelse og inklusion

ISSN: 1396-1810
ISBN: 978-87-7119-371-8
e-ISBN: 978-87-7119-372-5

Layout: Hedda Bank
Forsidefoto: Ole Bo Jensen
Oplag: 300
Tryk: Rosendahls a/s

© 2016 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Hertuf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

INDHOLD

	FORORD	5
	SAMMENFATNING	7
1	INDLEDNING	17
	Formål og baggrund	17
	Rapportens opbygning	20
2	METODE	21
	Begreber og afgrænsninger anvendt i Forskningsoversigten	21
	Søgning og screening af litteratur	23
	Kvalitetsvurdering	27
	Beskrivelse af indsatserne	28
	Realiserbarhed	28

3	PRÆSENTATION AF DE INKLUDEREDE INDSATSER	31
	Styrkelse af fagspecifikke færdigheder	34
	Styrkelse af ikke-faglige færdigheder	49
	Forbedring af adfærd og holdninger	69
	Styrkelse af uddannelsesvalg	103
	Udvikling af forælderrollen	116
	Forbedring af arbejdsmarkedsparatheden	131
4	FÆLLESTRÆK I STUDIERNE	151
	Anvendte forskningsdesign	152
	Geografi	153
	Målgrupper	154
	Indsatsernes institutionelle og fysiske placering	154
	Indsatsernes primære aktører	155
	Indsatsernes varighed	155
	BILAG	157
	Bilag 1 Grå litteratur	157
	LITTERATUR	161
	SFI-RAPPORTER SIDEN 2015	167

FORORD

Landsbyggefondens har i perioden 2011-14 uddelt 1,76 mia. kr. til boligsociale indsatser og huslejestøtte som led i en boligaftale, der blev indgået i 2010 om en styrket indsats i de såkaldte ghettoområder. Formålet med de boligsociale indsatser er at forbedre de sociale vilkår i de almene boligområder. Det gælder i ghettoområder, men i høj grad også forebyggende i områder, der er i fare for at komme ind i en negativ udviklingspiral.

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd evaluerer sammen med Rambøll Management Consulting og Professionshøjskolen Metropol Landsbyggefondens 2011-14-pulje. Evalueringen har til formål at tilvejebringe viden om boligsociale aktiviteterets effekter og resultater inden for følgende fire temaer: 1) kriminalitetsforebyggelse, 2) skole og uddannelse, 3) beskæftigelse og aktiviteter, der flytter ledige tættere på arbejdsmarkedet, og 4) forældrekompetencer og børns trivsel. Evalueringen blev igangsat i sommeren 2014 og afsluttes i 2020.

Rapporten indeholder dels en systematisk forskningsoversigt over indsatser, rettet mod at forbedre skole- og uddannelsesniveaet, og som kan foregå i en boligsocial kontekst, og dels en systematisk forskningsoversigt over indsatser, rettet mod at øge beskæftigelsesniveaet eller flytte ledige tættere på arbejdsmarkedet, som ligeledes kan foregå i en boligsocial kontekst. Rapporten indeholder den anden og tredje af fire

forskningsoversigter; den første forskningsoversigt omhandler kriminalitetsforebyggelse (SFI-rapport 15:46), mens den fjerde forskningsoversigt omhandler indsatser, der retter sig mod at forbedre forældrekompetencer og forøge børns trivsel (SFI-rapport 16:13).

Der er stor politisk bevågenhed omkring løsningen af de udfordringer, der forbindes med at have boligområder med beboere, der på forskellig vis har ringere livschancer, end hovedparten af danskerne har. Denne rapport peger på en række aktiviteter, der har en dokumenteret effekt i forhold til uddannelse og beskæftigelse, og som kan inspirere det boligsociale arbejde og bringe større fokus på at arbejde evidensbaseret og målrettet.

Rapporten er skrevet af videnskabelig assistent Mikkel Giver Kjer, videnskabelig assistent Rune Jørgensen, videnskabelig assistent Line Mehlsen og seniorforsker Vibeke Jakobsen, der også har fungeret som projektleder for denne rapport.

Indholdet i denne rapport er blevet diskuteret i en workshop bestående af boligsociale aktører med særlig erfaring med skole- og uddannelsesrettede indsatser eller beskæftigelsesrettede indsatser i boligsocialt regi. I den forbindelse vil vi gerne rette en stor tak til de aktører, der deltog i workshopen.

København, april 2016

AGI CSONKA

SAMMENFATNING

BAGGRUND OG FORMÅL

I 2010 indgik Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre en boligaftale om styrket indsats i de såkaldte ghettoområder. Formålet med de boligsociale indsatser er at forbedre de sociale vilkår i de almene boligområder. Som led i boligaftalen har Landsbyggefonden i perioden 2011-14 uddelt 1,76 mia. kr. til boligsociale indsatser og huslejestøtte.

Denne rapport er et delelement i evalueringen af indsatserne under Landsbyggefondens 2011-14-midler. Formålet med rapporten er at bidrage med inspiration til fremtidige indsatser, der kan igangsættes i en dansk boligsocial kontekst. Rapporten indeholder for det første en systematisk forskningsoversigt, der bidrager med viden om skole- og uddannelsesrettede indsatser, som kan implementeres i en boligsocial kontekst. Målgruppen for indsatserne er først og fremmest børn og unge, og indsatserne har til formål at forbedre børn og unges skolerelaterede kompetencer via aktiviteter, rettet mod både forældre og børn.

For det andet indeholder rapporten en systematisk forskningsoversigt, der bidrager med viden om beskæftigelsesrettede indsatser, som kan implementeres i en boligsocial kontekst. Målgruppen er her voksne ledige. De beskæftigelsesrettede indsatser indeholder uddannelse og ge-

nerel opkvalificering, men også andre typer aktiviteter som jobsøgning og mentorforløb.

Denne rapport er den anden af i alt tre rapporter, baseret på systematiske forskningsoversigter, der skal give viden om boligsociale aktiviteter effekter og resultater inden for temaerne: 1) kriminalitetsforebyggelse, 2) skole og uddannelse, 3) beskæftigelse og aktiviteter, der flytter ledige tættere på arbejdsmarkedet, og 4) forældrekompetencer og børns trivsel.

Den oprindelige plan var at udgive fire rapporter. SFI har dog efterfølgende valgt at præsentere forskningsoversigterne omkring *skole og uddannelse* og *beskæftigelse* i samme rapport. Det hænger sammen med, at vi har fundet meget få studier med beskæftigelsesindsatser, der er relevante i en boligsocial sammenhæng. Grunden hertil er bl.a., at beskæftigelsesindsatsen ofte er knyttet til modtagelsen af overførselsindkomster, og at manglende deltagelse i indsatsen kan betyde sanktioner såsom reduktioner i overførselsindkomsten. De boligsociale indsatser er i høj grad baseret på, at deltagelse i aktiviteterne er frivillig, og derfor er effektstudier af indsatser, hvor der er sanktioner, hvis borgeren ikke deltager, ikke så relevante i en boligsocial sammenhæng.

RESULTATER

Forskningsoversigten giver viden om internationale undersøgelser af indsatser, rettet mod at forbedre børns skolegang og uddannelse og voksnes arbejdsmarkedsparathed. De inkluderede studier omhandler indsatser, der:

- vurderes at kunne iværksættes i en boligsocial kontekst
- er målrettet beboere i udsatte boligområder
- dokumenterer en positiv virkning på børn og unges skolegang og uddannelse eller en positiv virkning på arbejdsmarkedsparathed hos voksne ledige.

Den anvendte kortlægningsmetode betyder bl.a., at vi ikke har inkluderet studier, der blot beskriver indsatser uden at forsøge at evaluere virkningen af dem. Da det især er i Nordamerika, at der er en stærk tradition for effektstudier og andre systematiske evalueringer, betyder det, at der er en overvægt af nordamerikanske studier.

Forskningsoversigten beskriver 19 indsatser, som undersøges i 20 studier.

STUDIERNES ANVENDTE METODER

De 20 studier anvender forskellige metoder til at undersøge de 19 indsatser. Et af de inkluderede studier er et ”systematisk review”. Fire af de inkluderede studier anvender et ”RCT-design” (randomized controlled trial), der i en dansk sammenhæng typisk kaldes ”lodtrækningsforsøg”. Syv af de inkluderede studier måler indsatserne med et kontrolgruppedesign. Indsatserne er i disse tilfælde, i lighed med indsatserne, undersøgt med RCT-design, blevet målt på en indsats- og en kontrolgruppe. Indsatsen er dog ikke tildelt tilfældigt. Otte af de inkluderede studier undersøger indsatsen via før- og eftermålinger.

STUDIERNES GEOGRAFISKE KONTEKST

16 af de inkluderede studier er fra USA. To af de inkluderede studier er fra Canada, mens de resterende to er fra England. De fleste af indsatserne i denne forskningsoversigt er dermed gennemført og evalueret i en kontekst, der er meget forskellig fra den danske boligsociale kontekst. Derfor skal de beskrevne indsatser typisk også tilpasses og udvikles, hvis de skal anvendes i en dansk boligsocial sammenhæng.

INDSATSER

I forskningsoversigten har vi kategoriseret de 19 indsatser inden for seks indsatsklynger på baggrund af indsatsernes opbygning og indhold:

1. Styrkelse af fagspecifikke færdigheder
2. Styrkelse af ikke-faglige færdigheder
3. Styrkelse af uddannelsesvalg
4. Forbedring af adfærd og holdninger
5. Udvikling af forælderrollen
6. Forbedring af arbejdsmarkedspartsheden.

De fem af de seks indsatsklynger indeholder skole- og uddannelsesrettede indsatser (klynge 1-5). Vi har kun fundet få studier med beskæftigelsesindsatser, der er relevante i en boligsocial sammenhæng (klynge 6).

STYRKELSE AF FAGSPECIFIKKE FÆRDIGHEDER

Der er tre indsatser under denne indsatsklynge, som bl.a. har til formål at styrke børns fagspecifikke færdigheder. I alle tre indsatser indgår læsning og/eller læsetræning som en væsentlig komponent, og alle tre indsatser formår at styrke de deltagende børns læsefærdigheder.

”Læsning i sommerferien” består af en bogmesse, hvor børnene får uddelt bøger, som de kan læse i sommerferien. ”Parlæsning” handler om at få frivillige voksne til at tage hjem til børnene og parlæse med dem. I parlæsning indgår både simultanlæsning (hvor barn og voksen læser op samtidig) og sololæsning (hvor barnet læser alene). ”Efter-skole-indsatsen” består af en række forskellige delelementer, hvoraf ét er en sommerskole, der bl.a. fokuserer på læsetræning.

Målgruppen for de tre indsatser varierer således en smule. ”Læsning i sommerferien” og ”parlæsning” er henvendt til børn i indskolingsalderen, der lige har lært at læse. ”Efter-skole-indsatsen” er henvendt til ældre børn fra 8-14 år. Fælles for børnene i målgruppen er dog, at de er fra familier med lav socioøkonomisk status. Indsatserne forsøger derved at give børnene i målgruppen den faglige støtte, som de ikke får i deres hjem. Indsatserne er alle indsatser, der er organiseret uden for børnenes skoletid, og de foregår som sådan som et supplement til skolen – ikke som et alternativ til skolen. Indsatserne sigter i øvrigt ikke alene mod at forbedre børnenes læsevne, men også mod at udvikle deres lyst til at læse.

STYRKELSE AF IKKE-FAGLIGE FÆRDIGHEDER

Denne indsatsklynge består af tre indsatser, som alle har til formål at forbedre de deltagende børn og unges ikke-fagspecifikke færdigheder. Det er færdigheder, som deltagerne kan anvende bredt på tværs af de forskellige fag i skolen, og dermed kan tilegnelsen af disse færdigheder også fremme børnenes muligheder for at klare sig godt inden for hvert fag. Det er også færdigheder, som de unge kan anvende mere generelt med henblik på at kunne indgå som medborgere i lokalsamfundet og i samfundet mere generelt. De ikke-fagspecifikke færdigheder inkluderer bl.a. sociale evner og redskabsfærdigheder, der fx gør børnene i stand til at anvende computere.

”Computerkurset” afholdes i boligområderne efter skoletid og fokuserer på at styrke børnene og de unges færdigheder i forhold til at bruge computere og derigennem også styrke deltageres selvtillid.

”Vejen til større medborgerskab” er et undervisningsforløb i skolen, der fokuserer på at styrke børnene og de unges færdigheder i forhold til at kunne indgå i demokratiske beslutningsprocesser og styrke deres politiske selvtilid.

”Forandringer indefra” er en boligsocial indsats, der fokuserer på at engagere børnene og de unge i de problematikker, som lokalsamfundet står overfor, og få dem til at hjælpe med at løse dem. ”Forandringer indefra” fokuserer endvidere på bl.a. gennem praksis at styrke målgruppens evner til at planlægge og afholde beboermøder og sociale aktiviteter.

FORBEDRING AF ADFÆRD OG HOLDNINGER

Der er seks indsatser under denne indsatsklynge, der alle er rettet mod at forbedre børn og unges adfærd og holdninger relateret til skolen. Nogle af indsatserne har fx til formål at reducere pjækkeri og på den måde forbedre en uønsket adfærd. Andre af indsatserne har til formål at forbedre børnene og de unges holdning til deres omgivelser, så de fx får et mere positivt syn på deres skole. Ved at reducere børnene og de unges pjækkeri og generelt uønskede adfærd og ved at forbedre deres holdning til skolen, er det mere langsigtede formål med flere af indsatserne, at børnene og de unge også vil klare sig bedre fagligt og på den måde skabe sig en bedre fremtid.

Indsatserne varierer i forhold til, hvilke konkrete formål indsatserne har, hvem målgruppen for indsatserne er, og hvad indholdet i indsatserne er. Fælles for indsatserne er dog, at de i høj grad er målrettede de børn og unge, som skal have forbedret deres adfærd og/eller holdninger.

Den første af indsatserne under denne klynge er ”Unge i sommerjob”, som er målrettet børn og unge i alderen 14-21 år, og som har til formål at reducere elevernes fravær i skolen og øge deres læring. Indsatsen består i, at børnene og de unge først gennemfører et træningsprogram og derefter arbejder i et sommerjob.

Den anden indsats i denne klynge er ”Kunstnerindsatsen”, der er målrettet 10-17-årige børn og unge, som typisk har psykiske lidelser. Indsatsens formål er at give deltagerne i indsatsen nogle pro-sociale færdigheder såsom konflikthåndtering og dermed reducere deres symptomer på den psykiske lidelse. Indsatsen består af kunstkurser efter skoletid for børnene og de unge, hvor de dels bliver undervist i en kunstart, dels bliver undervist i en række pro-sociale færdigheder.

Den tredje indsats i klyngen er i virkeligheden ikke én indsats, men snarere en række indsattstyper, der alle har til formål at reducere pjækkeri. Et systematisk review har afdækket, hvilke indsattstyper der er mest effektive i forhold til at reducere pjækkeri. Reviewet peger bl.a. på, at lokalområde/fællesskabsbaserede indsattser er meget effektive. Det er indsattser, der retter sig mod lokalområdet og typisk anvender en kombination af sanktioner med sociale tilbud, der opfordrer til familieorienterede aktiviteter.

Den fjerde indsats i klyngen er ”Tidlig rådgivning”, der er målrettet børn i 4. og 5. klasse med svag socioøkonomisk baggrund, der har brug for ekstra støtte. Formålet med indsattsen er bl.a. at styrke børnenes forhold til skolen samt deres selvregulerende adfærd. Indsattsen består i, at børnene inddeles i mindre grupper, der modtager otte sessioners grupperådgivning på skolen.

Den femte indsats i klyngen er ”Lokalsamfundet og skolen”, der er målrettet unge i 7. og 8. klasse, bosat i udsatte boligområder. Indsattsen har bl.a. til formål at reducere de unges fravær og forbedre deres relationer til voksne. Indsattsen er iværksat på en skole, hvor der er etableret en styrekomité af voksne fra lokalsamfundet. Styrekomitéen udvikler og iværksætter strategiske aktiviteter, der skal forbedre elevernes læringsmiljø og øge moralen hos eleverne – der er fx lavet skole-t-shirts og skolebannere med henblik på at skabe stolthed om skolen.

Den sjette og sidste indsats i klyngen er ”Tidlig indsats – evner for succes”, der er målrettet børn på 6 år, som viser tegn på aggressiv adfærd, samt børnenes familier. Formålet med indsattsen er at give børnene og familierne nogle redskaber, der gør dem i stand til at håndtere børnenes adfærd. Som en del af indsattsen indgår børnene i en ”dinosaur-skole” i det lokale familiecenter, hvor børnene lærer problemløsning og at håndtere vrede.

STYRKELSE AF UDDANNELSESVALG

Der er to indsattser i denne indsattsklynge, som begge bl.a. har til formål at styrke unges uddannelsesvalg. Begge indsattser har karakter af at være hvervningsstrategier for at få unge ind på videregående uddannelser. Indsattserne er målrettet unge med svag socioøkonomisk baggrund, som ofte ikke formår at bryde den sociale arv og udnytte deres faglige potentiale. Indsattserne minder om hinanden, og begge er initieret af organisationer, der er tæt knyttet til en videregående uddannelsesinstitution.

Den ene indsats er ”Karriereindsatsen”, der er målrettet 14-18-årige, som er i fare for at droppe ud af skolen. Formålet med indsatsen er at fastholde de unge i uddannelsessystemet ved bl.a. at øge deres uddannelsesmæssige selvværd og deres motivation for at uddanne sig. Indsatsen består af et ”brobygningsforløb” for udvalgte unge, hvor de introduceres til lokale uddannelsesinstitutioner. Gennem forløbet modtager de unge undervisning inden for forskellige fag, der er specielt designet til at være interessante og motiverende.

Den anden indsats i denne klynge er ”indsats til hvervning”, der er målrettet unge 16-17-årige med svag socioøkonomisk baggrund. Formålet med indsatsen er at få nogle af de unge fra målgruppen til at søge ind på medicinstudiet. Indsatsen består af tre delelementer, som ikke nødvendigvis hører sammen:

- E-mentorforløb, hvor deltagerne parres med frivillige mentorer, der studerer medicin
- Sommerskole, hvor deltagerne i en uge følger et tilrettelagt undervisningsforløb og fx gennemfører simulerede kirurgiske indgreb
- Endagskonference, hvor deltagerne får et indblik i uddannelsen og desuden kan få hjælp til at lave en motiveret ansøgning til medicinstudiet.

UDVIKLING AF FORÆLDREROLLEN

De to indsatser inden for denne indsatsklynge har til formål at forbedre børn og unges forudsætninger for at kunne klare sig godt i uddannelsessystemet og mere generelt i deres liv ved at udvikle forældrenes rolle. Til forskel fra indsatserne i de øvrige indsatsklynger er indsatserne her målrettet forældrene og/eller familien.

”Hjælp til familier” er den ene af de to indsatser inden for denne klynge. ”Hjælp til familier” er målrettet udsatte familier, hvor et barn eller en ung udviser adfærdsproblemer. Formålet med indsatsen er at hjælpe familierne til at kunne tage hånd om barnet eller den unge. Medarbejderne i indsatsen afdækker de enkelte familiers behov, rådgiver dem om relevante offentlige tilbud og henviser dem til disse tilbud. ”Hjælp til familier” er således primært en rådgivningsindsats, hvor der skabes brobygning mellem den enkelte familie og de offentlige tilbud, der kan hjælpe familien.

”Forældrekorps” er den anden af indsatserne inden for denne klynge. ”Forældrekorps” er målrettet forældre og deres førskolebørn på ca. fire år, som bor i udsatte boligområder. Indsatsen består af to parallelle forløb for henholdsvis en forældregruppe og en børnegruppe. Forældregruppen bliver undervist i forskellige opdragelsesteknikker og indgår i diskussioner om, hvilken rolle forældrenes kultur har i forhold til deres opdragelsestilgang.

FORBEDRING AF ARBEJDSMARKEDSPARATHEDEN

De tre indsatsen inden for denne indsatsklynge er målrettet at forbedre arbejdsmarkedsparatheden for voksne beboere. De har et andet formål og i høj grad også en anden målgruppe end indsatserne i de fem første indsatsklynger. Der er dog et overlap på tværs af indsatsklyngerne, da uddannelse og generel opkvalificering er en mere eller mindre central del af indsatserne inden for denne klynge.

”Aftenkurset” og ”Tømrekurset” er to grundlæggende forskellige indsatsen, der dog er organiseret af den samme organisation med det samme formål. De bliver evalueret i samme studie, og vi præsenterer dem under den samme indsats. De to indsatsen er begge forberedende kurser til lærlingeuddannelsen, der er målrettet udsatte ledige voksne. Formålet med kurserne er at hjælpe deltagerne til at kunne ansøge om og få en lærlingeplads inden for den fagorganiserede del af byggebranchen. På den måde sigter kurserne efter at få deltagerne ind på en uddannelse, som forhåbentlig også vil sikre dem et arbejde på længere sigt.

”Jobtræning til unge mænd” er den anden indsats i indsatsklyngen og er henvendt til 16-28-årige mænd med en risikobetonet livsstil. Indsatsens formål er i første omgang at få de unge mænd til at indgå i så mange aktiviteter som muligt, som kan styrke deres arbejdsmarkedsparathed. Aktiviteterne inkluderer bl.a. forberedende kurser til uddannelser, skrivekurser og praktikpladser, der mere eller mindre direkte kan lede deltagerne i beskæftigelse. Deltagerne indgår en kontrakt om at deltage i så mange aktiviteter som muligt og bliver derudover motiveret til at tage del i aktiviteterne ved, at de bliver økonomisk belønnet afhængigt af, hvor mange aktiviteter de deltager i.

”Klar til arbejde med mentorordning” er den tredje og sidste af indsatsen i indsatsklyngen og er henvendt til tidligere indsatte mellem 18 og 34 år. Indsatsen består af en række basisaktiviteter, der bl.a. inkluderer kurser i CV-skrivning, jobansøgning og opkvalificering af jobrele-

vante færdigheder, samt derudover en mentorordning. Mentorerne i indsatsen er frivillige, der eksempelvis hjælper deltagerne (mentees) med at strukturere deres dagligdag uden for fængslet, at fastholde dem i indsatsens basisaktiviteter og at give dem nogle brugbare netværk.

REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

I Danmark skal boligsociale medarbejdere agere i en kontekst, med en meget stærk kommunal sektor, der i (i vidt omfang) står for daginstitutioner, skoler, beskæftigelsesindsatser og de sociale indsatser. Et samarbejde mellem kommuner og boligsociale medarbejdere vil formentlig ofte være frugtbart, da kommunerne og de boligsociale medarbejdere har forskellige styrker i forhold til at udføre socialt arbejde i udsatte boligområder. De boligsociale medarbejdere har fx typisk et godt kendskab til og gode relationer til beboerne, hvilket betyder, at de har gode forudsætninger for at rekruttere beboere til forskellige aktiviteter og indsatser og til at motivere dem til fortsat at deltage. De gode relationer med borgerne fremmes bl.a. af, at de boligsociale medarbejdere ikke repræsenterer en myndighed og af, at de fysisk opholder sig i boligområderne. Nogle af de indsatser, som vi beskriver i denne forskningsoversigt, vil i en dansk kontekst formentlig være hensigtsmæssige at gennemføre som et samarbejde med fx kommunale institutioner

DATAINDSAMLING OG METODE

Søgningen efter relevante studier om boligsociale indsatser, rettet mod at forbedre skolegang og uddannelse for børn eller forbedre arbejdsmarkedsparathed hos voksne ledige er gennemført som søgning i internationale databaser, søgning efter såkaldt ”grå” litteratur og som referencesøgning (også kaldt ”snowball”-søgning). Forskningsoversigtens søgeprofil er udviklet på baggrund af et samarbejde med Landsbyggefonden og fagspecialister på SFI.

I forskningsoversigten er der kun medtaget studier, som er fra år 2000 og fremefter. Geografisk er der medtaget studier af indsatser, gennemført i OECD-lande.

Da sigtet med forskningsoversigten er at identificere indsatser, der forventes at have en gennemslagskraft i boligområder, har vi kun medtaget indsatser, hvor der er dokumenteret en virkning. Det betyder, at indsatser, hvor der ikke er fundet en virkning, eller hvor der er påvist en negativ virkning, ikke er medtaget.

Et krav til indsatserne, der medtages i denne forskningsoversigt, er, at deres virkning er undersøgt på baggrund af følgende typer forskningsdesign: RCT-design, kontrolgruppedesign eller før- og eftermåling. Om en indsats har en decideret effekt, kan man kun slutte på baggrund af studier med et RCT-design eller et kontrolgruppedesign. Før- og eftermålinger er mindre sikre end RCT-design og kontrolgruppedesign i forhold til at henhøre ændringer for en gruppe til indsatsen. Vi har alligevel valgt at tage studier med, som anvender før- og eftermålinger, og som finder indikationer af en positiv virkning af indsatserne, for at øge antallet af potentielle indsatser.

Ud over at beskrive indsatserne og evalueringernes nøglefund perspektiverer vi hver indsats i forhold til, hvordan det vil være muligt at realiserer dem i en dansk boligsocial sammenhæng. For at kvalificere vores betragtninger omkring realiserbarhed, har vi afholdt en workshop med boligsociale aktører, hvor indsatserne er blevet diskuteret i forhold til realiserbarhed.

INDLEDNING

FORMÅL OG BAGGRUND

Denne rapport er baseret på to systematiske forskningsoversigter, hvori der præsenteres forskningsundersøgelser af henholdsvis skole- og uddannelsesrettede indsatser i boligområder og beskæftigelsesrettede indsatser i boligområder. Formålet med rapporten er at levere viden og bidrage med inspiration til fremtidige indsatser, der kan igangsættes boligsocialt.

Denne systematiske forskningsoversigt er en del af en landsdækkende evaluering af boligsociale indsatser. I det følgende beskriver vi først den samlede evaluering og dernæst de fire forskningsoversigter, som udarbejdes i forbindelse med evalueringen (hvor denne rapport indeholder to af de fire forskningsoversigter). Til sidst i kapitlet beskriver vi rapportens opbygning.

DEN SAMLEDE EVALUERING

Landsbyggefondens 2011-14-puljer er en væsentlig videreførelse af den igangværende indsats mod den øgede segregering i samfundet, hvor socialt svage og sårbare borgere koncentrerer sig i det almene boligbyggeri. Bo-

ligpolitisk er der stor bevågenhed omkring og opbakning til at påvirke disse segregeringsprocesser. Samtidig er der stor opmærksomhed rettet mod at forbedre beboernes livschancer. Det betyder, at de områdebase-rede indsatser – det vil sige boligsociale indsatser og huslejenedsættelser – bevæger sig i et spændingsfelt mellem det områdespecifikke og det in-dividiorienterede sociale arbejde.

Formålet med denne landsdækkende evaluering af de boligsociale indsatser, der er gennemført med støtte fra 2011-14-puljen, er at tilve-jebringe viden om:

- De boligsociale aktiviteters effekter og resultater for forskellige mål-grupper
- Hvilke arbejdsmetoder, der har vist sig at have særligt gode effekter og resultater
- Hvilke arbejdsmetoder, der *kan* anvendes i forhold til kriminalitets-forebyggelse, skole og uddannelse, beskæftigelse samt forældrekom-petencer og børns trivsel, fordi de viser gode effekter og resultater
- Effekten af huslejenedsættelser for henholdsvis udlejningssituatio-nen og beboersammensætningen i de støttede boligområder.

Den landsdækkende evaluering skal dermed levere viden med henblik på:

- Yderligere kvalificering af grundlaget for Landsbyggefondens frem-tidige støttetildeling til boligsociale indsatser og huslejenedsættelse
- En udbygning af viden af så høj evidens som muligt om sammen-hæng mellem indsats, målgruppe og effekt
- En fortsat udvikling og forbedring af den boligsociale indsats.

I evalueringen er der fokus på boligsociale indsatser inden for følgende temaer: 1) kriminalitetsforebyggelse, 2) skole og uddannelse, 3) beskæfti-gelse og aktiviteter, der flytter ledige tættere på arbejdsmarkedet, og 4) forældrekompetencer og børns trivsel.

Inden for de fire temaer udbygges viden om, hvilke effekter der kan opnås med hvilke indsatser og aktiviteter til hvilke grupper. Desuden udbygges viden om, hvordan arbejdsmetoderne bedst anvendes og im-plementeres i forhold til de forskellige strukturelle og organisatoriske kontekster, der er gældende i forskellige boligsociale indsatser.

Evalueringen er tilrettelagt således, at de konkrete aktiviteter inden for hvert tema indledningsvist er systematiseret i forhold til målgrupper, effektmål og arbejdsmetoder. Denne systematisering har til formål at skabe grundlag for udvælgelse af aktiviteter til effektmåling og progressionsmåling, således at resultater og effekter af udvalgte konkrete aktiviteter kan identificeres. Der foretages ligeledes casestudier i de udvalgte aktiviteter med henblik på at opnå viden om implementeringsvilkår, arbejdsmetoder og forandringsteorier.

DE SYSTEMATISKE FORSKNINGSOVERSIGTER

Som en del af den samlede evaluering udarbejdes fire systematiske forskningsoversigter af indsatser, rettet mod hvert af de fire temaer beskrevet i det forrige afsnit. Forskningsoversigterne har følgende titler: 1) effektfulde indsatser i boligområder til forebyggelse af kriminalitet, 2) effektfulde indsatser i boligområder til at forbedre børns skolegang og uddannelse, 3) effektfulde indsatser i boligområder til at øge voksnes arbejdsmarkedsparticipation, og 4) effektfulde indsatser i boligområder til at øge børns trivsel og forbedre forældres kompetencer.

Forskningsoversigterne har til formål at bidrage med international viden om indsatser, der kan igangsættes boligsocialt, og de skal sammen med evalueringen af indsatserne, der er gennemført med støtte fra 2011-14-midlerne, skabe mulighed for, at flere aktiviteter i fremtiden udføres på baggrund af resultater fra forskningsundersøgelser.

Den oprindelige plan var at udgive fire rapporter (som det også fremgår af den første rapport fra SFI i forbindelse med evalueringen af indsatserne under Landsbyggefondens 2011-14-midler, som udkom i 2015, se Mehlsen 2015). SFI har dog efterfølgende valgt at præsentere forskningsoversigterne omkring *skole og uddannelse* og *beskæftigelse* i samme rapport. Det hænger sammen med, at vi har fundet meget få studier med beskæftigelsesindsatser, der er relevante i en boligsocial sammenhæng. Grunden hertil er bl.a., at beskæftigelsesindsatsen ofte er knyttet til modtagelsen af overførselsindkomster, og at manglende deltagelse i indsatsen kan betyde sanktioner såsom reduktioner i overførselsindkomsten. De boligsociale indsatser er i høj grad baseret på, at deltagelse i aktiviteterne er frivillig, og derfor er effektstudier af indsatser, hvor der er sanktioner, hvis borgeren ikke deltager, ikke så relevante i en boligsocial sammenhæng.

RAPPORTENS OPBYGNING

Forskningsoversigtens metodiske grundlag gennemgår vi i kapitel 2. Her beskriver vi dels rapportens begrebsmæssige indramning og processen for litteratursøgning og screening. Dels beskriver vi, hvordan vi præsenterer indsatserne og evalueringen af indsatserne i rapporten.

I kapitel 3 beskriver vi hver af 19 indsatser, der er undersøgt i 20 studier. I beskrivelserne er der fokus på bl.a. indsatsernes indhold, studiernes nøglefund og indsatsernes realisérbarhed i en dansk boligsocial kontekst.

I kapitel 4 foretager vi en tværgående opsamling af indsatserne, hvori vi beskriver en række af indsatsernes fællestræk. Der er fokus på indsatsernes fordeling bl.a. i forhold til deres målgruppe, geografiske oprindelse og deres institutionelle og fysiske placering. Rapportens hovedresultater beskriver vi i sammenfatningen.

METODE

Dette kapitel redegør for metoderne i de systematiske forskningsoversigter i denne rapport. Vi præsenterer først rapportens begrebsmæssige ramme, litteratursøgningen og screeningsprocessen. Dernæst præsenterer vi, hvilke kriterier vi har anvendt i kvalitetsvurderingen af studierne. Til sidst præsenterer vi en skabelon for rapportens beskrivelse af indsatserne og evalueringen af indsatserne, og rammerne for en diskussion af indsatsernes realiserbarhed i en dansk boligsocial kontekst.

BEGREBER OG AFGRÆNSNINGER ANVENDT I FORSKNINGSOVERSIGTEN

BOLIGSOCIALE INDSATSER

Boligsociale indsatser defineres som sociale interventioner, målrettet beboere i et boligområde. Det vil sige, at indsatserne for at blive medtaget i forskningsoversigterne skal være af social karakter og være rettet mod individer, der bor i et afgrænset geografisk område. De boligsociale indsatser skal dermed være lokalt forankret og have betydning for områdets beboere. Hele eller dele af selve indsatsen kan godt foregå uden for det geografiske område. Indsatser med karakter af myndighedsopgaver, fx

job med offentligt løntilskud, bekæmpelse af hård kriminalitet, indsatser til forebyggelse af anbringelse uden for hjemmet, er ikke medtaget.

MÅLGRUPPE

Der er forskellige målgrupper repræsenteret i de indsatser, der behandles i rapporten. De fleste af indsatserne er målrettet børn og unge. Få andre er henvendt til forældrene, og endelig er nogle af indsatserne målrettet voksne ledige.

DESIGN OG EFFEKT

Det er sigtet med forskningsoversigterne at identificere indsatser, der forventes at have gennemslagskraft i boligområder. Derfor har vi kun medtaget indsatser, hvor der er dokumenteret en virkning. Det betyder, at indsatser, hvor der ikke er fundet en virkning, eller hvor der er påvist en negativ virkning, ikke er medtaget.

Et krav til indsatserne, der er medtaget i denne rapport, er, at deres effekt er undersøgt på baggrund af følgende typer forskningsdesign: RCT-design, kontrolgruppedesign eller før- og eftermåling. I afsnittet senere i dette kapitel om kvalitetsvurdering redegør vi kort for de tre typer af design. Her fremgår det bl.a., at før- og eftermålinger er mindre sikre end RCT-design og kontrolgruppedesign i forhold til at henføre ændringer for en gruppe til indsatsen. Om en indsats har en decideret effekt, kan man kun slutte på baggrund af studier med et RCT-design eller et kontrolgruppedesign. Vi har alligevel valgt at tage studier med, som anvender før- og eftermålinger, og som finder indikationer af en positiv virkning af indsatserne, for at øge antallet af potentielle indsatser.

Nogle af de inkluderede studier har kombineret et RCT-design, et kontrolgruppedesign eller en før- og eftermåling med kvalitative analyser. I disse tilfælde vil resultaterne fra de kvalitative analyser indgå i diskussionen af studiet.

GEOGRAFI OG ÅRSTAL

Alle undersøgelserne i rapporten er fra år 2000 og fremefter. Geografisk er der tale om studier af indsatser gennemført i OECD-lande.

SØGNING OG SCREENING AF LITTERATUR

Søgningen efter relevante studier om boligsociale indsatser, rettet mod skole og uddannelse samt beskæftigelse, er gennemført som søgning i internationale databaser, søgning efter såkaldt ”grå” litteratur og som referencesøgning (også kaldet ”snowball”-søgning).

INTERNATIONALE DATABASER

KILDER

I internationale databaser er der foretaget søgninger med fokus på fire emneområder inden for det boligsociale felt: kriminalitetsforebyggelse, skole og uddannelse, beskæftigelse og aktiviteter, der flytter ledige tættere på arbejdsmarkedet, samt børns trivsel og forældrekompetencer. Der er søgt i følgende internationale databaser:

- Academic Search Premier: Tværfaglig
- EconLit: Økonomi
- ERIC: Uddannelse
- PsycINFO: Psykologi
- SocIndex: Sociologi
- Teacher Reference Center: Uddannelse.

Søgningen i databaserne er afgrænset til peer-reviewede publikationer fra år 2000 og frem. Søgningen er udført i sommeren 2015.

SØGEPROFIL

Udviklingen af søgeprofilen har fundet sted på baggrund af et samarbejde mellem Landsbyggefonden og fagspecialister i SFI inden for de fire emneområder. I den samlede søgning er der anvendt specifikke emneord, der er relevante for de fire emneområder. Det vil sige, at der for denne rapport om indsatser, rettet mod at udvikle uddannelsesvilkår for børn og unge samt øge beskæftigelsesmulighederne for socialt udsatte personer, er brugt dels forskningsfeltets emneord om det ”boligsociale”, dels feltets emneord om ”skole og uddannelse” og ”beskæftigelse”.

SFI har anvendt følgende søgeprofil til fremsøgning af litteratur om skolegang og uddannelse i alle ovennævnte internationale databaser (Søgt d. 17. juni 2015):

(DE Academic Support Services OR DE Achievement Gap OR DE After School Education OR DE At Risk Students OR DE Community Cooperation OR DE Community Involvement OR DE Community Services OR DE Community Support OR DE Compensatory Education OR DE Educationally Disadvantaged OR DE Extracurricular Activities OR DE Integrated Services OR DE Outreach Programs OR DE Partnerships in Education OR DE Remedial Programs OR DE School Community Programs OR DE School Community Relationship OR DE Social Support Groups OR DE Supplementary Education OR DE Truancy OR DE Student Engagement OR DE Remedial Education OR DE Homework OR DE Study habits OR DE School Readiness OR DE School counseling OR DE Educational counseling OR DE School Refusal OR DE School Truancy OR DE School Attendance OR DE School Retention OR DE School Leavers OR DE School Enrollment OR DE School Dropouts OR DE School Integration OR DE "Mainstreaming (Educational))¹

Følgende søgehistorier er anvendt til fremsøgning af litteratur om beskæftigelse i alle ovennævnte internationale databaser:

("Employment subsid*" OR "Subsid* employment" OR "Wage subsid*" OR "Job subsid*" OR "Subsid* job*" OR "Work subsid*" OR "Subsid* work" OR "Private sector incentive" OR "Welfare-to-work" OR "Workfare" OR "Transitional job*" OR "Transitional employment" OR "Transitional work" OR "Job placement" OR "Temporary wage-paying job*" OR "Public service employment" OR "Publicly funded job*" OR "Paid work experience" OR "Community service job*" OR "Supported work" OR "Supported employment" OR "Temporary work" OR "On-the-job training" OR "OJT" OR "Community work experience" OR "Work experience" OR "Subsid* for private employer*" OR "Work crew experience" OR "Internship*" OR "Job shadowing" OR "Occupational training" OR "Occupational learning" OR "Hands-on project" OR "Work-based learning" OR "Work-based training" OR "Employment pro*" OR "Work practice" OR "Work-first" OR "Public sector employment" OR "Training subsid*" OR "Subsid* training" OR "Workplace training" OR

1. Restrictions:Published Date: 20000101-20151231; Peer Reviewed; [Særligt for PsycInfo]: Age Groups: Childhood (birth-12 yrs), School Age (6-12 yrs), Adolescence (13-17 yrs), Young Adulthood (18-29 yrs).

"Apprenticeship" OR "Job training" OR "Work training" OR "Temporary employment" OR "Active labor market" OR "Active social" OR "Job Search" OR "On the Job Training" OR "Unemployment" OR "Work (Attitudes Toward)" OR "Employability" OR "Employment Status" OR "job hunting" OR "vocational guidance" OR "employee training" OR "JOB fairs" OR "VOCATIONAL education" OR "AFFIRMATIVE action programs" OR "DISCRIMINATION in employment" OR "YOUNG people not in education, employment, or training" OR CC J23 OR CC J64 OR CC J68)².

ØVRIGE SØGNINGER

Ud over søgninger i internationale databaser er der søgt efter ”grå” litteratur. De ”grå” studier er typisk undersøgelser, der er publiceret i mindre tilgængelige kilder, der fx kan være særlige hjemmesider.

Udvalget af relevante ressourcer til afsøgning af den grå litteratur er kommet på plads i et samarbejde mellem Landsbyggefonden og fagspecialister hos SFI. I bilag 1 findes en oversigt over de kilder, hvori der er søgt efter grå litteratur.

Ud over denne grå søgning på institutioners hjemmesider har vi kontaktet et udvalg af internationale eksperter med henblik på identificering af øvrige mulige referencer.

Der er endvidere foretaget en såkaldt referencesøgning, også kaldet en ”snowball”-søgning. Hensigten med referencesøgningen er at fremskaffe yderligere relevante referencer, som de inkluderede studier selv identificerer som relevante. Referencesøgningen er foretaget ved, at referencelisten i listen af inkluderede studier er gennemgået for yderligere referencer.

SØGNINGS- OG SCREENINGSPROCES

Der er fundet i alt 7.351 mulige referencer på baggrund af henholdsvis databasesøgning, ”grå søgning” og referencesøgning.

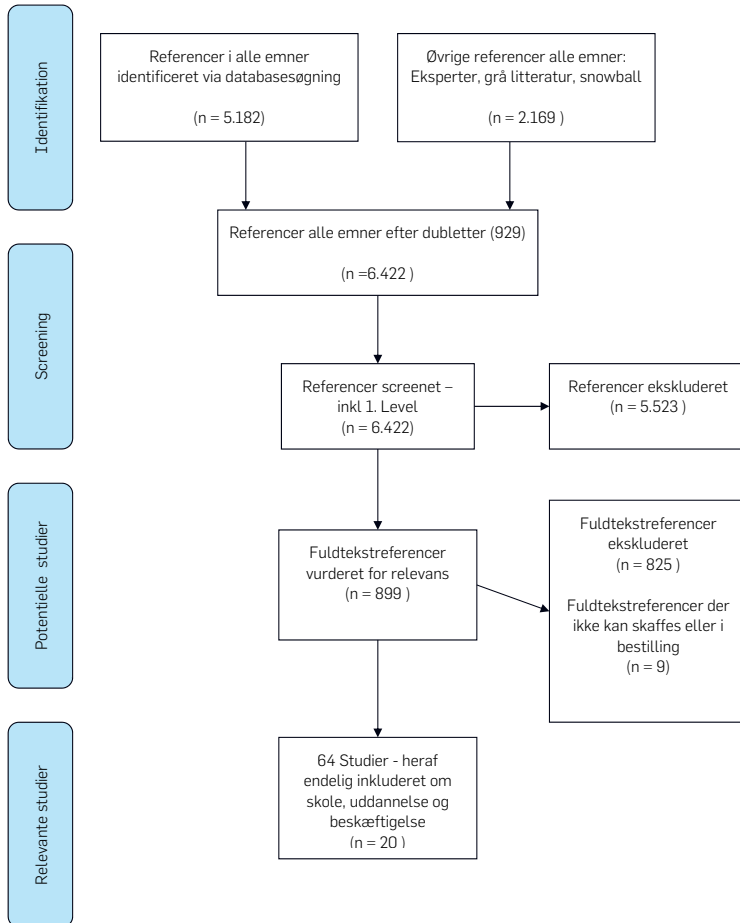
Der er foretaget screening af referencerne på studierne titel og abstracts og endelig på studierne fuldtekst. Efter screening på titel og abstract blev 899 referencer inkluderet. Efter fuldtekstscreening blev 64 referencer på de fire emneområder inkluderet. Heraf har de 20 studier fokus på indsatser indenfor temaerne skole, uddannelse og beskæftigelse.

2. Også søgt særskilt i EconLit uden Peer Review-filter.

Softwaren EPPI-Reviewer 4.4.2.0 er anvendt i forbindelse med screening af litteraturen.³

FIGUR 2.1

Søgnings- og screeningsprocessen for studier om boligsociale indsatser, rettet mod skole, uddannelse og beskæftigelse. Screeningsfase og antal studier.

³ Søgningen af relevante studier er foretaget af informationsspecialist Anne-Marie Klint Jørgensen og forskningsbibliotekar Kurt Mathiesen. Videnskabelig assistent Mai Tødsø Jensen og studenterne Ulrik Højmark Pedersen og Julie Kaas Seerup har forestået kodning af studier.

KVALITETSVURDERING

Formålet med forskningsoversigterne er at beskrive indsatser med positiv virkning, hvilket stiller krav til studierne metodiske design. Identifikation af en decideret effekt kræver et forskningsdesign med en kontrolgruppe. En før- og eftermåling er mindre sikker i forhold til at fastslå effekten af en indsats. Nedenfor beskrives kort de inkluderede metode-design.

RCT-DESIGN

RCT-design (randomized controlled trial) kaldes i en dansk sammenhæng ofte for ”lodtrækningsforsøg”. Tildelingen af en indsats sker ved lodtrækning, hvilket betyder, at det er tilfældigt, om en given person ender i indsats- eller kontrolgruppen. Om indsatsen har en effekt, undersøges ved at sammenligne indsats- og kontrolgruppe. Styrken i et RCT-design er, at lodtrækningen af deltagerne til en indsats- og en kontrolgruppe indebærer, at de to grupper ligner hinanden mest muligt, både hvad angår målbare og ikke-målbare faktorer.

KONTROLGRUPPEDESIGN

Med et kontrolgruppedesign er indsatserne, som ved et RCT-design, målt på baggrund af en indsats- og en kontrolgruppe. Indsatsen er dog ikke tildelt tilfældigt. Derimod er kontrolgruppen sammensat, så den ligner indsatsgruppen på en række variable, der formodes at være centrale for, om indsatsen har en effekt. Ved måling af indsatsens effekt betragtes kontrolgruppedesign sædvanligvis som værende mindre sikre end RCT-design. Det skyldes, at der kan være en vis (selv-)selektion ind i indsatsgruppen, således at de personer, der får indsatsen, ikke er helt sammenlignelige med de personer, der indgår i kontrolgruppen, på en række faktorer, som ikke kan måles i det pågældende studie.

FØR- OG EFTERMÅLING

Ved før- og eftermåling er der ingen kontrolgruppe. Der foretages udelukkende en måling af indsatsgruppen, før indsatsen igangsættes og ved indsatsens afslutning. Formålet er at vurdere, om der er sket forandringer på de faktorer, som indsatsen sigter mod at forandre. Udfordringen i dette design er, at der ikke tages højde for, hvordan gruppen ville have udviklet sig, hvis ikke den havde modtaget en indsats. Den principielle

svaghed ved dette design er, at der, selvom det viser sig, at der er sket forandringer, ikke er nogen sikkerhed for, at det er indsatsen, der er årsagen.

BESKRIVELSE AF INDSATSERNE

Beskrivelsen af hver af de 19 indsatser og deres effekter, der undersøges i 20 studier, følger en bestemt skabelon, således at det er nemt at få et overblik over ligheder og forskelle mellem de 19 indsatser, fx hvem der er målgruppen for indsatsen, eller hvilke effekter indsatsen har. Beskrivelsen af hver af de undersøgte indsatser indeholder følgende elementer:

- Formål med indsatsen
- Indsatsens målgruppe
- Indsatsens indhold
- Indsatsens organisering
- Indsatsens primære aktører
- Indsatsens varighed
- Evaluering af indsatsen
- Studiets/studiernes forskningsdesign
- Studiets/studiernes nøglefund.

De inkluderede studier varierer væsentligt i forhold til, hvor grundige beskrivelserne af indsatsen, implementeringsvilkårene og de organisatoriske rammer er.

REALISÉRBARHED

Ud over at beskrive indsatserne indeholder rapporten også diskussioner af, hvordan hver enkelt indsats kan indgå i en dansk boligsocial kontekst. For at kvalificere denne diskussion har vi afholdt en workshop med boligsociale aktører, hvor indsatserne er blevet diskuteret i forhold til realisérbarhed i en dansk boligsocial kontekst.

De fleste af indsatserne i denne forskningsoversigt er gennemført og evalueret i en kontekst, der er meget forskellig fra den danske boligsociale kontekst. Studierne, der indgår i denne forskningsoversigt, er

fra USA, Canada og England. USA adskiller sig fx meget fra Danmark, bl.a. ved at velfærdsstaten er mindre udbygget i USA end i Danmark, og ved, at graden af udsathed i nogle af boligområderne er meget større i USA end i Danmark. Alligevel kan man i høj grad hente inspiration fra andre lande. Indsatserne skal dog typisk tilpasses og udvikles, hvis de skal anvendes i en dansk boligsocial kontekst, hvor den faglige og organisatoriske kontekst med et samarbejde mellem boligsociale aktører, kommunale medarbejdere og frivillige organisationer er anderledes end fx i USA.

I Danmark skal boligsociale medarbejdere agere i en kontekst med en meget stærk kommunal sektor, der i (i vidt omfang) står for daginstitutioner, skoler, beskæftigelsesindsatser og de sociale indsatser. Et samarbejde mellem kommuner og boligsociale medarbejdere vil formentlig ofte være frugtbart, da kommunerne og de boligsociale medarbejdere har forskellige styrker i forhold til at udføre socialt arbejde i udsatte boligområder. På den førnævnte workshop med boligsociale aktører blev det fremhævet, at de boligsociale medarbejdere har et godt kendskab til og gode relationer til beboerne, hvilket betyder, at de har gode forudsætninger for at rekruttere beboere til forskellige aktiviteter og indsatser og til at motivere dem til fortsat at deltage. De gode relationer med borgerne fremmes bl.a. af, at de boligsociale medarbejdere ikke repræsenterer en myndighed, og af, at de fysisk opholder sig i boligområderne.

Endvidere mener mange af de boligsociale medarbejdere, at de især er gode til at have en koordinerende rolle i forhold til andre aktører (fx kommuner og frivillige organisationer), mens begrænsede medarbejderressourcer kan betyde, at de kun i et vist omfang selv kan stå for udførelsen af forskellige aktiviteter. Det boligsociale arbejde indebærer i stedet ofte et samarbejde med kommuner og frivillige organisationer. Dette inkluderer fx udveksling af information om borgere, som kræver samtykkeerklæringer fra borgerne. Nogle af de indsatser, som vi beskriver i denne forskningsoversigt, vil i en dansk kontekst være hensigtsmæssige at gennemføre som et samarbejde med fx kommunale institutioner.

Med hensyn til samarbejdet med folkeskoler er særligt to ting centrale: For det første åbner folkeskolereformen for et større samarbejde med eksterne aktører i lokalsamfundet, jf. ”Den Åbne Skole” (Kjer m.fl., 2015). Skolerne skal ifølge reformen i større grad inddrage omverdenen og det omgivende samfund. Den større åbenhed kan være fremmende for et samarbejde mellem aktiviteter i det boligsociale område og

skolen. I flere af rapportens studier konstateres det ligeledes, hvordan samarbejdet mellem skoler og boligsociale aktører er centralt for en vellykket indsats. Omvendt er skoledagen blevet længere for eleverne (Toft m.fl., 2015). Det kan udfordre ”skolelignende initiativer” i en boligsocial kontekst, da børnene måske i mindre grad er motiverede for disse aktiviteter i slutningen af dagen.

Det næste kapitel indeholder (ud over en beskrivelse af indsatserne og evalueringernes nøglefund) en diskussion af, hvordan de forskellige indsatser kan overføres til en dansk boligsocial kontekst, og hvilke overvejelser det i den forbindelse er væsentligt at gøre sig. Afsnittene om realisérbarhed har en lidt anden karakter end de afsnit, hvor vi beskriver indsatserne og evalueringerne af indsatserne, idet de er lidt mere diskuterende.

I afsnittene om realisérbarhed inddrager vi også forskellige danske undersøgelser, især undersøgelser gennemført af Center for Boligsocial Udvikling (CFBU), som er en vigtig aktør i forhold til at indsamle og formidle viden om boligsociale indsatser i Danmark. Det skal dog bemærkes, at de danske undersøgelser, vi har fundet det relevant at inddrage, ikke er deciderede effektstudier. Vi inddrager også eksempler på, at den beskrevne indsats eller indsatser, der minder om den beskrevne indsats, er implementeret i en dansk sammenhæng. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at afsnittene ikke indeholder udtømmende beskrivelser af danske undersøgelser og indsatser, implementeret i en dansk sammenhæng.

PRÆSENTATION AF DE INKLUDEREDE INDSATSER

I dette kapitel præsenteres de 19 indsatser, der er undersøgt i forsknings-oversigtens 20 inkluderende studier. Af de 19 indsatser er 16 rettet mod skole- og uddannelse, mens tre er rettet mod beskæftigelse.

De 16 skole- og uddannelsesrettede indsatser har alle nogle positive effekter i forhold til enten at styrke børn og unges præstationer i skolen og/eller i uddannelsessystemet, eller at få børnene og de unge fastholdt i uddannelse. Indsatserne favner bredt i forhold til deres opbygning, indhold og medierende mål, der i sidste ende skal forbedre børnene og de unges præstationer eller fastholde dem i uddannelse.

For at skabe overblik har vi inddelt de 16 skole- og uddannelsesrettede indsatser i fem indsatsklynger på baggrund af indsatsernes formål. De tre beskæftigelsesrettede indsatser indgår i en separat klynge, således at der i alt er seks indsatsklynger:

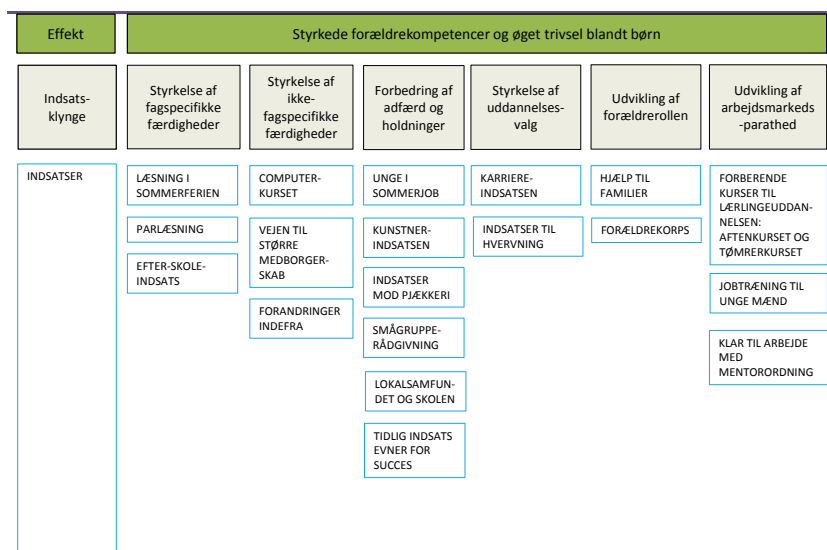
1. Styrkelse af fagspecifikke færdigheder
2. Styrkelse af ikke-fagspecifikke færdigheder
3. Forbedring af adfærd og holdninger
4. Styrkelse af uddannelsesvalg
5. Udvikling af forælderrollen
6. Udvikling af arbejdsmarkedsparathed.

En del af indsatserne har flere formål, hvorfor indsatserne potentielt kan placeres inden for flere indsatsklynger. En indsats kan fx både have til formål at styrke barnets læsevner og reducere barnets pjækkeri, hvilket betyder, at indsatsen både kan placeres under klyngen *Styrkelse af fagspecifikke færdigheder* og under klyngen *Forbedring af adfærd og holdninger*. Vi har dog kun placeret hver indsats inden for én indsatsklynge. Indsatserne er placeret efter deres primære formål. I præsentationen af de enkelte indsatser ekspliciterer vi dog, om indsatsen har forskellige formål og effekter på forskellige udfaldsmål.

I figur 3.1 illustrerer vi, hvordan de forskellige indsatser placerer sig under de seks indsatsklynger.

FIGUR 3.1

Indsatserne i de inkluderede studier fordelt i seks indsatsklynger.

Styrkelse af fagspecifikke færdigheder er en indsatsklynge bestående af tre indsatser. Fælles for indsatserne er, at de bl.a. har til formål at styrke de deltagende børns fagspecifikke færdigheder. Mere præcist har indsatserne til formål at styrke børnenes læsevner, hvilket indsatserne også lykkes med. ”Læsning i sommerferien” og ”Parlæsning” har et entydigt fokus på at forbedre børnenes læsevner, mens ”Efter-skole-indsatser” bl.a. også fokuserer på at styrke børnenes tro på sig selv. Således adskiller indsat-

serne sig en smule fra hinanden i forhold til deres formål. De tre indsætter adskiller sig også fra hinanden ved bl.a. at være målrettet forskellige aldersgrupper af børn.

Styrkelse af ikke-fagspecifikke færdigheder er en anden indsatsklynge, bestående af tre indsætter. Fælles for de tre indsætter er, at de har til formål at forbedre de deltagende børn og unges ikke-fagspecifikke færdigheder, som bl.a. inkluderer sociale evner og grundlæggende færdigheder, der er brugbare i forhold til at kunne indgå aktivt i sit lokalsamfund og i samfundet som helhed. En af indsætterne fokuserer på at styrke deltagerens færdigheder i forhold til at bruge computere, hvilket deltagerne kan anvende på tværs af deres fag i skolen eller på deres uddannelse. De to øvrige indsætter fokuserer på at styrke deltagerens færdigheder i forhold til at kunne indgå i lokalsamfundet, herunder deltage i demokratiske beslutningsprocesser og arrangere sociale aktiviteter.

Forbedring af adfærd og holdninger er den største af de seks indsatsklynger og består af seks indsætter. Fælles for indsætterne inden for denne klynge er, at de har til formål at forbedre børn og unges adfærd og/eller deres holdninger til deres omgivelser. Nogle af indsætterne fokuserer på at reducere pjækkeri på både individ-, klasse- og skoleniveau. Andre indsætter sigter mod at forbedre børnene og de unges holdning til deres skole. En af indsætterne fokuserer specifikt på at udvikle elevernes forhold til voksne, herunder skabe positive relationer. Indsætternes målgruppe varierer fra indsats til indsats – fra børn på seks år til unge på 14-15 år.

Styrkelse af uddannelsesvalg er en indsatsklynge bestående af to indsætter, der begge er målrettet mod at styrke unge i alderen 14-18 år til at søge ind på en uddannelse og derved fastholde dem i uddannelsessystemet. Begge indsætter er udført af organisationer, der er tæt knyttede til specifikke uddannelsesinstitutioner, og indsætterne har karakter af at være hvervningstrategier for disse uddannelsesinstitutioner. Indsætterne forsøger at styrke elevernes uddannelsesmæssige selvværd og deres motivation for uddannelse.

Udvikling af forældrerollen er også en indsatsklynge bestående af to indsætter. Fælles for de to indsætter er, at de er henvendt til forældrene og/eller hele familien. Idéen bag indsætterne er, at børnene og de unges muligheder for at kunne klare sig godt i skolen og/eller i uddannelsen kan påvirkes ved at påvirke barnet eller den unges forældre og hjemmemiljø. Den ene indsats har fokus på at udvikle forældrenes opdragelses-

færdigheder, herunder brugen af proaktive og konsistente opdragelsestilgange og større involvering i børns læring. Den anden indsats fokuserer på at sikre familierne med adfærdsproblematisk børn den rigtige støtte fra det offentlige for derved at skabe større trivsel for barnet, hvilket er en medierende faktor i forhold til at styrke barnets læring.

Udvikling af arbejdsmarkedsparathed er den sidste af indsatsklyngerne og består af tre indsatser. Denne indsatsklynge adskiller sig fra de øvrige indsatsklynger ved at være fokuseret på udvikling af arbejdsmarkedsparathed frem for styrkelse af færdigheder relateret til skole og uddannelse. De tre indsatser i denne klynge forsøger på forskellig vis at gøre grupper af udsatte ledige mere jobparate. Den første indsats udvikler og forbedrer udsatte borgers færdigheder og kompetencer igennem forberedende kurser. Den anden indsats fokuserer på en mere helhedsorienteret tilgang med hjælp til både sundhed, skole og praktikplads. Den sidste indsats vedrører forskellige jobtræningsaktiviteter kombineret med en mentorordning.

STYRKELSE AF FAGSPECIFIKKE FÆRDIGHEDER

Der er tre indsatser under denne indsatsklynge, som bl.a. har til formål at styrke børns fagspecifikke færdigheder. I alle tre indsatser indgår læsning og/eller læsetræning som en væsentlig komponent, og alle tre indsatser formår at styrke de deltagende børns læsefærdigheder.

”Læsning i sommerferien” består af en bogmesse, hvor børnene får uddelt bøger, som de kan læse i sommerferien. ”Parlæsning” handler om at få frivillige voksne til at tage hjem til børnene og parlæse med dem. ”Efter-skole-indsatsen” består af en række forskellige delelementer, hvoraf ét er en sommerskole, der bl.a. fokuserer på læsetræning.

”Læsning i sommerferien” og ”Parlæsning” er henvendt til børn i indskolingsalderen, der lige har lært at læse. ”Efter-skole-indsatsen” er henvendt til ældre børn fra 8 til 14 år. Målgruppen for de tre indsatser varierer således en smule. Fælles for børnene i målgruppen er dog, at de er fra familier med lav socioøkonomisk status. Indsatserne er målrettet denne gruppe af børn, da flere studier viser, at disse børn generelt får mindre faglig opbakning og støtte fra deres familie, sammenlignet med børn fra familier med højere socioøkonomisk status. Indsatserne forsøger derved at give målgruppen af børn den faglige støtte, som de ikke får

i deres hjem. Indsatserne er alle organiseret uden for børnenes skoletid og foregår som sådan som et supplement til skolen – ikke som et alternativ til skolen.

Indsatserne sigter i øvrigt ikke alene mod at forbedre børnenes læsevne, men også mod at udvikle deres lyst til at læse.

INDSATSERNES REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

Ifølge flere af de boligsociale aktører, der deltog i workshoppen, er de tre indsatser i høj grad realiserbare i en dansk boligsocial kontekst, og der findes allerede danske tiltag, som har til hensigt at styrke børns læsevner og læselyst. En af disse indsatser er den landsdækkende indsats ”Læselyst” fra 2003, der er finansieret af Det Kulturelle Udlodningsstykke. På Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside kan man læse om baggrunden for ”Læselyst”: ”Hvis børn kun læser det, de absolut skal i skolen, bliver de aldrig gode og sikre læsere”⁴. På hjemmesiden præsenteres en række faktorer, der får børn til at læse mere. Tre af disse er:

- Nem adgang til litteratur såvel i som uden for hjemmet
- Dialogisk oplæsning, avislæsning og samtaler om bøger i hjemmet
- Mødet med gode rollemodeller, fx bibliotekarer, andre børn og forældre.

Specielt ”Læsning i sommerferien” og ”Parlæsning” understøtter nogle af de faktorer, der kan få børnene til at læse mere, og indsatserne kan måske organiseres i samarbejde med kommunen eller Slots- og Kulturstyrelsen som læselystaktiviteter. ”Læsning i sommerferien” og ”Parlæsning” kan desuden kombineres, således at uddelingen af bøger bliver kombineret med et parlæsningsforløb for børnene, hvor frivillige voksne tager hjem til børnene og læser med dem. De boligsociale medarbejdere kan i den sammenhæng indgå i et samarbejde med frivillige organisationer såsom Dansk Røde Kors og Dansk Flygtningehjælp med henblik på at få de frivillige organisationer til at udføre indsatsen. Ifølge de boligsociale aktører fra workshoppen er det afgørende også at få inddraget kommunen, herunder lokale skoler og biblioteker i et samarbejde, og evt. også dagplejere og børnehaver, hvis indsatserne skal iværksættes for børn i lavere alder. De boligsociale medarbejdere kan i den sammenhæng have en koordinerende rolle i samarbejdet mellem de forskellige aktører.

4. <http://slks.dk/biblioteker/fokusomraader/boern/laeselyst/> Besøgt 10-03-2016.

Alle tre indsatser inden for denne indsatsklynge har et eksplicit fokus på at styrke børnenes læsevner og læselyst, men indsatsernes metoder, strategier og idéer kan også tænkes mere bredt rent fagligt. Man kunne fx forestille sig lignende indsatser, der styrker børns matematiske færdigheder eller deres mere håndværksmæssige færdigheder.

INDSATS 1: LÆSNING I SOMMERFERIEN

ORIGINALTITEL: SUMMER READING

FORMÅL MED INDSATSEN

Programmet ”Læsning i sommerferien” hjælper børn og unge fra lavindkomstfamilier til at udvikle deres læsevner ved at give børnene lettere adgang til bøger.

Baggrunden er studier, som dokumenterer et større tab af læsevne blandt børn og unge fra lavindkomstgrupper end blandt børn og unge fra andre samfundsgrupper i løbet af sommerferien, da børn og unge fra førstnævnte gruppe ikke i lige så høj grad læser i ferien.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

Målgruppen for programmet er børn fra lavindkomstfamilier, bosat i udsatte boligområder, som *er* begyndt at læse.

INDSATSENS INDHOLD

”Læsning i sommerferien” omhandler frivillig læsning. Skolen arrangerer i samarbejde med forskningsgruppen en årlig bogmesse. Bogmessen afholdes i foråret, hvor elever vælger 15 bøger til personligt eje. Ved sidste skoledag udleveres bøgerne til eleverne.

Forskningsholdet udvælger inden messen 400-600 bøger. Bøgerne er opdelt i fire kategorier:

1. Popkultur: fjernsyn, film, atleter og musikere
2. Seriebøger: fx Harry Potter
3. Kulturlitteratur: nichebøger af mindre kendte forfattere, minoritetskendisser og regionale temaer
4. Pensumvenligt: Hvert år gransker forskerne emner, som de deltagende børn undervises i i det følgende år.

Generelt er de mest populære bøger blandt børnene seriebøgerne og dem om popkultur.

INDSATSENS ORGANISERING

Bogmessen foregår på skoler i udsatte områder.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

De primære aktører i indsatsen er forskergruppen og skolerne. Det er hovedsageligt skolernes ledelse og administration, som bistår forskergruppen.

INDSATSENS VARIGHED

Indsatsen varer i tre år. Bøgernes udleveres dermed tre gange (op til tre sommerferier).

EVALUERING AF INDSATS

”Læsning i sommerferien” evalueres i nedenstående studie, der undersøger effekten af indsatsen på 17 skoler i udsatte boligområder i Florida, USA.

- Allington, R.L., A. McGill-Franzen, G. Camilli, L. Williams, J. Graff, J. Zeig, C. Zmach & R. Nowak (2010): ”Addressing summer reading setback among economically disadvantaged elementary students”. *Reading Psychology*, 31(5), s. 411-427.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Studiet afdækker, hvorvidt udlevering af bøger i sommerferien forbedrer elevers evner til at læse.

Studiet undersøger i alt 1.330 elever (ved baseline 1.713) fra 17 skoler i to skoledistrikter. Studiet anvender et RCT-design, hvor eleverne fordeles tilfældigt i to grupper: En indsatsgruppe (852), som modtager bøger, og en kontrolgruppe (478), som ikke modtager bøger. Forskergruppen gør bevidst indsatsgruppen større, da de forventer et stort frafald i indsatsgruppen. Forskerne gør det muligt for elever at træde ind i kontrolgruppen, men ikke i indsatsgruppen. Det resulterer i et frafald på 21,3 pct. i indsatsgruppen og 24,3 pct. i kontrolgruppen.

Studiet anvender en statsvedtaget test, Florida Comprehensive Achievement Test (FCAT), som måler elevernes evne til at læse. Elever-

ne kan score fra 0-3.000. Jo højere, desto bedre. Studiet anvender tillige årlige spørgeskemaundersøgelser til både indsats- og kontrolgruppen. Spørgeskemaet anvendes bl.a. til at belyse adfærds- og holdningsændringer, fx læselyst.

STUDIETS NØGLEFUND

Studiet konkluderer, at indsatsgruppen efter tre år læser bedre end kontrolgruppen. Forskellen er dog lille. Resultatet indikerer, at boguddelingen udvikler børnenes læsevne. Derudover viser spørgeskemaundersøgelsen, at børnene i indsatsgruppen har en mere positiv tilgang til læsning, samt at de læser oftere, sammenlignet med børnene i indsatsgruppen.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

Skolen afholder bogmessen, ligesom den forestår udleveringen af bøger i den amerikanske undersøgelse. Det virker dog sandsynligt, at en lignende indsats kan implementeres uden for skolen i en dansk boligsocial kontekst. Her kunne bogmessen og/eller udleveringen af bøger afholdes i boligområdet. Et centralt kriterium for, at "Læsning i sommerferien" bliver en succes, er, ifølge forskerne bag studiet, at bøgerne matcher elevernes behov og interesser. Det er derfor afgørende, at der er et bredt udvalg af bøger, og at eleverne selv får lov at bestemme, hvad de vil læse under hensyntagen til deres formåen og behov. Med denne indsigt virker det oplagt at skabe et samarbejde med lokale skoler og eventuelt med lokale biblioteker. Med et samarbejde mellem skole og boligområde skabes der en sammenhæng mellem den boligsociale indsats og undervisningsplanen i skolen, ligesom lærerne kan hjælpe med at finde bøger, som matcher elevernes niveau og udviklingspotentiale. Børnene kan desuden medbringe bøgerne som en del af den *faglige fordybelse* eller som læsetræning i lektiecaféerne.

Flere af de boligsociale aktører, der deltog i workshopen, har erfaringer med lignende indsatser, hvor der uddeles bøger til børn og familier. Det er deres erfaring, at det ikke er nok blot at uddele bøgerne. Man bliver nødt til at følge op på børnene og familierne for at få dem til rent faktisk at anvende bøgerne. Studiet af Allington m.fl. (2010) viser en effekt på trods af, at der ikke følges op på familierne. Man kan dog forestille sig, at effekten bliver større, hvis familierne følges op, efter at de har modtaget bøgerne.

I en dansk kontekst har nogle udsatte boligområder forsøgt sig med ”Læsekuffert”, der minder lidt om ”Læsning i sommerferien”. Pointen med ”Læsekuffert” er at give ressourcetsvage familier med førskolebørn nogle spændende bøger til højlæsning, som igen skal øge børnenes sproglige færdigheder (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2013). ”Læsekuffert” har, ifølge Csonka og Holm, øget de deltagende børns sproglige færdigheder betragteligt (Csonka & Holm, 2014).

”Læsekuffert” viser, at der kan etableres succesfulde boligsociale indsatser i Danmark, som styrker børns faglige evner. ”Læsning i sommerferien” har til formål at forbedre læsefærdighederne hos skolebørn, mens ”Læsekuffert” har til formål at forbedre førskolebørns sproglige færdigheder. Udleveringen af bøger behøver i øvrigt ikke at begrænse sig til sommerferien, men kan måske med fordel iværksættes i forbindelse med juleferien. En af de boligsociale aktører, der deltog i workshopen, nævner, at mange af børnene i de udsatte boligområder alligevel rejser i sommerferien, mens de keder sig i juleferien.

INDSATS 2: PARLÆSNING

ORIGINALTITEL: PAIRED READING

FORMÅL MED INDSATSEN

Formålet med ”Parlæsning” er at forbedre udsatte drenges læsevner samt motivere deres lyst til at læse.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

”Parlæsning” er målrettet drenge i 1. og 2. klasse, bosat i udsatte boligområder. Drengene er således 7-8 år.

INDSATSENS INDHOLD

Kvindelige og mandlige forskningsassistenter fungerer som læsetutorer for drengene. En tutor kommer hjem til de deltagende drenge to gange om ugen i 22 uger og ”parlæser” med dem en halv time ad gangen. ”Parlæsning” indeholder både simultanlæsning, hvor barn og voksen læser op samtidig, og sololæsning, hvor barnet læser alene.

Bøgerne er i første omgang udvalgt på baggrund af forskning i, hvad der er mest interessant for drenge at læse. Gennem de 22 uger bliver der i øvrigt løbende lyttet til den enkelte drengs ønsker for at sikre så interessant materiale som muligt. Drengene må altid selv vælge, hvad de vil læse, ud fra det udvalg, der er skaffet.

INDSATSENS ORGANISERING

Indsatsen er organiseret af det forskningshold, der har udviklet indsatsen, og som også evaluerer indsatsen. Organiseringen kræver et samarbejde med målgruppens forældre, der skal give samtykke til, at en fremmed kan komme hos familien og læse med barnet.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

Indsatsens primære aktører er dels det forskningshold, som organiserer og koordinerer indsatsen, dels dem, der rekrutterer drengene, dels de læsetutorer, der læser med drengene. Læsetutorerne i den evaluerede indsats er forskningsassistenter, der ikke har nogen formel uddannelse inden for læsning, pædagogik og didaktik.

INDSATSENS VARIGHED

En tutor kommer hjem til de deltagende drenge to gange om ugen i 22 uger og ”parlæser” med dem en halv time ad gangen. Der er således i alt 22 timers indsats.

EVALUERING AF INDSATSEN

”Parlæsning” er udviklet og iværksat i Winnipig i Canada, og indsatsen er evalueret i nedenstående studie.

- Sokal, L., H. Katz, A. Sych-Yereniuk, L. Chochinov-Harder, M. Adkins, T. Grills, C. Stewart & G. Priddle (2005): ”Factors Affecting Inner-City Boys’ Reading: Are Male Teachers the Answer?”. *Canadian Journal of Urban Research*, 14(1), s. 107-130.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Formålet med studiet er at undersøge, 1) hvilken effekt indsatsen har, 2) om det, at læsetutoren er en mand frem for en kvinde, har en betydning, og 3) hvordan drengenes holdning til læsning udvikles.

Studiet baserer sig på en før- og eftermåling. Der er udvalgt 21 drenge fra 1. og 2. klasse fra en skole i et udsat boligområde i den indre del af Winnipeg, Canada til at deltage i indsatsen. Fordi flere af drengene har skiftet skole undervejs i indsatsforløbet, har kun 18 af drengene gennemført hele forløbet på 22 uger.

Drengene, der deltager i studiet, er ca. 7 år. Aldersgruppen vælges, da børn i denne alder typisk danner deres opfattelse af, hvorvidt læsning er maskulint, feminint eller kønsneutralt.

Drengenes familier spørges om tilladelse i oktober, efterfulgt af fire besøg, hvor tutorerne har indsamlet formålinger for alle deltagerne. Drengene er derefter tilfældigt udvalgt til enten at have en mandlig eller en kvindelig læsetutor, som kommer to gange om ugen og gennemfører parlæsning med den enkelte dreng.

Drengenes læsevner måles ved en revideret udgave af The PM Benchmark Series, og drengenes holdning til læsning måles ved Reader’s Self-Perception Scale samt The Early Reading Attitude Survey. Drengenes familiebaggrund er også målt ved et spørgeskema, givet til forældrene i starten af indsatsen.

Drengene evalueres løbende gennem forløbet og efter afslutningen af forløbet. Drengene måles på seks tidspunkter i alt. Derefter er der

dels foretaget en samlet evaluering for udviklingen hos alle drengene, dels foretaget en sammenligning af de drenge, der har haft en mandlig læsetutor, med de drenge, der har haft en kvindelig læsetutor.

STUDIETS NØGLEFUND

Studiets resultater tyder på, at indsatsen har en positiv virkning på eleverne. Den gennemsnitlige forbedring over hele indsatsperioden på 22 uger svarer til en forbedring på 1,18 karakterer. Der er ingen forskel på, hvorvidt drengene har haft en mandlig eller en kvindelig tutor med hensyn til indsatsens gennemslagskraft.

Der er ligeledes en positiv udvikling over tid i forhold til drengenes selvopfattede tilstand, hvilket dækker over drengenes følelser af glæde, tryghed og ro. Indsatsen ser ud til at have en betydning for drengenes øgede glæde og tryghed ved at læse og deres egen oplevelse af læsefremskridt. Det betyder, ifølge forskerne bag studiet, at drengene er blevet mere fortrolige med at læse i takt med, at de oplever, at de bliver bedre til at læse.

Indsatsen ser ikke ud til at have betydning for drengenes syn på at læse. Forskerne vurderer, at det skyldes, at drengene har været ret positive fra indsatsens start.

For drenge med bedre uddannede mødre har indsatsen tilsyneladende en større gennemslagskraft i forhold til drengenes egen oplevelse af læsefremskridt og til deres holdning til at læse i skolen, sammenlignet med drenge af lavtuddannede mødre.

Da resultaterne baserer sig på før- og eftermåling, kan drengenes positive udvikling ikke uden videre tilskrives indsatsen. Udviklingen kan potentielt være en virkning af den undervisning, drengene har fået i skolen. Drengenes faglige udvikling over de 22 uger er dog så markant, at det virker sandsynligt, at parlæsningsindsatsen er en af årsagerne til udviklingen. Resultaterne skal i øvrigt ses i lyset af, at undersøgelsespopulationen er meget lille, hvilket problematiserer resultaternes generaliserbarhed.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

Der findes allerede boligsociale tilbud og frivillige foreninger, som arrangerer og gennemfører parlæsning med børn og unge som en erstatning for, at børnene og de unges forældre ikke får læst med dem.

Desuden afprøver Socialstyrelsen og Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling parlæsningskonceptet som et pilotprojekt i Danmark under betegnelsen ”Makkerlæsning”⁵. Pilotprojektet udspringer af de gode internationale erfaringer fra ”Parlæsning”, og projektet er iværksat med henblik på at forbedre udsatte og anbragte børns faglige niveau i læsning i folkeskolens 3. og 5. klasse. Til forskel fra ”Parlæsning” er ”Makkerlæsning” ikke en boligsocial indsats, og ”Makkerlæsning” indebærer til forskel fra ”Parlæsning”, at børnene skal læse med voksne, som de allerede har en relation til.⁶ Ud over dette ligner indsatserne hinanden.

”Parlæsning” er en indsats, der oplagt kan basere sig på et samarbejde mellem det boligsociale og det kommunale, herunder lokale skoler. De boligsociale medarbejdere har kendskab til familierne i boligområderne og dermed til, hvem der har brug for hjælp, mens kommunen kan støtte økonomisk og eventuelt fungere som koordinerende led mellem de forskellige boligområder og mulige samarbejdspartnere såsom skoler, biblioteker og frivillige organisationer. Det er skolens ansvar at lære elever at læse, men det kan være værdifuldt at få noget af læringen ud i boligområdet, så det foregår i velkendte fysiske rammer, som er trygge for både børn og voksne. ”Parlæsning” er designet til at finde sted i familiens hjem, men man kan også tænke beboerhuse som en fælles arena, hvor læsningen kan finde sted. ”Parlæsning” er afprøvet på drenge i 1. og 2. klasse, men indsatsen kan eventuelt også iværksættes for førskolebørn og være med til at styrke, at forældre læser med deres børn. Ifølge de boligsociale aktører, der deltog i workshoppen, er det afgørende, at forældrene ikke ”bliver kørt ud på et sidespor”, men at de inddrages i indsatsen og eventuelt også bliver trænet i selv at kunne parlæse med deres børn – ligesom i ”Makkerlæsning”. Det kan derfor være hensigtsmæssigt at tilrettelægge indsatsen, således at forældrene kan få støtte til at parlæse med børnene, og at forældrene kan få supervision af dem, der udfører indsatsen. En tidlig indsats, målrettet førskolebørn, kan også hægte sig på noget af det allerede etablerede lokale samarbejde, der er med dagtilbud i forhold til sprogstimulering.

”Parlæsning” kan potentielt udføres af boligsociale medarbejdere, men det er oplagt at få andre til at udføre opgaven – eksempelvis frivilli-

5 <http://www.alsresearch.dk/dansk/projekter/kampagner-og-kommunikation/makkerlaesning>
Besøgt 10-03-2016.

6. <https://www.dr.dk/tv/se/dr2-morgen/dr2-morgen-2016-02-29#/01:28:28> Besøgt 10-03-2016.

ge organisationer. Studiet af Sokal m.fl. (2005) viser, at børnenes faglige niveau bliver styrket, selvom de ikke parlæser med voksne, der er uddannet inden for læsning, pædagogik og didaktik. Således kan indsatsen udføres af frivillige voksne uden formel uddannelse. De skal dog kunne læse, og de skal inden indsatsens start introduceres til teknikkerne bag parlæsning. Det er en afgørende pointe, at parlæsningen ikke er et alternativ til undervisningen i skolen, der varetages af professionelle undervisere, men et supplement til skolens undervisning – på linje med den almindelige læsetræning, der finder sted i nogle hjem, hvor forældre læser sammen med deres børn.

INDSATS 3: EFTER-SKOLE-INDSATS

ORIGINALTITEL: OUT-OF-SCHOOL-PROGRAMS

FORMÅL MED INDSATSEN

"Efter-skole-indsats" har til formål at hjælpe børn og unge fra lavindkomstfamilier med at opbygge sociale, kognitive og faglige kompetencer. Indsatsen bygger på "Risk and Resilience"-modellen, der på et flerdimensionelt plan opbygger børnene og de unges kompetencer og evner, således at de bedre modstår negative påvirkninger fra lokalsamfundet.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

Målgruppen for programmet er børn i alderen 8-14 år fra lavindkomstfamilier, bosat i udsatte boligområder. 60 pct. af familierne i områderne modtager støtte, fx offentlige tilskud til sundhed og mad. Boligområderne udfordres tillige af meget høj ledighed. Områderne præges desuden af en lav grad af tryk hos borgerne.

INDSATSENS INDHOLD

"Efter-skole-indsats" indebærer aktiviteter efter skole, som styrker deltageres faglige, sociale og kognitive kompetencer. Indsatsen tager udgangspunkt i "Risk and Resilience"-modellen. Modellen betoner vigtigheden af positive rollemodeller for børns læring og generelle dannelse. Derfor tager indsatsen udgangspunkt i en flerhed af tilbud og aktiviteter, som samlet sigter mod at styrke relationen mellem børn og voksne. De følgende aktiviteter er en del af indsatsen:

1. Mentorstøtte (til det sociale/følelsesmæssige) og tutoring (fagligt)
2. Læsetræning og it-undervisning (fx i håndtering af arbejde med computere – både software og hardware).
3. Undervisning og træning i normer og værdier, som udvider børnenes horisonter. Det gøres fx igennem reparationsopgaver for ældre, spejderaktiviteter eller frivillige opgaver
4. Oplysende aktiviteter, som udvider børnenes horisont, fx med ture i naturen, koncerter og museer
5. Et sommerprogram med intensiv træning af både det faglige og det sociale.

INDSATSENS ORGANISERING

”Efter skole”-indsatsen arrangeres af The Bridge Project, som er en non-profit organisation.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

”Efter-skole-indsatsen” består af et partnerskab mellem et lokalt universitet, kommunens socialforvaltning og en gruppe frivillige. Det er dog uklart ud fra studiet, hvilken rolle kommunens socialforvaltning har. Det er personer med en universitetsuddannelse inden for socialt arbejde, der udarbejder programmets visioner og idéer. Derudover hyrer skolen forskellige ansatte til at varetage daglige opgaver.

INDSATSENS VARIGHED

Det er ikke tydeligt, hvor lang tid indsatsen strækker sig. Målingen tager dog udgangspunkt i perioden august til maj. Altså cirka et skoleår.

EVALUERING AF INDSATS

”Efter-skole”-indsatsen er iværksat i udsatte boligområder i Denver i USA, og indsatsen er evalueret i nedenstående studie:

- Anthony, E. K., C.F. Alter & J. M. Jenson (2009): ”Development of a Risk and Resilience-Based Out-of-School Time Program for Children and Youths”. *Social Work*, 55, s. 45-55.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Studiet baserer sig på en før- og eftermåling. Indsatsen går fra august til maj (et skoleår). Studiet måler på læring og adfærd. Studiet bruger tre indikatorer til at måle læring og adfærd:

- Selvrapporterede spørgeskemadata om antisocial adfærd og brug af stoffer
- Deltagelse i indsatsaktiviteterne og i skole.
- Standardiserede måleinstrumenter, der inkluderer kompetencemålinger (læsning fx) målt ud fra *The Development Reading Assessment*, og selvværdsvurdering (30 spørgsmål om elevernes egen opfattelse af fagligformåen/præstation) og karaktervurdering, hvor eleven igennem interview spørges om social adfærd, frivilligt engagement, syn på lokalsamfundet osv., målt ud fra *School succes profile*.

60 børn er både målt før og efter indsatsen.

STUDIETS NØGLEFUND

Studiet viser, at børnenes evne til at læse bliver forbedret gennem indsatsperioden. 75 pct. af børnene oplever i løbet af indsatsåret en øgning i karakterne i læsning med én karakter. Det indikerer, at ”Efter-skole”-indsatsen virker. Forskerne bag studiet vurderer, at særligt læseøvelserne med tutorer på sommerskolen, som 35 af eleverne deltog i, har en positiv betydning for børnenes udvikling.

I forhold til at deltage i ”Efter-skole”-indsatsens” forskellige tiltag og aktiviteter, så viser studiet, at en højere deltagelse hænger sammen med højere karakterer. I forhold til selvbillede og selvværd viser studiet, at eleverne får et betydeligt mere positivt syn på sig selv gennem indsatsperioden. I forhold til social adfærd og syn på samfundet finder studiet blandede resultater. Mens studiet finder en forbedring af tilhørsforholdet til skolen, så stiger omfanget af aggressiv adfærd tillige med elevernes alder, ligesom familiedeltagelse også falder.

Da resultaterne baserer sig på før- og eftermåling, kan børnenes positive udvikling ikke uden videre tilskrives indsatsen. Udviklingen kan være et resultat af andre faktorer. Børnenes faglige udvikling over indsatsperioden er dog ganske markant, hvilket indikerer, at indsatsen har bidraget positivt til børnenes udvikling.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

Indsatsen ”Efter-skole” kan ifølge de boligsociale aktører fra workshoppen godt iværksættes som en boligsocial indsats, der er placeret i de enkelte boligområder. Initiativtagere til indsatsen skal dog være opmærksomme på, at indsatsen ikke består af én klart defineret aktivitet, men snarere en række af forskellige aktiviteter, som principielt set kan etableres og iværksættes relativt løsrevet fra hinanden – omend indsatsen ”Efter-skole” bør indeholde alle delaktiviteter.

Tutoring og sommerskoleprogrammer er aktiviteter, der har fokus på at øge deltagerens fagspecifikke færdigheder, og disse aktiviteter kan etableres og planlægges i samarbejde med lokale skoler og ungdomsskoler. Dette samarbejde er oplagt i forhold til at afdække børnene og de unges behov og at rekruttere kompetente undervisere, der kan løfte deltagerens faglige niveau. Det kan dog være en pointe at få andre end deltagerens normale undervisere til at forestå tutoring og af sommersko-

leprogrammet, så børn og unge, der har det svært i skolen, ikke føler sig dømt på forhånd, men kan få en ”frisk start”. Center for Boligsocial Udvikling (CFBU) anbefaler, at boligsociale medarbejdere skal fungere som brobyggere mellem skolerne og det udsatte boligområde, og at de boligsociale medarbejdere og skolerne går sammen om at skabe alternative undervisningsforløb, hvor undervisningen tages ud af vante omgivelser (www.cfbu.dk).

Hvad angår etableringen af mentorstøtte som en del af indsatsen ”Efter-skole”, kan de boligsociale medarbejdere eventuelt indgå i et samarbejde med forskellige frivillige organisationer, som har erfaring med mentorstøtte; fx Dansk Flygtningehjælp. Mentorstøtte er et tilbud, som anvendes i mange forskellige sammenhænge over for udsatte unge – særligt som en kriminalpræventiv indsats. På baggrund af en litteraturoversigt peger Christiansen (2012) på, at mentorordninger vil have de bedste chancer for at lykkes, hvis de:

- Er skræddersyet til de lokale forhold og den unges behov, herunder at mentor og mentee har fælles interesser.
- Har professionelle ansatte, der screener, matcher, oplærer, støtter og superviserer de frivillige mentorer
- Tager form af en støttende, tillidsfuld og emotionel relation, der ikke har en specifik forandringshensigt
- Er intens med ugentlige møder, der varer flere timer
- Varer i mindst ét år.

Hvis initiativtagere vælger at gennemføre ”Efter-skole”-indsatsen eller en lignende indsats, er det afgørende at indgå i en dialog med andre aktører, der udbyder lignende aktiviteter, for at undgå, at disse aktører ”konkurrerer”. I nogle tilfælde vil de boligsociale medarbejdere måske kunne henvise de unge til gode tilbud uden for det enkelte boligområde.

STYRKELSE AF IKKE-FAGLIGE FÆRDIGHEDER

Fælles for de tre indsætter inden for denne indsatsklynge er, at de har til formål at forbedre de deltagende børn og unges ikke-fagspecifikke færdigheder. Det er færdigheder, som deltagerne kan anvende bredt på tværs af de forskellige fag i skolen, og som således kan styrke dem inden for hvert fag. Det er også færdigheder, som de unge kan anvende mere generelt til at indgå som medborgere i lokalsamfundet og i samfundet mere generelt. De ikke-fagspecifikke færdigheder inkluderer bl.a. sociale evner og redskabsfærdigheder, der fx gør børnene i stand til at anvende computere.

”Computerkurset” afholdes i boligområderne efter skoletid og fokuserer på at styrke børnene og de unges færdigheder i forhold til at bruge computere og derigennem også styrke deres selvtillid.

”Vejen til større medborgerskab” er et undervisningsforløb i skolen, der fokuserer på at styrke børnene og de unges færdigheder i forhold til at kunne indgå i demokratiske beslutningsprocesser og på at styrke deres politiske selvtillid.

”Forandringer indefra” er en boligsocial indsats, der fokuserer på at engagere børnene og de unge i de problematikker, som lokalsamfundet står overfor, og få dem til at hjælpe med at løse dem. ”Forandringer indefra” fokuserer endvidere på bl.a. gennem praksis at styrke målgruppens evner til at planlægge og afholde beboermøder og sociale aktiviteter.

INDSATSERNES REALISÉRBARHED

Ifølge de boligsociale aktører, der deltog i workshoppen, er en af de største udfordringer i de udsatte boligområder, at mange af de unge (specielt dem med etnisk minoritetsbaggrund) ikke føler sig inkluderet i det danske samfund. Derved bliver samfundet i de unges optik en modspiller. En af de mest presserende og vigtige boligsociale opgaver, er ifølge de boligsociale aktører, at bidrage til, at disse unge får en oplevelse af at blive lyttet til og inkluderet.

De boligsociale aktører fra workshoppen vurderer, at lig ”Vejen til større medborgerskab” og ”Forandringer indefra” er meget relevante indsætter i forhold til at inkludere børnene og de unge. De to indsætter kan eventuelt iværksættes sammen, hvor ”Vejen til større medborgerskab” giver målgruppen viden og et teoretisk udgangspunkt, hvor-

fra de kan arbejde praktisk i ”Forandringer indefra”. I den sammenhæng kan de boligsociale medarbejdere eventuelt indgå i et samarbejde med de lokale skoler med henblik på at koordinere et forløb, hvor skolens undervisning og de boligsociale tiltag underbygger hinanden. Skolen kunne eksempelvis udbyde ”Vejen til større medborgerskab”, mens ”Forandringer indefra” udbydes i boligområdet. Det er i den sammenhæng ikke nødvendigvis de boligsociale medarbejders rolle at udføre ”Forandringer indefra”. Frivillige organisationer kan stå for indsatsen, men det bør ske i tæt samarbejde med de boligsociale medarbejdere, der kan hjælpe i forhold til rekruttering af deltagere og koordinering af aktiviteter og arrangementer. Det er sandsynligvis også en fordel at inddrage afdelingsbestyrelserne i samarbejdet, da de råder over beboerlokaler og kan bidrage økonomisk til de unges projekter.

Der findes allerede danske indsatser, som udføres af frivillige organisationer, og som giver de unge indflydelse og ansvar og derved forsøger at styrke deres ikke-fagspecifikke færdigheder og deres tilknytning til uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet. En af disse indsatser er ”Mind your own business”, der går ud på, at etniske minoritetsdrenge i alderen 13-17 år skal indgå i et fokuseret forløb, hvor de skal etablere egen virksomhed, producere eget produkt samt sælge og markedsføre det.⁷ På hjemmesiden for ”Mind your own business” fremgår det, at indsatsen styrker deltagernes fagspecifikke og ikke-fagspecifikke færdigheder:

På baggrund af erfaringerne herfra – samt eksternt evaluering – kan det konkluderes, at drengene får stort udbytte af programmet. Drengene fortæller, at de oplever et øget ordforråd, en forbedret selvtillid når de fremlægger i skolen plus, at deres karakterer stiger i fag som dansk, engelsk og matematik. Ligeledes forbedres deres sociale kompetencer markant, ved at de gennem forløbet bliver bedre til at samarbejde samt lytte til og respektere andres argumenter og holdninger.⁸

Der findes også en række andre indsatser, der har til hensigt at styrke de unges medborgerskab og deres evner til at planlægge og udføre. Der er fx etableret flere unge- og børneråd som en del af de boligsociale helhedsplaner, ligesom der er etableret eventmagerkurser.

7. Læs mere på www.myob.dk.

8. <http://www.myob.dk/om-myob.php>. Besøgt 11-03-2016.

Ifølge flere af de boligsociale aktører fra workshoppen kan de unges inklusion i lokalsamfundet også styrkes ved, at man spørger de unge til råds og tager hensyn til deres ønsker og behov, når der skal iværksættes nye boligsociale indsatser og aktiviteter – og evt. også inddrager dem i planlægningen og udførelsen. Hvis de unge ønsker at blive bedre til at anvende computere, er det en god idé at iværksætte ”Computerkurset” eller en indsats, der minder om det. Det er ifølge de boligsociale aktører fra workshoppen afgørende, at det er noget, de unge selv efterspørger.

Uanset hvilken indsats der bliver iværksat, er det ifølge de boligsociale aktører, der deltog i workshoppen, desuden helt afgørende, at indsatserne kan rumme alle de unge, herunder de mest problematiske, da de ellers endnu engang vil føle sig ekskluderet.

INDSATS 4: COMPUTERKURSET

ORIGINALTITEL: COMPUTEEN

FORMÅL MED INDSATSEN

”Computerkursets” formål er at forbedre målgruppens computerfærdigheder og derigennem give dem bedre selvværd, udvikle en mere positiv holdning til skolen hos dem og reducere deres adfærdsproblemer. Meningen er, at deltagerne skal blive computer- og it-”eksperter” i deres respektive boligområder og derved få øget selvværd og selvtillid. Derudover skal kurset være en meningsfuld aktivitet, som de unge kan indgå i efter skole i den periode, kurset varer, og som giver dem nogle positive voksne rollemodeller.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

Indsatsens målgruppe er unge 12-16-årige, der bor i billige boliger i udsatte boligområder. Denne gruppe er i højere grad end jævnaldrende i USA, hvor indsatsen er udviklet og udført, udsat for stressfaktorer såsom vold i hjemmet, stofmisbrug og småkriminelle venner. Det betyder, at målgruppen er i relativt høj risiko for at udvikle emotionelle, adfærdsmæssige og sociale problemer. Det kan bl.a. føre til dårlige skolepræstationer, som øger de enkelte unges problemer, hvorved de fanges i en ond cirkel.

INDSATSENS INDHOLD

”Computerkurset” gennemføres i lokaler, placeret i de boligområder, som kurssets deltagerer bor i. Kurset består af 16 ugentlige sessioner af to timers varighed. Kurset udbydes til grupper, som består af 5 til 11 unge. Hver gruppe ledes af to trænedede gruppeledere. Den ene gruppeleder har undervisningserfaring, og den anden gruppeleder har gode computerfærdigheder. Minimum en af gruppelederne er desuden uddannet i klinisk psykologi.

Deltagerne får stillet en computer til rådighed i det lokale, hvor kurset gennemføres. Kurset designes til at styrke computerfærdigheder, der er relevante for unges skolegang. Det inkluderer undervisning i Microsoft Word, Excel og Frontpage samt i programmet The Print Shop og i generel brug af internettet. Derudover får deltagerne undervisning i,

hvordan hardware fungerer, hvordan de kan anvende digital fotografering, og hvordan digitale netværk fungerer på basisniveau.

Undervisningen baserer sig både på individuelle projekter og gruppeprojekter, der målrettes emner og/eller psykosociale færdigheder, som er vigtige for unge fra udsatte boligområder. Undervisningssessionerne designes desuden, så de opmuntrer deltagerne til at interagere med hinanden. Fx handler en af sessionerne om, at deltagerne skal designe plakater i programmet The Print Shop, som fremhæver styrkerne ved hver enkelt deltagers etniske identitet. Hver deltager finder billeder på nettet til sin plakat og skal efterfølgende fremvise plakaten til de andre deltagere. I en anden session anvender deltagerne computeren til at lave materiale til en forretning, som de drømmer om at starte. Det kunne være at åbne en restaurant, hvor deltageren kan lave et menukort i Word, en onlinereklame for restauranten i Frontpage og et opstartsbudget i Excel. Undervejs i kurset får deltagerne hjemmeopgaver, der typisk løses ved hjælp af færdigheder, som de løbende introduceres til i kursussessionerne.

For at motivere de unge til at deltage så meget som muligt, optjener deltagerne point gennem kurset, afhængigt af deres deltagelse og engagement. Fx får deltagerne op til fire point for at være aktivt deltagende i en session på to timer, ligesom de får op til to point for at deltage aktivt i en specifik aktivitet. De optjente point kan ved kursets afslutning veksles til forskellige gaver såsom tomme cd'er, computerspil, printere og computere, afhængigt af, hvor mange point de optjener.

INDSATSENS ORGANISERING

Indsatsen koordineres og organiseres af de forskere, der har udviklet indsatsen i samarbejde med de boligområder, hvor indsatsen iværksættes. Det er gruppelederne, der gennemfører kurset.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

Forskerne og de enkelte boligområder koordinerer og organiserer indsatsen, herunder skaffer lokaler og rekrutterer gruppeledere og deltagere. Gruppelederne gennemfører primært kurserne.

INDSATSENS VARIGHED

"Computerkurset" består af 16 ugentlige sessioner af to timers varighed. Indsatsen varer i alt 16 uger.

EVALUERING AF INDSATSEN

”Computerkurset” er en pilotindsats, der er udviklet og iværksat i Los Angeles County i USA. Indsatsen evalueres i nedenstående studie.

- Lang, J.M, J. Waterman & B.L. Baker (2009): ”Computeen: A Randomized Trial of a Preventive Computer and Psychosocial Skills Curriculum for At-Risk Adolescents”. *Journal of Primary Prevention*, 30(5), s. 587-603.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Studiet baserer sig på et RCT-design, hvor potentielle kursusedtagere fordeles tilfældigt til enten en indsatsgruppe, der deltager i kursets første forløb, eller en ”venteliste-kontrolgruppe”, der først deltager, når første kursusforløb afsluttes. Anvendelsen af en ”venteliste-kontrolgruppe” er fordelagtig ud fra etiske hensyn, da alle får muligheden for at deltage i indsatsen – bare på forskellige tidspunkter.

Indsats- og kontrolgruppen måles på en række udfaldsmål umiddelbart inden første kursusforløbs start og igen fem måneder efter. Kontrolgruppen påbegynder andet kursusforløb, og gruppens resultater måles igen fem måneder efter andet kursusforløbs start og igen otte måneder efter andet kursusforløbs start. Indsatsgruppen måles også otte måneder efter første kursusforløbs afslutning.

Studiet består af to analyser. I den første analyse analyseres den kortsigtede effekt ved at sammenligne indsats- og kontrolgruppens udvikling over tid ved de to første målinger – på dette tidspunkt får kun indsatsgruppen undervisning. I den anden analyse viser studiet den samlede udvikling over tid sammenlagt for både indsats- og kontrolgruppen – både på kort sigt og på lang sigt.

Der udtrækkes 55 unge fra fire udsatte boligområder, alle 55 med sparsomme computerfærdigheder inden start. 49 af de 55 er latin-amerikanere. Der er 31 drenge og 24 piger. Fra første til anden måling falder enkelte af de unge fra, så der derefter indgår 25 i indsatsgruppen og 21 i kontrolgruppen.

Studiet indhenter data gennem interview med dels deltagerne, dels deres forældre. Studiet måler på otte primære udfaldsmål:

- *Tro på egne evner i forhold til computerbrug*, målt med ”The Computer Self-efficacy Scale” (CSE) på baggrund af deltagerens egne besvarel-

ser. CSE indeholder 30 udsagn, som deltagerne erklærer deres enighed eller uenighed i. Udsagn gælder fx spørgsmål ”Jeg føler mig meget sikker i mine evner til at bruge computere”.

- *Computerfærdigheder*, målt med ”Computeen Computer Skills Inventory” (CCSI) på baggrund af deltagerne egne besvarelser. I besvarelsen af CCSI vurderer deltagerne, i hvilken grad de føler, at de mestrer de specifikke programmer, som de introduceres til gennem indsatsen.
- *Omfanget af computerbrug* måles ved at spørge deltagerne, hvor mange timer om ugen de anvender en computer.
- *Selværd* måles med ”The Rosenberg Self-esteem Scale” (RSE) på baggrund af deltagerne egne besvarelser.
- *Skolemotivation* måles ud fra en underskala i ”The School Attitude Assessment Survey – Revised” (SASS-R) på baggrund af deltagerne egne besvarelser. Underskalaen måler deltagerne motivation for at færdiggøre deres hjemmearbejde.
- *Målopsætning* måles ud fra en underskala i ”The School Attitude Assessment Survey – Revised” (SASS-R) på baggrund af deltagerne egne besvarelser. Underskalaen måler, hvorvidt deltagerne mener, at det er vigtigt at klare sig godt i skolen.
- *Internaliserede adfærdsproblemer* måles med ”The Child Behavior Checklist” på baggrund af deltagerne forældres besvarelser.
- *Eksternaliserede adfærdsproblemer* måles med ”The Child Behavior Checklist” på baggrund af deltagerne forældres besvarelser.
- *Kursusdeltagelse* måles på baggrund af de point, som deltagerne optjener gennem kurset, jf. indsatsens indhold.

Derudover måler studiet på, hvad deltagerne og deres forældre generelt synes om indsatsen, herunder hvad de unge selv vurderer, at de får ud af indsatsen.

STUDIETS NØGLEFUND

Studiets første analyse, hvor indsatsgruppen sammenlignes med kontrolgruppen, viser, at ”Computerkurset” har positiv effekt på fire ud af de otte udfaldsmål. Indsatsen forbedrer de unges tro på egne evner i forhold til computerbrug og deres computerfærdigheder. Indsatsen øger også omfanget af de unges computerbrug, og deres internaliserede adfærdsproblemer ændres positivt.

Studiets første analyse viser endvidere, at effekterne ikke er forskellige mellem pigerne og drengene. Studiet viser tillige, at indsatsen har større effekt for de 12-14-åriges selvværd, sammenlignet med de 14-16-årige, hvilket betyder, at de yngre umiddelbart har større gavn af indsatsen, og at indsatsen bør iværksættes tidligt.

I den anden analyse af alle de unge, der gennemgår indsatsen, viser studiet, at deltagerne i indsatsgruppen udvikler sig positivt over tid på seks af de otte udfaldsmål. Deltagerne forbedrer deres tro på egne evner i forhold til computerbrug og på deres computerfærdigheder, ligesom de øger omfanget af computerbrug, deres selvværd øges, og de oplever en positiv udvikling i forhold til deres internaliserede og eksternaliserede adfærdsproblemer. Deltagernes skolemotivation falder derimod over tid. De statistiske analyser viser dog, at denne negative udvikling ikke kan tilskrives indsatsen, men snarere hænger sammen med, at de unge generelt mister motivationen med alderen – det er nemlig en gruppe af umotiverede ældre deltagere, som ikke deltager meget i indsatsen, der forårsager den negative gennemsnitlige udvikling.

Studiet viser i øvrigt, at langt størstedelen af deltagerne og deres forældre er glade for kurset og for gruppelederne i kurset. 98 pct. af deltagerne svarer, at de godt kan lide den gruppe, de indgår i. 84 pct. af forældrene svarer, at deres barn har lært rimelig meget eller rigtig meget. 88 pct. af deltagerne svarer, at kurset inspirerer dem til at lære mere om computere. 83 pct. af deltagerne svarer, at kurset hjælper dem til at blive bedre til at anvende computere. 76 pct. af deltagerne svarer, at kurset hjælper dem til at have det bedre med sig selv. 95 pct. af deltagerne svarer, at kurset inspirerer dem til at ville på college, og 81 pct. af deltagerne svarer, at kurset inspirerer dem til at ville gøre det bedre i skolen.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

”Computerkurset” er en indsats, der er udviklet og iværksat som et pilotprojekt i udsatte boligområder i USA, og indsatsen kan tjene som inspiration for lignende indsatser, udført i en dansk boligsocial kontekst. Indsatsen kan eksempelvis organiseres inden for de rammer og samarbejdsaftaler, hvor boligområder tidligere har iværksat lektiecaféer. Det er en indsats, der indirekte kan tænkes at forbedre unges skolepræstationer, da brugen af digitale værktøjer i større og større grad indgår i skoleundervisningen. En sådan indsats kan basere sig på et samarbejde mellem boligsociale aktører, lokale skoler, ungdomsskoler og eventuelt frivillige

organisationer såsom Dansk Flygtningehjælp og Røde Kors, der i forvejen udbyder kompetenceudbyggende aktiviteter for unge i udsatte boligområder.

I en dansk kontekst kan man forestille sig, at boligsociale medarbejdere kan indgå som den ene gruppeleder på kurset, da de boligsociale medarbejdere ofte kender områdets unge og ofte også har en pædagogisk baggrund, der gør dem i stand til at arbejde med de unge. Den anden gruppeleder kan tænkes at være en frivillig, der er rekrutteret uden for det enkelte boligområde, men det kunne også være en voksen beboer med gode computerkompetencer – fx en pensioneret it-lærer – hvilket ville give indsatsen et integrerende element. Forskerne bag studiet peger dog på, at det er uklart, hvorvidt kursets karakter vil ændre sig, hvis der ikke er en gruppeleder i hver kursusgruppe, der er uddannet i klinisk psykologi. Her må man prøve sig frem og sørge for at have løbende evalueringer for at finde ud af, hvad der virker.

Kurserne kan også afholdes af andre aktører, som allerede arbejder med at udbyde computerkurser til børn og unge. En af disse aktører er Coding Pirates, der er en forening, som arbejder for ”at fremme børn og unges produktive og kreative it-kompetencer via afholdelse af ugentlige klubaftener, workshops og online kollaboration samt udvikling af dedikeret undervisningsmateriale sammen med andre Coding Pirates-afdelinger”⁹.

Hvis andre aktører udfører selve indsatsen, kan de boligsociale medarbejdere bidrage med rekrutteringen af deltagere, og i det omfang, der udbydes et kursus bestående af flere sessioner, kan de bidrage med at fastholde de unge, så de deltager i så mange af sessionerne som muligt. Ved at indføre et pointsystem – som i ”Computerkurset”, hvor fremmøde belønnes – kan man sandsynligvis få flere til at deltage og sikre et stabilt fremmøde. Det er i øvrigt en strategi, som kan anvendes i mange andre former for indsatser. Faren ved en sådan strategi er dog, at børnene kan udvikle en tendens til kun at handle ”ønskværdigt”, når de får en belønning, frem for at handle ønskværdigt, fordi det i sig selv er ønskværdigt – for barnet selv eller for andre (Reischer, 2016).

Hvis man vælger at iværksætte ”Computerkurset” i en dansk boligsocial kontekst, så bør man overveje at målrette indsatsen til de 12-14-årige, da denne gruppe tilsyneladende får mere ud af indsatsen end de

9. <https://codingpirates.dk/omcodingpirates/> Besøgt 11-03-2016.

lidt ældre. Det er noget, forskerne bag studiet også foreslår. Indsatsen kan også eventuelt udbydes til endnu yngre børn.

INDSATS 5: VEJEN TIL STØRRE MEDBORGERSKAB

ORIGINALTITEL: CITIZEN EDUCATION INITIATIVE

FORMÅL MED INDSATSEN

Indsatsen ”Vejen til større medborgerskab” udvikler igennem obligatorisk undervisning elevens borgerengagement.

Baggrunden for indsatsen er faldende engagement ved politiske aktiviteter i England, fx demonstrationer og partimedlemskab, ligesom England oplever dalende deltagelse ved politiske valg¹⁰. Den faldende valgdeltagelse blandt unge ses også i Danmark (Bræmer, 2013). Desuden ved vi, at personer med fx etnisk minoritetsbaggrund i mindre grad deltager ved valg. Det gælder både i Danmark og internationalt. I Danmark er stemmeprocenten for denne gruppe til både folketingsvalg og kommunalvalg markant lavere end landsgennemsnittet. Dermed skabes en form for demokratisk a- og b-hold (Bhatti med flere, 2013).

INDSATSENS MÅLGRUPPE

Målgruppen for indsatsen er unge i alderen 11-16 år.

INDSATSENS INDHOLD

”Vejen til større Medborgerskab” indeholder tre overordnede læringste-mær:

1. *Tema 1* udvikler elevernes forståelse for og indsigt i, at de som individer kan gøre en forskel for samfundet med politisk handling. Temaet fokuserer derfor på at udvikle elevernes politiske selvtilid.
2. *Tema 2* understøtter tema 1, men lægger vægt på mere moralfilosofiske spørgsmål. Undervisningen tager mere konkret udgangspunkt i bevidstgørelsen af noget normativt, fx hvordan en god medborger optræder og opfører sig i et samfund.
3. *Tema 3* stimulerer elevernes politiske horisont og deres grundlæggende viden om politik og samfund.

10. Hvad angår deltagelsen til valg til parlamentet er der i England sket et fald fra 84 pct. i 1950 til 65 pct. af de stemmeberettigede i 2010. For unge i alderen 18-24 er udviklingen særlig evident: fra 73 pct. i starten af 1980'erne til 42 pct. i 2010. Som et resultat af ovenstående udvikling i det politiske engagement og interesser pålægges engelske skoler i 2002 undervisning i medborgerskab for alle 11-16-årige.

De tre temaer udgør tilsammen – og på tværs af tid, klassetrin, niveau og andre undertemaer – grundlaget for udviklingen af et større samfundsen- gagement og medborgerskab.

INDSATSENS ORGANISERING

”Vejen til større medborgerskab” afholdes på alle offentlige skoler i Eng- land.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

Undervisningen er obligatorisk på foranledning af det engelske under- visningsministerium.

INDSATSENS VARIGHED

Indsatsen gælder for alle 11-16-årige i *secondary schools*. Indsatsens varig- hed betinges af elevernes alder. Mens de yngste af eleverne, altså de ele- ver, som er 11 år, da indsatsen implementeres, modtager mest undervis- ning, modtager de 16-årige kun i begrænset omfang undervisning.

EVALUERING AF INDSATS

”Vejen til større medborgerskab” er en engelsk indsats, der er evalueret i nedenstående studie:

- Whiteley, P. (2014): ”Does Citizenship Education Work. Evidence from a Decade of Citizenship Education in Secondary Schools in England”. *Parliamentary Affairs*, 67, s. 513-535.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Studiet baserer sig på et kontrolgruppedesign. Undersøgelsen består af over 3.500 respondenter i alderen 18-26 år. Respondenterne kommer fra England, Wales og Skotland. Alle respondenter i England undervises i medborgerskab, mens skolerne i Wales og Skotland ikke i samme grad institutionaliserer et medborgerskabsfag på skoleskemaet. Eleverne fra England sammenlignes med eleverne fra Wales og Skotland.

Effekten af undervisning måles på seks indikatorer, som tilsam- men afspejler et individs politiske engagement og medborgerskab. Ne- denfor angives de indikatorer, som studiet arbejder med. Indikator 1 og 2 relaterer til tema 1 (jf. ovenfor), mens indikator 3 og 4 relaterer til tema 2.

Indikatorer 5 og 6 relaterer til tema 3. Det kan opfattes som studiets udfaldsmål. Mere i detaljen spørges der ind til:

1. Individets oplevelse af politisk selvtillid. Indikatoren måler først og fremmest, om de unge føler og oplever, at deres politiske holdninger tages seriøst af deres omgivelser, men også om den enkelte unge føler, at han/hun kan gøre en forskel i lokalsamfundet.
2. Individets holdning til moralske spørgsmål undersøges ligeledes. Her spørges fx ind til grænsen for brug af løgne, men også, om det er i orden at beholde penge, man finder på gaden, ligesom der spørges ind til snyd i eksaminer.
3. Individets deltagelse i diverse politiske aktiviteter, som fx debatter på Facebook, demonstrationer osv., spørges der til.
4. I forlængelse af indikator 3 spørges der desuden ind til andre former for deltagelse. Deltagelse omhandler fx frivillige aktiviteter, som frivillig i organisationer, men også deltagelse i sportsaktiviteter, religiøse arrangementer eller studenterarrangementer.
5. De sidste to indikatorer vedrører elevernes politiske viden. Her spørges ind til rigtigheden af diverse politisk udsagn.
6. Den sidste indikator spørger ind til elevernes politiske værdier. Der spørges fx ind til, hvordan en god medborger agerer i forskellige situationer.

Ovenstående vedrører altså de tre temaer, som ministeriet definerer i forbindelse med indførelsen af den obligatoriske undervisning.

Derudover måler studiet, i hvilken grad eleven eksponeres for undervisningen i faget (Citizen Education). Her bruges både et subjektivt og et objektivi mål, som sammensættes for at skabe et bedre samlet mål for eksponering¹¹. Der er en positiv, stærk sammenhæng mellem de to variabler. De slås derfor sammen til én ”effektvariabel”. De to mål:

1. Det subjektive mål spørger ind til, i hvor høj grad respondenter har været undervist i medborgerskab.

11. Målene sættes sammen af to grunde: for det første lider begge af metodiske udfordringer. Fx er den subjektive tilkendegivelse folsom over for respondenternes hukommelse: om de kan huske undervisningen hertil (eller skaber den ved spørgsmålet). Det objektive mål er problematisk, da det sagtens kan tænkes, at elever i både Wales og Skotland sagtens kan være udsat for medborgerskabsundervisning, men i mere indirekte form, fx i historie eller engelskundervisningen.

2. Det objektive mål spørger ind til, i hvilket land respondenten har gået i skole.

STUDIETS NØGLEFUND

Med kontrol for relevante baggrundsvariabler finder studiet helt overordnet, at undervisning har en positiv effekt på tre indikatorer for medborgerskab, nemlig politisk selvtillid, deltagelse og viden. Omvendt finder studiet ikke sammenhænge mellem undervisning og de resterende tre indikatorer: moral, andre deltagelsesformer og politiske værdier.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

”Vejen til et større medborgerskab” finder sted i engelske grundskoler. Undervisningselementet er obligatorisk, da indsatsen er initieret af det engelske undervisningsministerium. Indsatsen finder sted over en årrække.

Selv om indsatsen *er* obligatorisk i et skoleregi, så ser vi muligheder i indsatsens formål, nemlig at uddanne og oplyse unge og børn til et større samfundsansvar – både for det nære lokalmiljø og et større samfund.

Vi ved, at folks ressourcer spiller en medvirkende rolle for, om folk fx deltager til politiske valg eller er aktive i foreningslivet. Her spiller uddannelse og indkomst, men også viden om samfundsforhold og politik, en rolle. Lav grad af ressourcer kombineret med sparsom viden om samfundet gør et individ mere tilbøjeligt til at finde sig i en inaktiv stillingstagen til samfundet i sin helhed. Desuden ved vi, at personer med etnisk minoritetsbaggrund – og som lever i udsatte boligområder – i mindre grad deltager ved valg. Det gælder både i Danmark og flere andre lande. Dermed skabes en form for demokratisk a- og b-hold (Bhatti m.fl., 2013).

Omend der i flere udsatte boligområder etableres diverse kampanjer for at få flere til at stemme, så vil en systemiseret og mere dybdegående tilgang til at udvikle og forbedre børn og unges interesse og lyst til at vide og gøre mere for både det almindelige samfund, men i høj grad også det nære miljø, sikkert gøre en forskel. Fundene i England bekræfter, at en systematisk tilgang til medborgerskabet kan rykke børn og unges selvtillid, interesse og lyst til at vide mere om politiske og samfundsmæssige forhold.

”Vejen til et større medborgerskab” har en interessant platform, som indeholder tre overordnede læringstemaer. Hvis indsatsen arrange-

res i en boligsocial kontekst, udgør de tre temaer tilsammen en solid basis for udviklingen af et større samfundsengagement og medborgerskab. Disse temaer kan eventuelt tænkes ind i nogle af de boligsociale indsatser, der har til formål at styrke unges medborgerskab – ungeråd osv. Det er i øvrigt oplagt, at de boligsociale aktører samarbejder med lokale skoler og ungdomsklubber med henblik på at udvikle indsatser, der minder om ”Vejen til større medborgerskab”.

INDSATS 6: FORANDRINGER INDEFRA

ORIGINATITEL: YOUTH FORCE PROGRAM

FORMÅL MED INDSATSEN

Formålet med ”Forandringer indefra” er at hjælpe unge med en socio-økonomisk svag baggrund med at styrke og udvikle deres sociale, faglige og adfærdsmæssige færdigheder. Programmet sigter mere konkret mod at udvikle unges evner til at lede, deres virkelyst i lokalsamfundet og deres organisatoriske kompetencer, hvilket igen skal føre til, at de samme unge får lyst til at udvikle andre unge. For de unge er slutproduktet i sidste ende et større engagement samt en større bevilgenhed omkring og interesse for lokalsamfundet.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

Målgruppen for indsatsen er unge i alderen 12-18 år.

INDSATSENS INDHOLD

”Forandringer indefra” indeholder flere komplementære delelementer. Indsatsen sigter helt overordnet efter at styrke og udvikle de unges færdigheder inden for planlægning og organisering samt deres interesse for lokalsamfundet. Færdighederne styrkes igennem planlægning af fx borgermøder, ungdomsaktiviteter osv.

De unge fra ”Forandringer indefra” engagerer sig efter eget valg – og i henhold til deres interesse – i en aktivitet, som de ønsker at deltage i. De unge vælger også ud fra deres egen kontekst/lokalmiljø. De unge kan fx vælge at iværksætte aktiviteter til at bekæmpe ungdomsarbejdsløshed.

Mere detaljeret består ”Forandringer indefra” af to delelementer, som også kan betragtes som to niveauer i uddannelsen i programmet. Et ”Ungdomsledelseskursus” (YLI) og en ”Kernedeltageruddannelse”¹² (CMP). Mens ”Ungdomsledelseskursus” kan betragtes som grunduddannelsen, kan ”Kernedeltageruddannelsen” forstås som den videregående uddannelse inden for systemet. Vi forklarer først ”Ungdomsledelseskursus”, som også er det uddannelsesled, som studiet tager udgangspunkt i. ”Ungdomsledelseskursus” indeholder følgende delelementer:

12. Youth Leadership Institute og Core Member Program.

- *Ungdomsledelseskursus* består af otte træningssessioner af to timer. Sessionerne udvikler de unges lederegenskaber samt deres færdigheder og evner inden for planlægning. Undervisningen på de otte sessioner varetages af CMP-uddannede unge. Foruden at have fokus på udvikling af kompetencer inden for planlægning og organisering fokuserer ”Ungdomsledelseskursus” på at udvikle de unges interesse for lokalsamfundsudvikling og tilhørende aktiviteter. Et skridt på vejen hertil er deltagelse i CMP-arrangerede aktiviteter/arrangementer. YLI-deltagere forventes at deltage i mindst to CMP-arrangerede aktiviteter. Der er stor forskel på YLI-deltagernes deltageshyppighed. Mens nogle deltagere møder op til alle otte sessioner, møder andre kun op én eller to gange. For at ”bestå” YLI-uddannelsen skal deltagerne deltage i mindst seks sessioner og møde op til mindst to CMP-arrangerede aktiviteter. Alle dimittender modtager 50 dollars for at have fuldført programmet.¹³
- ”Kernedeltageruddannelse” gives til otte dimittender fra ”Ungdomsledelseskursus”. De otte unge gennemgår yderligere træning i lederskab og planlægning. Desuden arbejder de på deltid i ”Forandringer indefra”-programmet (fire timer, fire dage om ugen). CMP-gruppens primære ansvar er at arrangere møder med fx folkevalgte og embedsmænd samt planlægge borgermøder; altså omsætte læring fra ”Ungdomsledelseskursus” til praksis. Desuden er CMP-personalet ansvarligt for driften på ”Ungdomsledelseskursus”, herunder rekruttering og udvikling af træningsprogrammet.

INDSATSENS ORGANISERING

”Forandringer indefra” drives på lokale centre i de boligsociale områder.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

”Forandringer indefra” er initieret af lokalsamfundet, men studiets primære forfatter har løbende evalueret, men også – i dialog med den daglige leder af centeret – assisteret og medudviklet indsatsens forskellige tiltag. Forskeren har desuden udformet spørgeskemaundersøgelsen og interviewguiden. En stor del af indsatsen varetages af de CMP-uddannede, mens finansiering kommer fra civilsamfundet og private donorer.

13. Ifølge undersøgelsen ”udklækker” programmet 10-20 YLI-dimittender hvert år.

INDSATSENS VARIGHED

"Forandringer indefra"s varighed betinges af uddannelsesniveau. For YLI-deltagere er der tale om kortere uddannelsesforløb med maks. otte sessioner (min. seks) og deltagelse i min. to CMP-arrangerede møder. For CMP-uddannede er indsatsen længere, da de modtager udvidet træning.

EVALUERING AF INDSATS

- "Forandringer indefra" er en amerikansk indsats (undersøges i Boston), der er evalueret i nedenstående studie: Schwartz S. & K. Suyemoto (2013): "Creating Change From The Inside: Youth Development within a Youth Community Organizing Program". *Journal of Community Psychology*, 41(3), s. 341-358.

STUDIETS FORSKNINGSDSIGN

Studiet anvender et *mixed method* design, som anvender både kvalitative og kvantitative metoder. Mens den kvalitative del består af både individuelle interview og gruppeinterview, består den kvantitative del af en før- og eftermåling uden kontrolgruppe. Vores evaluering tager kun udgangspunkt i den kvantitative del, som er en før- og eftermåling. Til målingen anvendes standardiserede spørgeskemasvar.

Spørgeskemaet måler på følgende fire dimensioner, som omhandler de unges udvikling og kunnen:

1. *Deltagelse*: følelse af deltagelse i forhold til samfundsansvar og samfundsinteresse
2. *Kompetencer*: evne til at adressere problemer i lokalsamfundet
3. *Bemyndigelse*: tiltro til egne evner til at ændre samfundet
4. *Selsikkerhed*: håndtere stressede situationer

79 deltagere i YLI-programmet har gennemført formålingen, mens 43 deltagere har gennemført eftermålingen. 60 pct. af deltagerne er kvinder. Der er ikke forskel på de demografiske karakteristika for dem, der gennemfører begge målinger, og dem, der kun gennemfører formålingen.

STUDIETS NØGLEFUND

Studiet finder, at YLI-deltagerne føler sig mere *kompetente* til at håndtere de problemstillinger og udfordringer, som deres lokalsamfund står overfor, efter deltagelsen i ungdomsledelseskurset end før kurset. I forlængelse heraf viser studiet, at de unges tiltro til egne evner (*bemyndigelse*) også er større efter end før kurset. Studiet finder størst forskel på udviklingen i forhold til de unges vurdering af kompetencer, mens forskellen er mindre i forhold til bemyndigelse.

Studiet finder ikke en forskel på de unges lyst til *deltagelse* og *selvsikkerhed* før og efter kurset.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

”Forandringer indefra” er udviklet til lokalsamfundet eller til det lokale boligområde, hvorfor indsatsen er oplagt at udføre i boligsocialt regi. Indsatsen målrettes unge i alderen 12-18 år. Det kan muligvis være en udfordring at få disse unge til at deltage i og gennemføre indsatsen. Det er derfor afgørende, at initiativtagere til indsatsen udvikler en god rekrutteringsstrategi. De boligsociale medarbejdere har sandsynligvis et stort kendskab til de unge i boligområdet og ved, hvem det er afgørende at få rekrutteret. Rekrutteringen kan eventuelt også indgå som en del af et samarbejde med de lokale skoler, herunder skolernes elevråd. Det kan formentlig også være en god idé at udlove en økonomisk gevinst ved gennemførelsen af indsatsen – eventuelt i form af et pointsystem ligesom i ”Computerkurset”, der er beskrevet tidligere.

Der er planlagt og/eller iværksat lignende indsatser i danske boligområder, som også har til formål at styrke de unges ledelsesfærdigheder og deres engagement i boligområdet eller samfundet mere generelt. Der er fx etableret lokale demokrati- og ungeråd, hvor de unge får mulighed for at få en stemme i lokalsamfundet, fx igennem samarbejde med det voksne beboerdemokrati. Indsatsen engagerer de unge i fritiden, styrker deres selvværd samt udvikler deres færdigheder, hvilket også gavner dem i relation til deres uddannelse (se fx Ungeråd i Høje Gladsaxe¹⁴). Der findes også forskellige former for ”eventmagerindsatser”, hvor en gruppe unge uddannes i at etablere fritidsaktiviteter eller events for andre

14. [http://www2.gladsaxe.dk/C12575EB003B3720/0/E1CD3943E603EC58C1257AA9004E7685/\\$FILE/Bilag_70.1.1_Den%20boligsociale%20helhedsplan%20H%C3%B8je%20Gladsaxe%202013-2016.pdf](http://www2.gladsaxe.dk/C12575EB003B3720/0/E1CD3943E603EC58C1257AA9004E7685/$FILE/Bilag_70.1.1_Den%20boligsociale%20helhedsplan%20H%C3%B8je%20Gladsaxe%202013-2016.pdf). Besøgt 23-03-2016.

unge i boligområdet, herunder lærer at fundraise til projekter (se fx Streetmasters i Gadehavegårds boligsociale helhedsplan 2014-2017).

Ungeråd og ”eventmager-indsatser” har en række fællestræk med ”Forandringer indefra”, og vi kan forestille os, at ”Forandringer indefra” kan iværksættes som udbygning af eksisterende ungeråd eller ”eventmager-indsatser”. En af fordelene ved ”Forandringer indefra” er, at indsatsen i modsætning til mange af de indsatser, der er beskrevet i danske helhedsplaner, baserer sig på videnskabelige teorier og en veldefineret programplan. En anden fordel ved ”Forandringer indefra” er, at indsatsen er målrettet nogle af de unge, som ellers kan være svære at få til at deltage i helt frivillige indsatser, hvor der ikke er en økonomisk belønning.

FORBEDRING AF ADFÆRD OG HOLDNINGER

Der er seks indsatser under denne indsatsklynge, der alle er rettet mod at forbedre børn og unges adfærd og holdninger relateret til skolen. Nogle af indsatserne har fx til formål at reducere pjækkeri og på den måde forbedre en uønsket adfærd. Andre af indsatserne har til formål at forbedre børnene og de unges holdning til deres omgivelser, så de fx får et mere positivt syn på deres skole. Ved at reducere børnene og de unges pjækkeri og generelt uønskede adfærd og ved at forbedre deres holdninger til skolen er det mere langsigtede formål med flere af indsatserne, at børnene og de unge også vil klare sig bedre fagligt og på den måde skabe sig en bedre fremtid.

Indsatserne varierer i forhold til, hvilke konkrete formål indsatserne har, hvem målgruppen for indsatserne er, og hvad indholdet i indsatserne er. Fælles for indsatserne er dog, at de i høj grad er målrettet de børn og unge, som skal have forbedret deres adfærd og/eller holdninger.

Den første af indsatserne under denne klynge er ”Unge i Sommerjob”, som er målrettet børn og unge i alderen 14-21 år, og som har til formål at reducere elevernes fravær i skolen og øge deres læring. Indsatsen består i, at børnene og de unge først gennemfører et træningsprogram og derefter arbejder i et sommerjob. Evalueringen af indsatsen viser, at ”Unge i sommerjob” har positive effekter i forhold til at reducere elevernes fravær og få flere af dem til at tilmelde sig prøver/eksamener i engelsk og matematik.

Den anden indsats i denne klynge er ”Kunstnerindsatsen”, der er målrettet 10-17-årige børn og unge, som typisk har psykiske lidelser. Indsatsens formål er at give deltagerne i indsatsen nogle pro-sociale færdigheder såsom konflikthåndtering og dermed reducere deres symptomer på de psykiske lidelser. Indsatsen består af kunstkurser efter skoletid for børnene og de unge, hvor de dels bliver undervist i en kunstart, dels bliver undervist i en række pro-sociale færdigheder. Evalueringen af indsatsen viser, at ”Kunstnerindsatsen” umiddelbart har nogle effekter i forhold til at reducere deltageres selvrapporterede vrede/irritation, depression/angst og somatiske klager.

Den tredje indsats i klyngen er i virkeligheden ikke én indsats, men snarere en række indsatstyper, der alle har til formål at reducere pjækkeri. Et systematisk review har afdækket, hvilke indsatstyper der er mest effektive i forhold til at reducere pjækkeri. Reviewet peger bl.a. på,

at lokalområde-/fællesskabsbaserede indsatser er meget effektive. Det er indsatser, der retter sig mod lokalområdet og typisk anvender en kombination af straffesanktioner og sociale tilbud, der opfordrer til familieorienterede aktiviteter.

Den fjerde indsats i klyngen er ”tidlig rådgivning”, der er målrettet børn i 4. og 5. klasse med svag socioøkonomisk baggrund, der har brug for ekstra støtte. Formålet med indsatsen er bl.a. at styrke børnenes forhold til skolen samt deres selvregulerende adfærd. Indsatsen består i, at børnene inddeles i mindre grupper, der modtager otte sessioners grupperådgivning på skolen. Evalueringen af indsatsen viser bl.a., at ”tidlig rådgivning” forbedrer elevernes tilknytning til skolen.

Den femte indsats i klyngen er ”Lokalsamfundet og skolen”, der er målrettet unge i 7. og 8. klasse, bosat i udsatte boligområder. Indsatsen har bl.a. til formål at reducere de unges fravær og forbedre deres relationer til voksne. Indsatsen er iværksat på en skole, hvor der er etableret en styrekomité af voksne fra lokalsamfundet. Styrekomitéen udvikler og iværksætter strategiske aktiviteter, der skal forbedre elevernes læringsmiljø og øge moralen hos eleverne – der er fx lavet skole-t-shirts og skolebannere med henblik på at skabe stolthed om skolen. Evalueringen af indsatsen viser, at den umiddelbart virker efter hensigten, da bl.a. elevernes optimisme og deres tro på egne evner er steget efter indsatsens start.

Den sjette og sidste indsats i klyngen er ”Tidlig indsats – evner for succes”, der er målrettet børn på seks år, som viser tegn på aggressiv adfærd, samt børnenes familier. Formålet med indsatsen er at give børnene og familierne nogle redskaber, der gør dem i stand til at håndtere børnenes adfærd. Som en del af indsatsen indgår børnene i en ”dinosaur-skole” i det lokale familiecenter, hvor børnene lærer problemløsning og at håndtere vrede. Evalueringen af indsatsen viser bl.a. en kortsigtet positiv effekt på børnenes adfærd i skolesammenhæng.

INDSATSERNES REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST
Ifølge de boligsociale aktører, der deltog i workshoppen, er alle indsatserne inden for denne klynge i nogen grad realiserbare i dansk boligsocial kontekst. Nogle af indsatserne findes allerede i en dansk udgave, mens andre af indsatserne, ifølge de boligsociale aktører, skal ændres en smule og tilpasses en dansk kontekst, hvis de skal realiseres.

Blandt de indsatser, der findes i en dansk udgave, er ”Unge i sommerjob”, der dog i en dansk kontekst har et fokus på mere perma-

nente fritidsjob til unge. Flere af de boligsociale aktører, der deltog i workshoppen, arbejder med at få de unge i boligområderne til at tage fritidsjob, da de anser det for et meget effektivt redskab i forhold til bl.a. at give de unge nogle gode vaner og en god adfærd, hvilket også viser sig i boligområdet og i de unges uddannelsesforløb.

Derudover findes der også danske boligsociale indsatser, hvor unge bliver trænet i forskellige kunstarter ligesom i ”Kunstnerindsatsen”. Sammenkoblingen af, at børnene og de unge både skal dygtiggøre sig inden for en kunst, og at de samtidig modtager undervisning i forskellige pro-sociale færdigheder, er dog ikke udbredt i dansk kontekst. Det er dog en tilgang, som bør kunne realiseres inden for en dansk boligsocial kontekst.

Fælles for alle seks indsatser i klyngen er, at de i høj grad fordrer et samarbejde mellem de boligsociale aktører og andre lokale aktører. Hvis de boligsociale aktører vil lykkes med at skabe fritidsjob til de unge, skal der laves nogle aftaler med lokale virksomheder, som er villige til at ansætte de unge. Hvis ”Kunstnerindsatsen” skal realiseres, skal der skabes et samarbejde med lokale kunstnere og eventuelt lokale kulturinstitutioner såsom museer og teatre. Derudover fordrer flere af de øvrige indsatser, at de boligsociale aktører indgår i et samarbejde med lokale skoler.

”Tidlig rådgivning” er decideret en skoleindsats, men indsatsen kunne måske også iværksættes i boligsocialt regi, hvor fokus ikke er på at forbedre børnenes forhold til skolen, men derimod deres forhold til deres boligområde – herunder at skabe respekt for andre beboere og for den fælles ejendom.

INDSATS 7: UNGE I SOMMERJOB

ORIGINALTITEL: SUMMER YOUTH EMPLOYMENT PROGRAM

FORMÅL

Formålet med indsatsen ”Unge i sommerjob” er at reducere elevernes fravær og øge deres læring.

Indsatsen sigter dog mere direkte på at udvikle non-kognitive færdigheder, dvs. forståelsen af ansvar, gode arbejdsvaner, motivation, mødepligt, beslutsomhed og øget selvværd, ligesom indsatsen sigter mod at give eleverne et relativt større økonomisk råderum, som i større grad gør det muligt at fokusere på skole frem for fx at arbejde i løbet af et skoleår. Bedre nonkognitive og økonomisk råderum antages at mindske fravær og øge læring.

MÅLGRUPPE

Målgruppen er børn og unge i alderen 14-21 år fra lavindkomstfamilier.

INDSATSENS INDHOLD

”Unge i sommerjob” administreres af New York Citys afdeling for Ungdom og Lokaludvikling (DYCD). Den daglige drift varetages af diverse lokale organisationer (CBO). De lokale organisationer har kendskab til lokalmiljøet, herunder virksomheder, organisationer og andet.

Den daglige drift består bl.a. i at tage imod de børn og unge, som godkendes til et sommerjob. Her sker en udredning i forhold til de unges interesser. CBO varetager tillige oplæring af fagpersonale. Inden de unge kommer til CBO, ansøger de igennem DYCD, enten online eller i papirform. Her vælger ansøgere også, hvilken CBO de ønsker tilknytning til. På baggrund af et stort antal ansøgere foretager DYCD en lodtrækning, som udtrækker deltagere til ”Unge i sommerjob”-programmet.

”Unge i sommerjob” består grundlæggende af to komplementære indsats: et træningsprogram og et sommerjob. Til træningsprogrammet modtager deltagerne undervisning fra CBO’s fagpersonale. Træningsprogrammet, som de unge skal igennem, inden de indtræder i deres sommerjob, består af øvelser, som udvikler og styrker deltagernes mere generelle kompetencer, herunder deres nonkognitive færdigheder. På disse kurser orienteres de unge om arbejdsparathed, færdigheder in-

den for regnskab, karrieremuligheder og sundhedsoplysning. Træningen varer omkring 15-20 timer.

”Unge i sommerjob”-deltagere arbejder i en lang række forskellige stillinger; jobs, som omfatter både almennyttige organisationer, private og offentlige virksomheder, fx jobs i daginstitutioner, private virksomheder som altmuligmand osv.

Deltagerne arbejder i op til 25 timer om ugen. De modtager en minimumsløn, som svarer til den elevstilling, som de besidder.

Det umiddelbare mål med ”Unge i Sommerjob” i New York er at forbedre de unges tilgang og indgang til arbejdslivet, reducere ungdomsarbejdsløshed og bidrage med en ekstra indkomst til familierne. Det ligger dog som et helt overordnet – og direkte nedskrevet – mål at styrke og udvikle læring og trivsel i skolerne. Det sker igennem opbygning af selvtillid og selvværd, ligesom indsatsen skaber et bedre økonomisk sikkerhedsnet for de medvirkende samt udvikler deres færdigheder og viden. De unge får ikke blot konkrete redskaber, som er anvendelige på arbejdsmarkedet, men oplever også en værdiudvikling og normoplysning, som er mere abstrakte redskaber, men som også er anvendelige i en bredere kontekst.

PRIMÆRE AKTØRER

Indsatsen ”Unge i sommerjob” er allerede implementeret i flere amerikanske storbyer, heriblandt Washington DC og Detroit.

”Unge i sommerjob”, som beskrives her, administreres af New York Citys afdeling for Ungdom og Lokaludvikling (DYCD). Den daglige drift varetages af diverse lokale organisationer (CBO). CBO’erne befinder sig i områder for socialt udsatte og lavindkomstfamilier. Desuden indgår organisationer og virksomheder med kendskab til lokalmiljøet som aktører.

INDSATSENS ORGANISERING

”Unge i sommerjob” afvikles i CBO’s lokaler, som finansieres af både det føderale, det statslige og det kommunale niveau samt private. Det er her, træning af personale og mødeafvikling finder sted.

INDSATSENS VARIGHED

”Unge i sommerjob” finder sted over en sommerferie, dvs. syv uger.

EVALUERING AF INDSATS

”Unge i sommerjob” er iværksat i New York i USA, og indsatsen er evalueret i nedenstående studie:

- Leos-Urbel, J. (2014): ”What is a Summer Job Worth? The Impact of Summer Youth Employment on Academic Outcomes”. *Journal of Policy Analysis and Management*, 33(4), s. 891-911.

STUDIETS FORSKNINGSDSIGN

Studiet baserer sig på et RCT-design. DYCD afholder en lodtrækning, hvor ansøgere til ”Unge i sommerjob” tildeles enten indsats- eller kontrolgruppen. De unge, som deltager i studiet, er elever fra offentlige skoler.

Studiet anvender to datakilder: registerdata, som indeholder deltagernes uddannelsesoplysninger, herunder karakterer og fremmøde, og spørgeskemadata fra skemaer, som respondenterne selv udfylder. Frafald i indsats- og kontrolgruppe er nogenlunde ens, ligesom de indledende analyser viser, at indsatsgruppen henholdsvis kontrolgruppens baggrundskarakteristika er forholdsvis ens – også hvad angår de relevante indsatsmål, som fx pjækkeri og karakterer.

Indsatsgruppen består af 24.179 elever, mens kontrolgruppen er på 23.274 elever. De indledende analyser viser tillige, at over 90 pct. af eleverne modtager offentlige støtte til deres måltider i skolen (hvilket viser, at eleverne kommer fra lavindkomstfamilier).

Studiet undersøger altså betydningen af et sommerjob på to overordnede kategorier af skoleresultater:

1. Fremmøde – både i efteråret og foråret.
2. Faglige præstationer – både i forhold til andelen, som går op til prøverne i de obligatoriske fag matematik og engelsk, men også andelen, som består fagene samt udviklingen i gennemsnit for de beståede elever.

STUDIETS NØGLEFUND

Et primært fokuspunkt for undersøgelsen er elevernes fremmøde. Med kontrol for andre relevante baggrundsvARIABLE øger ”Unge i Sommerjob”-elever deres fremmøde på skolen med omkring 1 pct., hvilket svarer til 2-3 skoledage på et skoleår. Effekten er størst for de elever, der som

udgangspunkt har et forholdsvist lavt fremmøde. Desuden er effekten af sommerjobbet størst for elever, som er ældre end 16 år. For elever, som er under 16 år, findes der ingen effekt på fremmødet.

Studiet viser, at ”Unge i Sommerjob”-elever i større grad tilmelder sig prøven i engelsk. Det indikerer en styrkelse af elevernes selvtillid og selvværd. Studiet finder dog ikke, at ”Unge i Sommerjob” øger sandsynligheden for at bestå. Desuden påviser studiet en lille og negativ ændring i det samlede karaktergennemsnit for deltagerne. Det kan dog forklares med, at antallet af elever med lave boglige færdigheder, som tilmelder sig prøven, øges. Ved at opdele eleverne i to aldersgrupper (en gruppe under 16 år og en gruppe over 16 år) finder studiet en 2.9 pct. positiv ændring i andelen, der tilmelder sig prøven, en 1.7 pct. større sandsynlighed for at bestå, mens studiet dog ikke finder nogen forskel på karaktergennemsnittet i forhold til engelsk. For matematik er billedet det samme – effekten af indsatsen er lidt mindre i forhold til prøvetilmelding, ligesom sandsynligheden for at bestå øges med 1,3 pct. for indsatsgruppen i forhold til kontrolgruppen. Studiet finder ingen forskel i gennemsnit.

REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

”Unge i sommerjob” kan umiddelbart godt implementeres i en dansk boligsocial kontekst. I så fald kan de boligsociale medarbejdere indtage den rolle, som NGO'en indtager i den amerikanske kontekst. De boligsociale medarbejdere har typisk også et godt kendskab til både de unge i boligområderne og de lokale erhvervsdrivende, som kan være interesserede i at ansætte de unge over sommeren.

I flere danske boligområder arbejder boligsociale medarbejdere allerede intensivt med at finde interesserede arbejdsgivere og matche dem med jobsøgende unge fra udsatte boligområder – ofte unge med fx adfærdsvanskeligheder. De boligsociale medarbejders arbejde er dog ikke nødvendigvis koncentreret om at finde sommerjob til de unge, men mere bredt om at finde *fritidsjob*. De boligsociale aktører, der deltog i workshoppen, vurderer, at det ikke er hensigtsmæssigt at begrænse de unges jobs til kun at strække sig over sommerferien, men at jobbene skal have en mere permanent karakter som almindelige fritidsjob.

Arbejdet med at finde fritidsjob til problematiske unge er eksempelvis højt prioriteret i Aarhus Kommune og i nogle af helhedsplanerne i Aarhus, da fritidsjob anses for at være effektivt i forhold til at få

unge ind på den rette vej – væk fra ballade og mod uddannelse (Christensen & Jørgensen, 2016). Ungdommens Uddannelsesvejledning i kommunen (UU-vejledning) har en afgørende rolle i forhold til at visitere unge til fritidsjob, og helhedsplanerne har ansat personale, som har til opgave at hjælpe områdets unge i fritidsjob (ibid.).

”Unge i sommerjob” adskiller sig dog en smule fra flere af de boligsociale indsatser i Danmark, der har til hensigt at få unge i fritidsjob, da ”Unge i Sommerjob” også indeholder et indledende træningsprogram for de unge, der skal styrke de unges generelle kompetencer og forberede dem på at have et job. Denne komponent af ”Unge i Sommerjob” kan man overveje også at implementere i de fritidsjobindsatser, som allerede eksisterer i de danske boligområder eller i de lommepengeprojekter, der er iværksat i flere helhedsplaner. Det kan også være nødvendigt at give de svage unge hjælp til at skrive ansøgninger og hjælpe dem i gang. I den henseende er det, ifølge CFBU afgørende, at de unges forældre involveres i projektet¹⁵. Enkelte af de boligsociale aktører, der deltog i workshoppen, beretter, at de allerede har nogle indledende træningsforløb for de unge, der forbereder dem på et kommende job, og at de derudover har en virksomhedsmentor, der følger den unge. Disse tiltag betegnes af de boligsociale aktører som ”alfa og omega” for at fritidsjobbet bliver en succes – for såvel den unge ansatte som for arbejdsgiveren.

Det er dog ikke blot afgørende, at de unge bliver forberedt på at have et sommerjob eller et fritidsjob. Arbejdsgiverne skal også forberedes på at have unge ansat, der nogle gange kommer fra udsatte hjem og har adfærdsproblemer. Dette kan være en opgave for de boligsociale medarbejdere, der matcher de unge med arbejdsgiverne. De boligsociale medarbejdere kan ligeledes stå for at monitorere de unges sommerjob og/eller fritidsjob og hjælpe til med at løse eventuelle problemer. Det skaber potentielt en større succes for indsatsen på længere sigt, når både de unge og arbejdsgiverne ved, at de kan få hjælp i tilfælde af problemer.

De unge kan hjælpes til at få og fastholde fritidsjob hos lokale erhvervsdrivende, men de unge kan også ansættes i driften af boligområdet og eksempelvis hjælpe ejendomsfunktionærerne med at løse praktiske opgaver såsom at rense graffiti væk fra mure osv. Flere af de boligsociale aktører, der deltog i workshoppen, fremhæver, at det arbejde, de unge får, ”skal have karakter af regulært arbejde”. De unge skal således ikke aflønnes for at løse opgaver, som man normalvis ikke får løn for. Årsagen er bl.a., at det vil give

15. <http://www.cfbu.dk/loesninger/fritidsjobindsatser>. Besøgt 23-03-2016.

de unge et forkert indtryk af, hvad et ”regulært arbejde” indebærer, hvilket er en del af formålet med fritidsjob.

INDSATS 8: KUNSTNERINDSATSEN

ORIGINALTITEL: PRODIGY CULTURAL ARTS PROGRAM

FORMÅL MED INDSATSEN

Formålet med ”Kunstnerindsatsen” er at give unge, der enten er dømt for en lovovertrædelse eller er i risiko for at komme på kant med loven, nogle pro-sociale færdigheder og dermed reducere symptomerne på deres eventuelle psykiske lidelser – de unge har typisk også en psykisk lidelse.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

”Kunstnerindsatsen” målrettes 10-17-årige unge. Baggrunden for, at ”Kunstnerindsatsen” målrettes unge lovovertrædere eller unge i risiko for at blive det, er, at der er en meget høj andel af disse, som har én eller flere psykiske lidelser, og retssystemets typiske tiltag over for disse unge er ikke nødvendigvis effektive i forhold til at virke rehabiliterende.

INDSATSENS INDHOLD

I ”Kunstindsatsen” deltager unge i kurser efter skoletid inden for fx visuel kunst, performancekunst, musikalsk kunst og mediekunst. Disse kunstformer anvendes som en katalysator for at give deltagerne pro-sociale færdigheder, herunder at lære dem konflikthåndtering.

Kursernes pensum baserer sig på en model for positiv udvikling hos unge, der fokuserer på at opbygge aktiver hos de unge og styrke deres modstandskraft. Modellen promoverer en sund udvikling og afskrækker fra skadelig adfærd.

Underviserne på kurserne er kunstnere fra de unges lokalsamfund, som forsøger at udvikle positive og støttende relationer til de unge. Kunstnerne får intensiv træning i undervisningsteknikker, i at udvikle lektionsplaner, i ungdomsudvikling og i at opbygge pro-sociale færdigheder.

INDSATSENS ORGANISERING

”Kunstindsatsen” organiseres af en NGO (University Area Community Development Corporation, Inc.)¹⁶, der arbejder for at forbedre lokalsam-

16. http://www.artstampabay.com/org/detail/220169865/PRODIGY_Cultural_Arts_Program.
Besøgt 23-03-2016.

fundet gennem indsatser, rettet mod unge¹⁷. NGO'en arbejder sammen med lokale kunstnere, der underviser på kurserne og dermed har den direkte kontakt til de unge.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

NGO'en er en central aktør i forhold til at organisere og koordinere indsatsen samt i forhold til at rekruttere unge til indsatsen. De lokale kunstnere fungerer som centrale kursusundervisere.

INDSATSENS VARIGHED

"Kunstindsatsen" varer otte uger, hvor de unge deltager tre timer pr. uge.

EVALUERING AF INDSATSEN

"Kunstindsatsen" er iværksat i Florida i USA og evalueres i nedenstående studie.

- Rapp-Paglicci, L., C. Stewart & S.W. Rowe (2009): "Evaluating the Effects of the Prodigy Cultural Arts Program on Symptoms of Mental Health Disorders in At-Risk and Adjudicated Youths". *Best Practices in Mental Health*, 5(1), s. 65-73.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Studiet baserer sig på en før- og eftermåling af deltagerne i indsatsen. Alle unge, der deltager i indsatsen mellem maj 2004 og juni 2007, tilbydes at indgå i studiet. De unge måles lige inden indsatsens start og igen efter to måneder. Der er i alt 443 unge, der deltager i indsatsen i ovennævnte periode. 337 af disse (76 pct.) deltager i hele indsatsen og svarer ved både før- og eftermålingen – det er disse unge, der indgår i analysen.

De unge, der indgår i analysen, er mellem 11 og 18 år gamle med en gennemsnitsalder på 16 år. Der er cirka lige mange piger og drenge. Hovedparten af de unge i analysen er afroamerikanere, og hovedparten af dem er desuden dømt for en lovovertrædelse. De unge, som deltager i indsatsen, men som frafalder, adskiller sig ikke fra de unge, der indgår i analysen på baggrund af alder, køn, etnicitet og symptomer på psykiske lidelser ved førmålingen.

Studiet måler på fem dimensioner, som relaterer sig til *symptomer på psykiske lidelser*, målt med The MAYSI-2. Symptomerne måles på di-

17. <http://www.uacdc.org/index.php/about>. Besøgt 23-03-2016.

mensionerne vrede/irritation, somatiske klager, depression/angst, selvmordstanker og brug af euforiserende stoffer. De unge måles ud fra deres egne besvarelser.

STUDIETS NØGLEFUND

Studiet viser, at der er en signifikant positiv ændring i tre af de fem dimensioner relateret til symptomer på psykiske lidelser. Der er et fald i deltageres selvrapporterede vrede/irritation, depression/angst og somatiske klager. De estimerede effektstørrelser er moderate.

Der er ingen ændring over tid i forhold til deltageres selvrapporterede selvmordstanker eller brug af euforiserende stoffer.

Studiet viser i øvrigt, at pigernes symptomer på psykiske lidelser falder mere end drengenes, hvilket indikerer, at indsatsen er særligt effektiv over for pigerne. Indsatsen ser dog ud til at have en positiv virkning for alle deltagere generelt.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

”Kunstindsatsen” er grundlæggende et fritidstilbud for udsatte unge, der både giver de unge noget meningsfuldt at lave i deres fritid og udvikler nogle pro-sociale færdigheder. Center for Boligsocial Udvikling (CFBU) påpeger, at det er afgørende i sig selv at få unge væk fra gaden for derved at få kontakt til dem og påvirke deres fremtidsudsigter.¹⁸ En afgørende pointe i forhold til ”Kunstindsatsens” virkning er dog, at kunstkurserne ikke blot er et underholdningstilbud for de unge, men også et sted, hvor de lærer nogle pro-sociale færdigheder ud fra et veldefineret pensum. Det er i forlængelse heraf afgørende, at de personer, som underviser på kurserne, får træning og vejledning i forhold til at arbejde med og undervise de unge. Desuden kan man forestille sig, at den lokale skole, som et led i realiseringen af folkeskolereformens intentioner med ”den åbne skole”, deltager og samarbejder om at besøge relevante kunstnere, som igen stimulerer de unges interesse for kunst.

”Kunstindsatsen” er ikke nødvendigvis blot til gavn for de unge, der deltager i indsatsen, men sandsynligvis også for det enkelte boligområde, når nogle af de unge kommer ”væk fra gaden”. Den er sandsynligvis også til gavn for lokale kunstnere, der får mulighed for at vise deres kunst og evt. tjene penge på at arbejde med deres kunst.

18. <http://www.cfbu.dk/loesninger/bemandede-klubber-og-vaeresteder> Besøgt 23-03-2016.

I Florida er ”kunstindsatsen” organiseret af en NGO, men i en dansk kontekst forestiller vi os, at indsatsen organiseres og koordineres inden for et boligsocialt regi. Boligsociale medarbejdere kan eksempelvis sørge for rekrutteringen af unge, for at finde passende lokaler i området og for at finde lokale kunstnere, der er interesserede i at indgå i indsatsen. Det kan være en fordel for de boligsociale medarbejdere at etablere et samarbejde med lokale kulturinstitutioner såsom biblioteker og museer med henblik på at få fat i lokale kunstnere.

Der eksisterer allerede kreative fritidstilbud til unge i danske boligområder, hvor de unge tilbydes mulighed for at dyrke musik, teater og dans under vejledning fra professionelle kunstnere (se fx indsatsen Kulturøst beskrevet i Aalborg Øst helhedsplan). ”Kunstindsatsen” adskiller sig dog fra flere danske indsatser ved, at den ikke blot har fokus på at undervise de unge inden for en bestemt kunstart, men også på at give de unge nogle sociale færdigheder. ”Kunstindsatsen” er også kort beskrevet i en YouTube-video.¹⁹

19. Se <https://www.youtube.com/watch?v=xcJDI1SA9zQ>. Besøgt 23-03-2016.

INDSATS 9: INDSATSER MOD PJÆKKERI

ORIGINALTITEL: TRUANCY INTERVENTIONS

FORMÅL

Reviewet, som afsøger studier, der evaluerer indsatsformer, som har til formål at nedsætte pjækkeri i skoler. Vi kalder det mere overordnet ”Indsatses mod pjækkeri”.

MÅLGRUPPE

Indsatsene fokuserer enten på enkelte elever, skoler eller distrikter. 12 studier undersøger den enkelte elevs fremmøde, hvor fire sigter mod at styrke fremmødet på skolen som helhed, fem studier finder sted i indskoling (elementary school), fire studier beskæftiger sig med udskoling/gymnasium (high school), ét studie beskæftiger sig både med indskoling og mellemtrin (elementary og middle school), ét studie beskæftiger sig med mellemtrin og udskoling/gymnasium (middle og high school), og ét studie fokuserer på både indskoling, mellemtrin og udskoling/gymnasium (elementary, middle og high school).

INDSATSENS INDHOLD OG NØGLEFUND

Reviewet viser, at særligt tre overordnede indsatsformer, der beskrives i seks forskellige studier, har en positiv effekt på pjækkeri. Det drejer sig om indsatses, der er elev- og familiebaserede, skolebaserede og fællesskabsbaserede. Vi beskriver nedenfor de tre forskellige indsatses i dybden.

ELEV- OG FAMILIEBASEREDE INDSATSER

”Elev- og familiebaserede”-indsatses, som demonstrerer de mest lovende resultater i litteraturen, anvender et belønningssystem, som er en kombination af positiv og negativ.²⁰ Systemet fokuserer på at forbedre et barns adfærd: det gøres ved at belønne et barn, når dette viser en adfærd, man ønsker at fremme (positiv forstærkning), mens man fratager et barn privilegier, som barnet automatisk ville have opnået, hvis adfærden betragtes som uønsket (negativ forstærkning).

20. Læs mere på: <http://www.childrenparenting.com/da/children/kids-discipline/1003005892.html>.
Besøgt 10-03-2016.

Brooks (2001) finder, at elever, som medvirker i et 8-ugers program, der både omfatter et forstærket belønningssystem, hvor deltagerne fx belønnes for ”ønsket adfærd”, individuelle adfærdskontrakter og vejledningsmøder i grupper, resulterer i et betydeligt lavere antal udeblivelser end i kontrolgruppen. Lignende resultater finder Licht (1991) med lignende metoder. Han finder, at specialklasseelever med lavt fremmøde, som deltager i et program, hvor deres gode adfærd gengældes med håndgribelige belønninger (eksempelvis fastfood-kuponer, biografbilletter, skoleredskaber) for fremmøde og punktlighed, med tilhørende opkald til forældre ved afvigende adfærd, stabiliserer elevernes fraværsrate under interventionen. Kontrolgruppen oplever stigende fravær.

SKOLEBASEREDE INDSATSER

Særligt én ”skolebaseret” indsats dokumenterer, hvordan ændringer på skoleniveau kan ændre fraværshyppigheden. McPartland m.fl. (1998) finder, at en reorganisering af et lavtpræsterende gymnasium styrker fremmøde og sænker antallet af vanepjækkerier, sammenlignet med otte andre skoler i distriktet. Reorganiseringen omhandler følgende: skabe mindre og mere uafhængige studiegrupper med bestemte karrierefokus, individuel udvidet fagundervisning til elever med faglige udfordringer samt et alternativt eftersidningsprogram for elever med omfattende fraværs- eller disciplinærproblemer.

LOKALOMRÅDE-/FÆLLESSKABSBASEREDE INDSATSER

Indsatserne, der retter sig mod lokalområdet, anvender typisk en kombination af repressive sanktioner/straffesanktioner med sociale tilbud, der opfordrer til familieorienterede aktiviteter.

To indsatser med fokus på sanktioner viser en betydning på elevernes fraværshyppighed. McCluskey m.fl. (2004) finder, at en flerfacetteret indsats ved forsømmelser i indskolingen (elementary) resulterer i forbedret fremmøde for elever med stort fravær. Indsatserne er fx skriftlige underretninger til forældrene fra skolen, henvisninger til socialforvaltningen og sundhedsmyndighederne samt besøg af politiet og kriminalforsorgen. Nogle af disse indsatser er mere gennemslagskraftige end andre – underretningerne til forældre demonstrerer størst effekt, mens henvisninger til de sociale myndigheder og besøg af politiet har mindre effekt.

Jones m.fl. (2002) finder, at en indsats, der tilbyder individuel sagsbehandlingsservice i kombination med muligheden for at tilbageholde offentlig støtte til forældre, fremmer fremmødet for gymnasieelever med over 80 pct., sammenlignet med kontrolgruppen. Jones konstaterer dog også et faldende fremmøde for begge grupper over tid, ligesom det konstateres, at indsatsen er mere effektiv for familier med to forældre end familier med en enkelt forælder. Sheldons undersøgelse af 69 skoler, der deltager i ”National Network of Partnership Schools” (NNPS), viser også positive effekter ved en lignende indsats. NNPS-skoler modtager værktøjer og guidelines til at etablere og vedligeholde partnerskabsprogrammer med fokus på aktiviteter, der fremmer samarbejde mellem forældre, frivillighed, læring i hjemmet, beslutningstagning og samarbejde med lokalområdet (Sheldon, 2007).

EVALUERING AF INDSATS

Indsatserne er alle iværksat i forskellige dele af USA og er evalueret i forskellige studier. Studierne er efterfølgende behandlet i nedenstående litteraturreview:

- Sutphen, R.D., J.P. Ford & C. Flaherty (2010): ”Truancy Interventions: A Review of the Research Literature”. *Research on Social Work Practice*, 20(2), s. 161-171

INDSATSENS VARIGHED

Elev- og familiebaserede indsatser varer otte uger for den ene indsats, mens varigheder ikke angives for den anden indsats. Varigheden for skolebaserede og lokalområdebaserede indsatser angives ikke.

INDSATSEN PRIMÆRE AKTØRER

Aktørerne angives ikke i undersøgelsen.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

16 studier inkluderes i dette review. To af studierne anvender et RCT-design, seks studier bruger et kvasi-eksperimentelt design, og otte studier bruger en før- og eftermåling uden kontrolgruppe. Reviewet inkluderer udgivelser mellem 1990 og 2007. Antallet af respondenter varierer meget mellem de forskellige indsatser: Fra 9 til 2.780 respondenter. Fire studier rapporterer kun på skoleniveau. Et enkelt studie rapporterer ikke nogen

sample. Studierne anvender forskellige afhængige variabler. De kan dog samles i fire overordnede kategorier med antal studier i parentes:

- Fremmødehyppighed (2)
- Fremmødehyppighed plus antal af studerende med 20 eller flere tilfælde med fravær på et skoleår (2)
- Andelen af fravær eller forsinkelser til timer for en bestemt gruppe af studerende (2)
- Andelen af fravær for en bestemt gruppe af studerende (8)

REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

I det næste afsnit behandler vi de tre forskellige typer af ”indsatser mod pjækkeri” særskilt.

En ”skolebaseret” indsats har stor effekt, men det virker som en relativt omfangsrig og kompleks indsats, der også synes svær at overføre til en boligsocial kontekst. Vi vurderer, at indsatsen ikke er realisérbar i en dansk boligsocial kontekst.

”Elev- og familiebaserede indsatser” er ikke umiddelbart oplagte boligsociale indsatser, da de i udgangspunktet iværksættes på skoler. Hele den pædagogiske tankegang, der ligger bag indsatserne – baseret på positiv forstærkning og negativ straf – kan dog tænkes ind i forskellige boligsociale indsatser i de boligsociale medarbejders arbejde med børn og unge. Tankegangen kan også gives videre til forældre, der deltager i familieorienterede indsatser såsom ”Forældrekorps”, der også inkluderes i denne litteraturoversigt. De boligsociale medarbejdere kan eventuelt også opsøge familier med pjækkende børn og hjælpe familierne til at få nogle konkrete redskaber, som de kan bruge med henblik på at få deres børn til at møde op i skolen. I den henseende kan de boligsociale medarbejdere lade sig inspirere af ”elev- og familiebaserede indsatser”.

”Lokalområdebaserede indsatser” er oplagte at implementere i en boligsocial kontekst, da indsatserne kan målrettes hele boligområder. Det er dog en indsats, som skal basere sig på et tæt samarbejde med de lokale skoler. De boligsociale medarbejdere har typisk en god kontakt til familierne i boligområderne, som de kan anvende i forhold til at bringe oplysninger om børnenes fravær fra skolen til hjemmet. De boligsociale medarbejdere skal dog være opmærksomme på at forvalte deres rolle uden at ødelægge tilliden til de unge, da den tillid er afgørende i andre henseender.

”Lokalområdebaserede indsatser” kan minde en smule om det SSP-samarbejde, der allerede er implementeret i Danmark. I den henseende kan boligsociale medarbejdere, gadeplansarbejdere og lignende eventuelt samarbejde med kommunens SSP-medarbejdere med henblik på at skabe en fornuftig arbejds- og informationsdeling.

INDSATS 10: TIDLIG RÅDGIVNING

ORIGINALTITEL: STUDENT SUCCES SKILLS PROGRAM (SSS-PROGRAM)

FORMÅL MED INDSATSEN

Programmet ”Tidlig rådgivning” (TR) har til formål at hjælpe børn med en socioøkonomisk svag baggrund med at styrke og udvikle deres forhold til skolen som institution samt udvikle færdigheder, som øger og bevidstgør deres selvregulerende adfærd. ”Tidlig rådgivning” er oprindeligt udviklet til at forbedre elevers faglige niveau ved at forbedre deres grundlæggende indlæringsevner, deres syn på skolen samt det sociale klima i klassen.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

Målgruppen for programmet er børn i 4. og 5. klasse. Børnene kommer fra familier i udsatte boligområder, som modtager forskellige subsidier fra staten (øremærket offentlig understøttelse i form af madkuponer, tøj-kuponer osv.).

INDSATSENS INDHOLD

”Tidlig rådgivning” indeholder to læringspejlemærker for børnene, færdigheder, der 1) styrker elevens tilhørsforhold til skolen (tilknytning), og 2) færdigheder, som udvikler elevens evne til at motivere, styre og reflektere over bestemte tanker, handlinger og sociale relationer (selvregulering). Vi forklarer de to begreber i dybden:

1. Når en elev føler sig knyttet til skolen, dvs. oplever et positivt forhold til andre elever, lærere og den almene kultur på skolen, involverer eleven sig ikke blot i mindre grad i antisociale aktiviteter, fx mobning eller pjækkeri. Forskningen viser også en øget læring og motivation, når tilknytningen til skolen øges. Derfor resulterer en større oplevelse og følelse af tilknytning til skolen i større individuel trivsel, hvilket relaterer sig til en øget samlet sammenhængskraft og tilfredshed på skolen.
2. Selvregulering består af to elementer: barnets metakognitive færdigheder og dennes udøvende funktioner. De to er internt forbundet. Metakognition omhandler barnets (elevens) erkendelse, dets bevidsthed om, hvordan egne tankeprocesser fungerer. Denne erken-

delse bruges til at vælge strategi, når eleven fx skal lære noget i skolen, men også, når han/hun udfordres i sociale sammenhænge. De udøvende funktioner handler om, hvordan eleven tilgår, opnår, forstår og udtrykker læring i en bred forstand, men også de sociale interaktioner, som eleven agerer i.

”Tidlig rådgivning” består af rådgivning til børn og unge i udsatte boligområder. Der er fem vigtige elementer i indsatsen, som indgår i rådgivningen:

- Selvledelsesevner, fx at ændre sit fokus, motivation, angst og vrede.
- Sociale evner såsom kommunikationsevner, social problem- og konfliktløsning og herunder evner til at lytte.
- Holdningsdannelse, fx at opbygge en tro på sig selv.
- Skabelse af et omsorgsfuldt, støttende og opmuntrende klassemiljø.
- Kognitive og metakognitive evner såsom at kunne sætte sig mål, løbende erkendelse af fremskridt og hukommelsesøgende evner.

”Tidlig rådgivning” består af en *klasseværelseskomponent*, der består af fem sessioner, spredt over fem uger, og en *gruppekomponent* i små grupper, der udgør otte sessioner af rådgivning, som målrettes elever, der har brug for ekstra støtte. I den konkrete indsats, som studiet evaluerer, anvendes kun gruppekomponenten. Det skyldes, at studiet fokuserer på at evaluere rådgivningsdelen.²¹

”Tidlig rådgivning” (TR) rekrutterer fire rådgivningspraktikanter (counseling graduate students interns), som hver modtager et endagskursus i ”Tidlig rådgivning”. Kurset beskriver indholdet i hver session, ligesom praktikanterne introduceres til forskellige strategier for implementering og dataindsamling. Rådgivningspraktikanten gennemfører otte sessioner for hver gruppe, bestående af cirka fem elever. Hver session fokuserer på én eller flere af TR-strategierne og inkluderer en problemløsningsmodel og en peer-coaching model²², som anvendes under hver session.

21. Interesserede læsere kan læse mere om klasseværelseskomponenten på studentsuccessskills.com.

22. <http://hssd-tlc.weebly.com/peer-coaching.html>.

INDSATSENS ORGANISERING

"Tidlig rådgivning" finder sted på fire offentlige skoler i Midtvesten i USA. Indsatsen udvikles og tilpasses til de konkrete skoler af forskerholdet og en af TR-programmets initiativtagere.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

Forskerholdet og TR-initiativtageren udarbejder de forskellige strategier for implementering, ligesom de udarbejder undersøgelsesdesignet, herunder spørgeskemaet, som bruges til en før-efter-måling. Derudover varetager rådgivningspraktikanterne en vigtig funktion, da de forestår rådgivningen.

INDSATSENS VARIGHED

Varigheden af indsatsen er relativt begrænset, da indsatsen *kun* tager udgangspunkt i gruppesessionerne, som afvikles ugentligt. Det vil sige, at indsatsen varer omkring otte uger.

EVALUERING AF INDSATS

"Tidlig rådgivning" er iværksat på skoler i Midtvesten i USA, og indsatsen er evalueret i nedenstående studie:

- Lemberger, M. E. & E. V. Clemens (2012): "Connectedness and Self-Regulation as Constructs of the Student Success Skills Program In Inner-City African American Elementary School Students. *Journal of Counseling & development*, 90 (October 2012), s. 450–458.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Studiet anvender et RCT-design, hvor en gruppe af udvalgte elever fordeles tilfældigt til enten en indsatsgruppe, der modtager indsatsen med det samme, eller en ventelistekontrolgruppe, der modtager indsatsen, efter at målingerne er afsluttet. Ved at anvende en ventelistekontrolgruppe opnår forskerne at skabe et eksperimentelt forskningsdesign på en etisk forsvarlig måde, hvor ingen udelukkes fra muligheden for at deltage i indsatsen.

Til at måle elevernes tilhørsforhold til skolen, udviklingen i deres metakognitive samt ændringen i deres udøvende funktioner anvendes tre forskellige måleredskaber. Redskaberne baseres på standardiserede spør-

geskemasvar²³: De to første redskaber måler henholdsvis tilknytning til skole og elevernes metakognitive færdigheder. Skemaerne udfylder eleverne selv. Det sidste redskab måler – ud fra lærerens perspektiv – elevernes udøvende funktioner. Ved både at inkludere eleverne og lærernes perspektiver i målingerne styrkes resultaternes validitet.

1. Elevernes tilhørsforhold til skolen. En elev, der oplever en stærk tilknytning til sin skole, vil generelt rapportere, at vedkommende hører til de mennesker, der er på skolen, at han ønsker at præstere noget, og at der er et retfærdigt og troværdigt læringsmiljø på skolen.
2. Elevernes oplevelse af egne metakognitive evner. Metakognition defineres som et individs evne til at tænke over egne tanker på en bevidst måde (Lemberger & Clemens, 2012).
3. Lærernes afrapportering af elevernes udøvende funktioner. Udøvende funktioner dækker, sammen med selvreguleringsfærdigheder, over mentale processer, der gør det muligt for mennesker at planlægge, fokusere, huske instruktioner og håndtere flere opgaver på én gang på en succesfuld måde. Udøvende funktioner anvendes til at filtrere distraktioner, prioritere opgaver, sætte os mål og opnå dem, samt kontrollere impulser. For at kunne fungere godt i skolen og på længere sigt i samfundet er det afgørende, at man har veludviklede eksekutive funktioner.

En administrator for et skoledistrikt udvalgte fem skoler, hvor rådgivningsprogrammet for grupperne kunne iværksættes. En skole sprang fra projektet grundet administrative ændringer på skolen. Administratoren udvalgte skolerne ud fra nedenstående kriterier:

- Dårlige skoleresultater, sammenlignet med resten af staten
- Et højt antal elever, der får gratis frokost eller anden offentlig støtte
- Skole viser engagement i forhold til at indgå i indsatsen.

Lærere på skolerne udpeger elever fra 4. og 5. klasse med dårlige faglige evner og forstyrrende adfærd. Der vælges 120 elever, som fordeles tilfældigt i henholdsvis en indsatsgruppe og en ventelistekontrolgruppe. Disse grupper fordeles videre på grupper bestående af fem elever i hver. Råd-

23. Child and Adolescent Social Support Scale (CASS), Junior Meta-cognition Awareness Inventory (Jr.MAI) og Behavior Rating Inventory of Executive Function (BRIEF).

givningspraktikanterne foretager interview med hver gruppe før indsatsen. Rådgivningspraktikanterne indhenter data før og efter indsatsens forløb. Kontrolgruppen tildeles også indsatsen, men først efter slutmålingen.

I den endelige analyse medtages kun deltagere, som medvirker i mindst seks ud af de otte sessioner. Disse betingelser resulterer i et mindre frafald. Af de elever, som gennemfører minimum seks sessioner, møder 53 af dem op til både før- og eftermålingen (88 pct.). I venteliste-kontrolgruppen møder 47 elever (78 pct.) op til målingerne. Køn og andre relevante baggrundsforhold er tilnærmelsesvist ens mellem indsatsgruppen og venteliste-kontrolgruppen.

STUDIETS NØGLEFUND

Studiet identificerer en effekt af TR-indsatsen i form af en større tilknytning fra eleverne til skolen. Resultaterne viser også, at TR-indsatsen øger elevernes egen rapportering af metakognitive evner.

Der er desuden en lille effekt i forhold til lærernes vurdering af indsatsgruppens arbejdsshukommelse og en lille effekt knyttet til elevernes evne til at planlægge. Forskerne finder desuden en effekt af elevernes evne til at organisere materiale.

Der er dog ingen effekter knyttet til lærernes vurdering af elevernes evne til at skifte fokus, deres evne til at bevare emotionel kontrol, til at indlede og tage initiativ og til at monitorere processer.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

”Tidlig rådgivning” er en rådgivningsindsats, der er iværksat i skoleregi med fokus på at styrke elevernes tilhørsforhold til skolen og i det hele taget klare sig bedre i skolen fagligt og socialt. Det er en indsats, der op-rindeligt knytter sig til skolen, men indsatsen kan eventuelt kobles sammen med boligsociale indsatser, der har til hensigt at styrke børn og unges forbundenhed til deres boligområde og deres måde at agere på i boligområdet. ”Tidlig rådgivning” kunne fx knyttes sammen med indsatser, der minder om ”Takt og tone”, som man tidligere har anvendt i Bispehaven i Aarhus²⁴.

Ifølge repræsentanter fra kommunalt og boligsocialt regi i Aarhus styrker rådgivning af de unge deres selvrefleksion, ligesom repræsen-

24. <http://www.boernogunge.dk/internet/boernogunge.nsf/0/7071C0F90926712FC1257425002FBFE0?opendocument> [Besøgt 23-03-2016]

tanter ser et behov for, at mange af børnene og de unge arbejder med skolen som medspiller – og ikke som modspiller. Børnene og de unge skal forstå, hvorfor uddannelse er godt (Christensen & Jørgensen, 2016). I Aarhus er det typisk først i 8. klasse, at eleverne modtager en sådan form for rådgivning, men der er behov for tidligere indsatser – for at påvirke børnene og de unge tidligere, hvilket netop gøres i ”Tidlig rådgivning”, hvor eleverne går i 4. og 5. klasse.

I nogle boligområder i Danmark arbejdes der i forvejen med rådgivning af de unge i forbindelse med anti-radikaliseringssmodellen, men rådgivningen kan tænkes bredere i forhold til refleksioner over uddannelse, beskæftigelse og generel deltagelse i det danske samfund. ”Tidlig rådgivning” kan således eventuelt tænkes bredere og arbejde med målgruppens viden om de aktiviteter, der foregår uden for boligområdet. ”Tidlig rådgivning” kan eventuelt iværksættes som et grupperådgivningstilbud i forbindelse med allerede eksisterende indsatser, baseret på rådgivning eller mentorordninger.

INDSATS 11: LOKALSAMFUNDET OG SKOLEN

ORIGINALTITEL: COMMUNITY INTERVENTION PROJECT

FORMÅL MED INDSATSEN

Indsatsen "Lokalsamfundet og skolen" har som formål at skabe en øjeblikkelig og gennemgribende ændring i de deltagende elevers oplevelse af, hvordan de voksne i elevernes liv kærer sig om dem i dagligdagen. Indsatsen sigter mod at:

1. Reducere elevernes fravær
2. Forbedre elevernes faglige præstationer i skolen
3. Generere positive relationer mellem voksne og elever, der øger elevernes engagement og deres begejstring for deres skole og lokalsamfund.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

"Lokalsamfundet og skolen" målrettes unge i 7. og 8. klasse (junior high school), der er bosat i udsatte boligområder med lavindkomsthushold og en stor andel af etniske minoriteter.

INDSATSENS INDHOLD

Indsatsen er et pilotprojekt, som blev finansieret i skoleåret 2006/2007. En afgørende komponent i indsatsen er etableringen af en såkaldt *styrekomité*. Styrekomitéen er en gruppe af motiverede voksne fra lokalsamfundet, som eleverne introduceres til. De voksne i styrekomitéen skal udvise interesse for elevernes liv og læring og forsøge at skabe individuelle relationer til eleverne. Styrekomitéen består af 20 voksne fra lokalsamfundet, som inkluderer repræsentanter fra skolens personalegruppe, forældre, repræsentanter fra lokale almennyttige organisationer, universitetsstuderende, byrådsmedlemmer, embedsmænd, ansatte med tilknytning til retsvæsenet, repræsentanter fra lokale kirker og lokale erhvervsdrivende.

Styrekomitéen udvikler og iværksætter en række strategiske aktiviteter, der skal forbedre elevernes læringsmiljø og øge moralen hos eleverne, men også hos lærerne og i medarbejdergruppen som helhed. Det er meningen, at aktiviteterne skal forankres, så de kan fortsætte ud over toårsperioden.

I pilotprojektets toårige levetid iværksættes bl.a. en brandingstrategi for skolen, hvor der skabes skolebannere, skole-t-shirts og en skolemaskot. Desuden iværksætter komitéen såkaldte *pep rallies*, der er arrangementer, hvor skolens elever samles inden sportsbegivenheder med det formål at styrke skolens sammenhold samt støtte det hold, arrangementet afholdes for. Styrekomitéen iværksætter vægmalingsprojekter på skolen, hvor graffiti overmales med kunst af eleverne, som laves i samarbejde med en lokal kunstner. Der arrangeres tillige konkurrencer om fremmøde, åbent hus for nye 7. klasseelever, madlavningsklub efter skoletid og et fodboldhold efter skoletid. For at kunne spille for fodboldholdet er det et krav, at eleverne deltager i alle deres fag, og at de får acceptable karakterer. Styrekomitéen iværksætter også et ”karriereparathedsprogram”: Her inviteres fx en rumfartsingeniør ud i matematik- og naturvidenskabstimerne for at forklare relevansen af det, eleverne lærer, i forhold til sin profession.

INDSATSENS ORGANISERING

Indsatsen organiseres af styrekomitéen, der består af engagerede voksne fra lokalsamfundet, hvilket indbefatter repræsentanter fra skolens personalegruppe, forældre, repræsentanter fra lokale almennyttige organisationer, universitetsstuderende, byrådsmedlemmer, embedsmænd, ansatte med tilknytning til retsvæsenet, repræsentanter fra lokale kirker og lokale erhvervsdrivende.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

Styrekomitéen udvikler og koordinerer strategiske aktiviteter. Det er uklart, hvem der konkret afvikler aktiviteterne. Medlemmerne i styrekomitéen tænkes i nogen grad selv at indgå i aktiviteterne, så de skaber individuelle relationer til eleverne.

INDSATSENS VARIGHED

Pilotprojektet varer to år. Det betyder, at styrekomitéen finansieres i to år. Hele projektet består af en række forskellige aktiviteter, som ikke på forhånd er defineret, men som udvikles af styrekomitéen, der tilpasser disse til den lokale kontekst. Derfor er det svært at sige noget om de enkelte aktiviteter varighed og intensitet. Det er meningen, at succesfulde aktiviteter skal fortsættes på ubestemt tid – til de ikke længere er succesfulde, eller til der ikke længere er brug for indsatsen.

EVALUERING AF INDSATSEN

Indsatsen er iværksat i et udsat boligområde i USA, og den er evalueret i nedenstående studie.

- Nelson, L.P., S.K. McMahan & T. Torres (2012): ”The Impact of a Junior High School Community Intervention Project: Moving beyond the Testing Juggernaut and Into a Community of Creative Learners”. *School Community Journal*, 22(1), s. 125-144.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Studiet baserer sig på et kontrolgruppedesign. Indsatsgruppen består af 758 elever fra 7. og 8. klasse fra en skole, beliggende i et byområde. Området karakteriseres ved en høj andel af økonomisk udsatte beboere og en høj andel af etniske minoriteter. Kontrolgruppen består af 428 elever fra 7. og 8. klasse med lignende karakteristika.

Studiet måler på elevernes gennemsnitlige skoledeltagelse og på, hvor stor en andel af eleverne, der dropper ud af skolen (frafaldsraten). Ved første måling lige inden indsatsens start har indsatsgruppen en gennemsnitlig skoledeltagelse på 95 pct. og en frafaldsrate på 3 pct., mens kontrolgruppen har en gennemsnitlig skoledeltagelse på 95 pct. og en frafaldsrate på 1 pct. Indsatsgruppen og kontrolgruppen ligner således hinanden ved den første måling, om end indsatsgruppen har en anelse højere frafaldsrate.

Studiet måler også på fem skalaer, som relaterer sig til elevernes opfattelse af sig selv og skolen:

- *Elevernes optimisme*, målt på baggrund af udsagn såsom: ”Jeg er håbe-fuld angående min fremtid” og ”Folk har stor tiltro til mig”
- *Skoleklimaet*, målt på baggrund af udsagn såsom: ”Skolen får mig til at have det godt med mig selv” og ”Mit lokalsamfund opmuntrer mig til at passe min skole”.
- *Elevernes personlige ansvar*, målt på baggrund af udsagn såsom: ”Jeg er ansvarlig for min egen læring” og ”Folk forventer, at jeg træffer de rigtige valg”.
- *Social støtte*, målt på baggrund af udsagn såsom: ”Jeg føler, at jeg er en del af noget godt” og ”Der er voksne, som hjælper mig med at få succes”.

- *Elevernes tro på egne evner*, målt på baggrund af udsagn såsom: ”Jeg er god til mange ting” og ”Jeg prøver at gøre mit bedste i skolen”.

Eleverne måles tre gange: Første måling ved indsatsens start foretages i begyndelsen af skoleåret 2007-2008, anden måling undervejs i indsatsen i begyndelsen af skoleåret 2008-2009 og tredje måling ved indsatsens afslutning i slutningen af skoleåret 2008-2009.

Elevernes svarprocent på spørgeskemaerne er meget lav for både indsats- og kontrolgruppen. Ned til 16 pct. for indsatsgruppen og ned til 25 pct. for kontrolgruppen. Det er kun 122 ud af de 758 elever i indsatsgruppen, der fx svarer på spørgsmål vedrørende *social støtte* til alle tre tider²⁵.

STUDIETS NØGLEFUND

Studiet viser, at indsatsgruppen oplever positive ændringer på alle fem skalaer ved anden måling efter et år. Således er der positiv udvikling, hvad angår elevernes optimisme, deres vurdering af skoleklimaet, deres selvvaluerede personlige ansvar, deres vurdering af social støtte og deres tro på egne evner fra første til anden måling, men de falder alle igen fra anden til tredje måling til lidt under niveauet ved første måling.

Frafaldsraten forbedres fra 3 pct. til 0,2 pct. efter første år og forværres en smule igen til 0,6 pct., efter at indsatsen sluttede. Indsatsgruppens skoledeltagelse forbedrer sig også en smule fra 95 pct. til 96,6 pct. efter første år, og forværres en smule til 94 pct. ved indsatsens afslutning.

Til sammenligning udvikler kontrolgruppen for de fem skalaer for frafaldsraten og for skoledeltagelsen sig mindre på de målte parametre. Det tyder på, at indsatsen har haft en ønsket effekt efter første år, men at indsatsen ikke har virket efter hensigten efter det andet år.

Ifølge forskerne bag studiet kan man dog ikke forklare den negative udvikling efter andet år med indsatsen, men derimod med, at indsatsgruppen oplevede en dramatisk ændring i ledelsen af skolen. Indsatsgruppen fik en ny skoleleder efter første år, som i modsætning til den tidligere leder på skolen er meget fokuseret på, at eleverne i øget omfang skal testes ud fra standardiserede testscorer, hvor der er meget på spil for

25. Den lave svarprocent kan skabe skævhed i resultaterne. Det kan fx tænkes, at det primært er de engagerede og seriøse elever, der har svaret på spørgeskemaerne. Studiets resultater skal derfor fortolkes med forsigtighed.

eleverne. Sociale og lystbaserede aktiviteter, der skal fremme elevernes lyst til at lære, som indsatsen har til formål at iværksætte, blev ifølge flere fra skolens personalegruppe nedprioriteret af den nye ledelse. Nogle af de interviewede elever giver også udtryk for, at de mange test medfører, at eleverne mister deres engagement.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

Studiet evaluerer en indsats, der implementeres i USA i et udsat boligområde. Skolen ligger fx i et område, der kendetegnes ved at have en høj grad af hvervning til bander. De udfordringer, som eleverne i studiet står overfor, er gennemsnitligt væsentligt større end de udfordringer, som danske elever, bosiddende i udsatte boligområder, står overfor. Udfordringer kan dog godt have samme karakter, selv om de er mindre. Derfor kan en lignende indsats i en dansk kontekst sandsynligvis også give nogle positive resultater, omend effektstørrelserne måske vil være forskellige.

Studiet viser både positive og negative resultater. På baggrund af forskernes udlægning skyldes de negative resultater dog ikke indsatsen. Tværtimod har indsatsen positive effekter på kort sigt og ville måske også have positive effekter på længere sigt. Ud fra forskernes perspektiv er "Lokalsamfundet og skolen" således en virkningsfuld indsats. Set i det lys kan "Lokalsamfundet og skolen" tjene som inspiration til en lignende dansk indsats. Nogle af de konkrete aktiviteter, som iværksættes i USA i pilotprojektet, kan eventuelt også iværksættes i en dansk kontekst, men man kan om ikke andet anvende modellen med en styrekomité bestående af voksne fra lokalsamfundet, der har til opgave at udvikle og iværksætte strategiske aktiviteter, tilpasset den konkrete danske kontekst.

Det er afgørende, at en sådan styrekomité fungerer som et bindeled mellem lokalsamfundet, boligområdet og skolen, herunder skolebestyrelsen. I den sammenhæng er det vigtigt, at alle relevante aktører og institutioner er repræsenteret i styrekomitéen, så komitéens arbejde ikke kommer i konflikt med afdelingsbestyrelsernes arbejde og planer eller med skolernes arbejde og planer.

Det er uklart, hvem der konkret udfører de aktiviteter, som styrekomitéen planlægger og koordinerer – hvem der fx indgår som underviser i madlavningsklubben efter skoletid. Medlemmerne i styrekomitéen kan muligvis selv indgå i nogle af aktiviteterne. Vi forestiller os dog også, at andre, nemlig lærere, forældre og frivillige fra lokalsamfundet, inddrages. Voksne beboere kan engageres i indsatsen for at skabe en god relati-

on mellem de voksne beboere og de unge beboere (eleverne). I indsatsen i USA etableres et samarbejde med det lokale universitet, hvorfra man får idrætsstuderende til at komme og træne fodboldholdet. Det er måske også en tilgang, som kan anvendes i visse boligområder i universitetsbyerne.

Pilotprojektet i USA varer i alt to år, men en lignende indsats, der baserer sig på etableringen af en styrekomité, kan principielt fungere som en permanent instans. En sådan styrekomité kan fx fungere på linje med en skolebestyrelse, hvor der blot er udskiftning blandt medlemmerne gennem årene.

INDSATS 12: TIDLIG INDSATS – EVNER FOR SUCCES

ORIGINALTITEL: EARLY RISERS' SKILLS FOR SUCCESS

FORMÅLMED INDSATSEN

Formålet med programmet ”Tidlig indsats – evner for succes” er at hjælpe børn og unge, der på baggrund af tidlige tegn på aggressiv adfærd vurderes at have forhøjet risiko for at udvikle alvorlige adfærdsproblemer. Programmet er designet til at udvikle færdigheder af både social og faglig karakter hos børn og unge og at øge støttende adfærd hos forældrene.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

Målgruppen for programmet er familier med børn med tidlige tegn på aggressiv adfærd. Børnene er i gennemsnit seks år.

INDSATSENS INDHOLD

Programmet ”Tidlig indsats – evner for succes” indeholder to komponenter: CORE og FLEX.

CORE indeholder fire delelementer:

1. Et sommerprogram for børn med adfærdsforstyrrelser. Programmet tilbyder aktiviteter til at udvikle børnenes sociale forståelse, kreative og kulturorienterede læring og sportsaktiviteter. Sommerprogrammet løber fra mandag til torsdag, ca. tre timer om dagen, i en seks-ugers periode. I alt 144 timers strukturerede aktiviteter i sommerprogrammet.
2. Et forældrelærings- og ressourceprogram med 12 sessioner i det første år og ti sessioner i andet år. Her oplevede PUR (se senere for forklaring) en meget begrænset tilslutning. Denne del af programmet nedlægges derfor.
3. En dinosaurskole, der tilbydes én gang om ugen efter skoletid i familiecentret. Aktiviteterne varierer fra håndtering af vrede til styrkelse af evnen til problemløsning. Børnene deltager i i alt 92 timers aktiviteter.
4. Monitoring- og mentorordning med fokus på læring, opførelse og klasserumshåndtering.

FLEX er et støtteprogram med fokus på risikofaktorer, der er skræddersyet til den enkelte familie og foregår i familiernes eget hjem. Indsatsen forløber over fire faser. For det første foretages der en vurdering af familiens ressourcer og en evaluering af behov. For det andet planlægges strategi, og der opstilles mål. For det tredje gives korte interventioner og sundhedsydelse. Som det fjerde skal der foretages monitorering af målsætning og revidering af mål, hvis det er nødvendigt. Familiens kontaktperson er forpligtet til at have minimum tre timers kontakt med familien det første år og seks timers kontakt i det andet år.

INDSATSENS ORGANISERING

Indsatsen foregår primært på to familiecentre med tilknytning til fem skoler hver (tilsammen ti skoler). Børnene rekrutteres til at deltage via deres skole. Her modtager forældrene information om programmet og om, hvad deres børns deltagelse i indsatsen indbefatter.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

De primære aktører i indsatsen er to familiecentre og Pillsbury United Communities (PUC). PUC er en nonprofitorganisation, der serverer mad til fattige og samarbejder med lokale medborgerhuse. De ansatte på familiecenterne trænes i at varetage forskellige funktioner i forbindelse med indsatsen som fx programleder, kompetencetræner, underviser, skolekonsulent og konsulent til hjemmebesøg. De primære interventionsagenter i programmet er fire familierådgivere (fra familiecenteret eller PUC, uklart). Rådgiverne fordeles på de to centre. I forhold til CORE fungerer rådgiverne som koordinatore for sommerprogrammet og som gruppeledere ved Dinosaurskolen. I forhold til FLEX yder rådgiverne bistand i hjemmet og bisidder ved kommunale møder.

”Tidlig indsats – evner for succes” monitoreres – og kvalitetssikres – af Minnesota Research Staff.

INDSATSENS VARIGHED

Indsatsen varer to år.

EVALUERING AF INDSATSEN

Indsatsen er iværksat i Minnesota i USA og er evalueret i nedenstående studie:

- August, G.J., S.S. Lee, M.L. Bloomquist, G.M. Realmuto & J.M. Hektner (2004): "Maintenance Effects of an Evidence-Based Prevention Innovation for Aggressive Children Living in Culturally Diverse Urban Neighborhoods: The Early Risers Effectiveness Study". *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 12(4), s. 194-205.

STUDIETS FORSKNINGSDSIGN

Studiet anvender et RCT-design til at undersøge indsatsen. Eleverne fordeles tilfældigt i tre grupper: CORE+FLEX (107 elever), CORE (111 elever) og kontrolgruppen, der ikke modtager en indsats (109 elever). Fordelingen af eleverne i de tre grupper foregår først efter rekrutteringen til undersøgelsen. Alle deltagerne screenes på forhånd. De deltagende børn går i børnehave eller 1. klasse.

Programmet "Tidlig indsats – evner for succes" består af en to-årig aktiv interventionsfase, som efterfølges af en et-års opfølgingsfase uden en intervention. I studiet foretages der fire målinger i alt: en baselinemåling, en måling efter hvert indsatsår og en måling efter opfølgingsåret. Målingerne foretages via spørgeskemaundersøgelser; både børnenes lærere og forældre besvarer spørgsmål om børnenes udvikling. Spørgeskemaerne måler både på børnenes faglige udvikling og på deres adfærd. Forskellen på effekten mellem de forskellige interventioner testes ved at undersøge forskelle i alle udfaldsmål mellem CORE alene og CORE + FLEX-gruppen.

STUDIETS NØGLEFUND

Studiet finder ikke en signifikant forskel på gruppen af børn, der modtager CORE alene, og CORE + FLEX-gruppen på nogle udfaldsmål. Derfor slås de to sammen til CORE + FLEX i sammenligning med kontrolgruppen.

Forskerne konkluderer, at der er en umiddelbar effekt af programmet (CORE+FLEX) på børnenes adfærd i skolesammenhæng og en moderat effekt i forhold til børnenes problemer med udadreagerende adfærd. Programmets positive effekter på børnenes tilpasning i skolesammenhænge og udadreagerende adfærd kan dog ikke længere påvises ved opfølgningen et år efter programmets afslutning.

Studiet finder tillige, at de børn, der deltager i programmet, har et højere niveau af sociale kompetencer end børnene i kontrolgruppen. Forskellen i sociale kompetencer ses også i opfølgningen, efter at pro-

grammet er slut. Derfor konkluderer studiet, at der er en udvikling i de sociale kompetencer som følge af programmet.

Det enkelte barn deltager i gennemsnit i 86 programtimer. Evalueringen viser, at et højt deltagelsesniveau forbindes med bedre udfaldsmål blandt børn med svær aggressivitet i deres udadreagerende adfærd, sammenlignet med børn med let aggressiv udadreagerende adfærd.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

”Tidlig indsats – evner for succes” kan umiddelbart implementeres som en helhedsorienteret boligsocial familieindsats, da indsatsen i udgangspunktet er organiseret omkring familiecentre og/eller beboerhuse, placeret i lokalsamfundet. Det er en omfangsrig og kompleks indsats, som kræver et stort organisatorisk arbejde. Det er også en indsats, der indeholder forskellige delelementer, som typisk er knyttet til velfærdssamfundets kerneopgaver. Af ovenstående grunde er det oplagt (og formentlig nødvendigt), at indsatsen iværksættes i samarbejde med kommunen og herunder relevante velfærdsinstitutioner. Et sådant samarbejde vil også sikre, at boligområdet ikke får skabt paralleltilbud til eksempelvis børnehaver, skolefritidsordninger og sportsforeninger.

”Tidlig indsats – evner for succes” kan i en dansk sammenhæng tilbydes som et supplement til andre aktiviteter, hvor børn med tidlige tegn på aggressiv adfærd og deres familier kan få hjælp. Sommerprogrammet og dinosaurskolen, der indgår i indsatsen, og som tilbyder aktiviteter til håndtering af vrede og styrkelse af børnenes evner til problemløsning kan således være et tilbud, der struktureres i samarbejde med de lokale skolefritidsordninger, som ellers tilbyder aktiviteter i skoleferierne og efter skoletid.

Man kan forestille sig, at de boligsociale medarbejdere er med til at koordinere og gennemføre nogle af de aktiviteter, som ikke løses af offentlige myndigheder – eksempelvis mentorordninger og monitorering af familierne. I forhold til de aktiviteter, som løses af offentlige myndigheder, kan de boligsociale medarbejdere tænkes at have en mere brobyggende funktion, hvor de sørger for, at børn og familier bliver henvist til de relevante aktiviteter. Den eksakte fordeling må afhænge af den lokale kontekst.

STYRKELSE AF UDDANNELSESVALG

Der er to indsatser i denne indsatsklynge, som begge bl.a. har til formål at styrke unges uddannelsesvalg. Begge indsatser har karakter af at være hvervningsstrategier for at få unge ind på videregående uddannelser. Indsatserne er målrettet unge med svag socioøkonomisk baggrund, som ofte ikke formår at bryde den sociale arv og udnytte deres faglige potentiale. Indsatserne minder om hinanden, og begge er initieret af organisationer, der er tæt knyttet til en videregående uddannelsesinstitution.

Den ene indsats er ”Karriereindsatsen”, der er målrettet unge 14-18-årige, som er i fare for at droppe ud af skolen. Formålet med indsatsen er at fastholde de unge i uddannelsessystemet ved bl.a. at øge deres uddannelsesmæssige selvværd og deres motivation for at uddanne sig. Indsatsen består af et ”brobygningsforløb” for udvalgte unge, hvor de introduceres til lokale uddannelsesinstitutioner. Gennem forløbet modtager de unge undervisning inden for forskellige fag, der er specielt designet til at være interessante og motiverende. Evalueringen af indsatsen viser bl.a., at de unges motivation for at uddanne sig stiger efter deres deltagelse.

Den anden indsats i denne klynge er ”Indsats til hvervning”, der er målrettet unge 16-17-årige med svag socioøkonomisk baggrund. Formålet med indsatsen er at få nogle af de unge fra målgruppen til at søge ind på medicinstudiet. Indsatsen består af tre delelementer, som ikke nødvendigvis hører sammen:

- *E-mentorforløb*, hvor deltagerne parres med frivillige mentorer, der studerer medicin
- *Sommerskole*, hvor deltagerne i en uge følger et tilrettelagt undervisningsforløb og fx gennemfører simulerede kirurgiske indgreb
- *Endagskonference*, hvor deltagerne får et indblik i uddannelsen og desuden kan få hjælp til at lave en motiveret ansøgning til medicinstudiet.

Evalueringen af studiet viser, at en relativt stor del af dem, der har deltaget i sommerskolen, også har søgt ind på sundhedsfaglige uddannelser, og at deres succesrate i forhold til at blive optaget på uddannelserne er på samme niveau som succesraten blandt unge i befolkningen generelt.

I Danmark ligger ansvaret for den primære uddannelsesvejledning hos Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU-vejledningen), der giver kollektiv vejledning til alle unge i folkeskolerne og individuel vejledning til de unge, der ikke er vurderet uddannelsesparate²⁶.

På folkeskolerne udbydes der desuden brobygningsforløb til bl.a. ungdomsuddannelserne, hvor folkeskoleleverne fx får mulighed for at få indblik i hverdagen på et alment gymnasium. Der eksisterer således allerede forløb, der indeholder nogle af de elementer, som indgår i de to indsatser. De to udenlandske indsatser adskiller sig dog fra mange af de danske brobygningsindsatser ved, at de i høj grad er drevet af de studerende på de videregående uddannelser. Disse studerende er typisk kun et par år ældre end deltagerne i indsatsen og kan måske i højere grad end fx færdiguddannede vejledere sætte sig i deltagerens sted og fungere som rollemodeller. Det er en model, man kan forsøge at eksperimentere med i en dansk sammenhæng.

Denne type indsatser kan de boligsociale medarbejdere ikke arrangere, men de kan indgå i samarbejde med den lokale UU-vejledning og med lokale uddannelsesinstitutioner med henblik på at arrangere lignende indsatser, som kan iværksættes for de unge i et boligområde som et supplement til brobygningsindsatserne i skolen.

De boligsociale medarbejdere kan dog også indtage en rolle som koordinatore for de unge og guide de unge over til relevante aktører såsom lokale UU-vejledere. Derudover kan de boligsociale medarbejdere udnytte deres relationer til de unge og deres familier med henblik på at fastholde de unge i deres brobygningsforløb. Ifølge de boligsociale aktører, der deltog i workshoppen, er det en kerneopgave for de boligsociale medarbejdere at fastholde beboere i diverse indsatser, og det er særligt afgørende over for de unge. Problemet for mange af de unge er nemlig ikke, at de ikke kommer ind på en uddannelse, men derimod at de ikke gennemfører uddannelsen.

26 <https://www.ug.dk/flereomraader/maalgrupper/6til10klasse/ungdommens-uddannelsesvejledning>. Besøgt 15-03-2016.

INDSATS 13: KARRIEREINDSATSEN

ORIGINALTITEL: THE CAREER TREK PROGRAM

FORMÅL MED INDSATSEN

Formålet med ”Karriereindsatsen” er at fastholde elever i uddannelsessystemet, bl.a. ved at øge deres uddannelsesmæssige selvværd og deres motivation for uddannelse.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

Målgruppen er canadiske skoleelever, som går i secondary school på skoler i udsatte boligområder, og som er i risikogruppen for at droppe ud af skolen. ”Secondary school” i Canada betegnes også som *high school* eller *senior high*, hvilket dækker fra 8.-12. klasse. Målgruppen for indsatsen er mellem 14 og 18 år.

INDSATSENS INDHOLD

”Karriereindsatsen” er iværksat af Career Trek Incorporation, der er en nonprofit-organisation, som opererer fra University of Manitoba og har til formål at lave uddannelsesprogrammer for unge, der har barrierer i forhold til at påbegynde en videregående uddannelse. De kommer måske fra ressourcetsvage hjem eller fra et boligområde, hvor de mangler gode rollemodeller.

Hver september udvælger lærere og administratorer fra de deltagende skoler i ”Karriereindsatsen” elever til indsatsen. Skolerne udvælges fra udsatte områder i Manitoba i Canada med mange elever, der er i risiko for at droppe ud af uddannelsessystemet og for at udvikle en uønsket adfærd. Eleverne nomineres ud fra to kriterier:

- Lærere og administratorer vurderer, at elevens faglige evner er tilstrækkelige til at kunne klare en videregående uddannelse
- Eleven og familien er i stand til at deltage og binde sig til at gennemføre programmet.

Der udvælges hvert år 240 elever fra de syv skoler, som deltager i indsatsen. Deltagerne deles ind i fire kohorter, og hver kohorte begynder sit ”karriere”-forløb på en af tre videregående uddannelsesinstitutioner – Red River College, University of Winnipeg og University of Manitoba.

Hver kohorte deles yderligere ind i fire grupper, der på skift deltager i fire 45-minutters karriereprogramsessioner, som afholdes på campus. Sessionerne deles ligeligt mellem de deltagende fakulteter og uddannelseslinjer. Efter fem uger skifter hver gruppe til nye institutter/fakulteter. I alt modtager deltagerne 95 timers indsats, hvoraf 80 timer er i klasseregi.

De aktiviteter og klassetimer, som deltagerne medvirker i, designes til at være interessante, eksperimenterende og innovative og til at øge deltagerens bevidsthed om et specifikt felt og de karrieremuligheder, der knytter sig til feltet. Desuden får deltagerne at vide, hvad det kræver at uddanne sig inden for det pågældende felt eller inden for den pågældende uddannelsesretning. Der skabes et bindeled til deres nuværende uddannelse (secondary school), så deltagerne oplever, at det giver mening at investere i deres skolearbejde.

INDSATSENS ORGANISERING

"Karriereindsatsen" arrangeres af Career Trek Incorporation, der er en nonprofit-organisation, som arbejder med udgangspunkt i University of Manitoba.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

Indsatsens primære aktører er de lærere og skoleledere, som "nominerer" eleverne, ligesom de undervisere, som underviser på de forskellige forløb, er centrale.

INDSATSENS VARIGHED

Indsatsen løber hver lørdag fra oktober til april – ca. seks måneder.

EVALUERING AF INDSATSEN

Indsatsen er iværksat i et udsat byområde i Manitoba i Canada. Indsatsen evalueres i nedenstående studie:

- Sutherland, D., K. Levine & B. Barth (2005): "Investigating the Impact of a Career Education Program on School Engagement". *Canadian Journal of Urban Research*, 14(1), s. 131-157.

STUDIETS FORSKNINGSDSIGN

Studiet undersøger, hvorvidt indsatsen påvirker de deltagende elevers uddannelsesmæssige motivation og selvværd, herunder om indsatsen ansporer eleverne til at færdiggøre secondary school. Studiet baserer sig på et kontrolgruppedesign, hvor en gruppe af elever, der deltager i indsatsen (indsatsgruppen), sammenlignes med en gruppe af elever, der ikke deltager i indsatsen (kontrolgruppen).

Lærere og administratorer udpeger i første omgang 90 elever, som kan deltage i indsatsen. 33 af disse elever får lov til at deltage af deres forældre og udgør indsatsgruppen. Lærerne udvælger derefter elever med lignende risikofaktorer som indsatsgruppen. 200 elever vurderes sammenlignelige, men forældrene giver samtykke til deltagelse for ti, som blot indgår i undersøgelsen, men som ikke deltager i 'Karriereindsatsen'. Disse ti elever udgør kontrolgruppen. Indsats- og kontrolgruppen består af meget få elever, hvilket betyder, at studiet har vanskeligt ved at dokumentere signifikante effekter, og at konklusionerne skal tolkes med forsigtighed.

Begge grupper måles ved indsatsens start og lige efter indsatsens afslutning. Studiet anvender fire validerede kvantitative måleredskaber²⁷, der indgår i et spørgeskema. Måleredskaberne anvendes til at måle indsatsens påvirkning på motivation, oplevelsen af egen formåen og selvværdet. Der anvendes desuden semistrukturerede kvalitative interview med de to grupper, både før og efter indsatsen. Interviewguiden designes med henblik på at kunne komme i dybden med elevernes viden om karrierer og planlægning og samtidig være åben for nye tematikker.

STUDIETS NØGLEFUND

I indsatsgruppen er der en signifikant stigning i antallet af venner, som deltagerne vurderer, at deres forældre kan lide. Indsatsgruppen ser også mere positivt på spørgsmål, som relaterer sig til deres boligområde ("hvordan har du det med det sted, du bor?") og deres skoleledelse (hvad synes du om din skoleleder?). Til sammenligning er der ingen stigning i kontrolgruppen.

Indsatsgruppens motivation øges i alle fag, dog ikke signifikant. For kontrolgruppen falder motivationen i alle fag med undtagelse af ma-

27. De fire validerede måleredskaber er 1) The Children's Academic Intrinsic Motivation Inventory, 2) Perception of Ability Scale for Students, 3) Rosenberg Self Esteem Scale, 4) Family, Friends, and Self-Assessment Scale.

tematik. Kontrolgruppens faldende motivation er dog kun signifikant i samfundsfag. Forskerne fortolker resultatet som et udtryk for, at indsatsen virker i forhold til at motivere deltagerne – som minimum i forhold til at fastholde elevernes motivationsniveau.

Indsatsgruppen vurderer, at deres læsevner er forbedret over indsatsperioden, men forbedringen er ikke signifikant. Kontrolgruppen vurderer omvendt, at deres læsevner er forværret over indsatsperioden, men denne forværring er heller ikke signifikant. I modsætning til kontrolgruppen falder indsatsgruppens tilfredshed med sin skole signifikant over indsatsperioden, hvilket ikke er et ønskværdigt resultat. Forskerne bag studiet forklarer dette fald med, at indsatsgruppen sammenligner sin undervisning på skolen med den mere spændende undervisning, den har fået gennem indsatsen.

Der er ingen ændring gennem indsatsperioden i indsatsgruppens selvværd. Kontrolgruppens selvværd falder en smule gennem perioden, dog ikke signifikant. Forskerne bag studiet peger på, at indsatsen muligvis har en positiv effekt i forhold til at vedligeholde selvværdet hos målgruppen.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

Der findes allerede brobygningsindsatser i Danmark, der introducerer unge til forskellige ungdomsuddannelser. Der er dog mulighed for et øget samarbejde mellem kommunen, det boligsociale arbejde og ungdomsuddannelserne. Ifølge flere kommunale og boligsociale medarbejdere i Aarhus har ungdomsuddannelserne ofte manglende kendskab til de unge fra de udsatte boligområder, hvorfor de har vanskeligt ved at arbejde sammen dem. Samtidig er de unge ikke i tilstrækkelig grad uddannelsesparate, og de mangler måske troen på sig selv, ligesom deres familier ofte ikke er klar til at give den fornødne opbakning (Christensen & Jørgensen, 2016). Derfor er det afgørende, at der dels sættes tidligt ind over for de unge ved fx at anvende tidlig karriererådgivning såsom ”Tidlig rådgivning”, og at der dels arbejdes med forældreopbakning. Indsatsen skal hjælpe de unge til at få tro på sig selv. Det skal dog knyttes til en indsats, målrettet forældrene, hvor forældrene lærer at bidrage til realistiske forventninger.

Lokale klubber og ungdomsskolerne er også mulige samarbejdspartnere i forhold til at få iværksat en sådan indsats. Ligeledes kan man overveje at anvende Open College Network, der er en metode til at give

personer ”papir på” det, de lærer uden for skolen (www.ocn-danmark.dk). Man kan fx afholde karriereaftener og kurser i ansøgnings-skrivning i klubberne som en del af et større og mere velorganiseret karriereforløb for områdernes unge.

Det er specielt afgørende at få fat i de unge, der er omkring 18 år, da disse befinder sig i en alder, hvor de er i risiko for at blive overladt til sig selv.

INDSATS 14: INDSATS TIL HVERVNING

ORIGINALTITEL: OUTREACH OFFICE MULTI-COMPONENT PROGRAMME

FORMÅL MED INDSATSEN

Formålet med ”Indsats til hvervning” er at få unge 16-17-årige med svag socioøkonomisk baggrund til at søge ind på medicinstudiet. Hvervningen skyldes, at denne gruppe er underrepræsenteret på medicinstudiet i Storbritannien.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

Indsatsens målgruppe er unge skoleelever med svag socioøkonomisk baggrund i deres 12. år i skolesystemet (Year-12). De unge på dette klassetrin er typisk 16-17 år.²⁸

De unge skoleelever rekrutteres fra skoler, der opfylder følgende kriterier:

- De ligger i statsdefinerende udsatte boligområder.
- Flere elever end landsgennemsnittet modtager gratis skolemad, hvilket indikerer, at eleverne kommer fra lavindkomsthjem.
- Eleverne klarer sig generelt langt under landsgennemsnittet i naturvidenskabelige fag.

Hver af de unge opfylder endvidere alle fire nedenstående kriterier for at deltage i indsatsen:

- Den unge udtrykker interesse for at studere medicin.
- Den unge bedømmes af lærere til at kunne få topkarakterer i tre fag på højniveau.
- Den unge har ikke familiemæssig tilknytning til medicinstudiet.
- Den unge har ingen forudgående relevant arbejds erfaring.

Derudover opfylder den enkelte et af tre nedenstående kriterier:

- Ingen af den unges forældre har en universitetsgrad.
- Den unge tilhører socialklasse 4-7 (i det britiske system), som baseres på forældrenes beskæftigelsesstatus.

28. <http://www.theeducationwebsite.co.uk/index.php?page=schools>. Besøgt 03-03-2016.

- Den unge modtager gratis skolemad eller andet uddannelsesmæssigt underholdsbidrag.

INDSATSENS INDHOLD

Indsatsen er en flerfacetteret indsats, der består af et e-mentorforløb, en sommerskole og en endagskonference:

- *E-mentorforløbet* foregår over internettet. Hver deltager parres med en frivillig mentor, der studerer medicin. Al kommunikationen mellem mentor og deltager (mentee) foregår via en specifik hjemmeside. Hvert mentor-mentee-par opfordres til at korrespondere i et år. Der dannes mellem 29 og 74 mentor-mentee-par om året. Via mentorforløbet informeres hver mentee om sommerskolen.
- *Sommerskolen* varer en uge. Sommerskoleforløbet tilrettelægges af ansatte ved Imperial College London med henblik på at give deltagerne en mulighed for at få et indblik i medicinstudiet samt en mulighed for at interagere med ansatte og studerende, der fungerer som rollemodeller. De unge, der indgår i et e-mentorforløb, er forrest i køen i forhold til at deltage i sommerskolen. Først når alle ”e-mentees”, der er interesserede i at deltage i sommerskolen, har fået plads på sommerskolen, fordeles de resterende pladser til andre interesserede unge – som ligeledes har en socioøkonomisk svag baggrund. Deltagerne i sommerskolen inddeles i fire grupper, og hver gruppe får tildelt en studerende, der fungerer som mentor for holdet. Deltagere fra samme skole fordeles på forskellige hold for at øge deres engagement og stimulere deres evner for teamwork. Hver gruppe får fra starten af sommerskoleforløbet udleveret et klinisk case-scenarie på skrift med tilhørende spørgsmål, som skal besvares i løbet af ugen. Scenarierne fokuserer på type2-diabetes, galdesten, astma eller fysisk udholdenhedstræning. Sommerskoleforløbet foretager undervejs forsøg i laboratoriet, som hjælper grupperne til at besvare deres spørgsmål. Fredag eftermiddag præsenterer hvert hold deres besvarelser og deres case-scenarie for ansatte ved medicinstudiet. Sommerskolen følger en klassisk skoleskemamodel, hvor der fastlægges aktiviteter fra mandag til fredag fra morgen til eftermiddag. Aktiviteterne består af forelæsning om indhentning af prøver (blodprøver osv.) og praktiske øvelser i simuleret kirurgisk indgreb (hele skemaet kan ses i Smith m.fl., 2013, tabel 1 s. 126). Efter af-

slutningen af sommerskolen tildeles deltagerne gratis pladser ved endagskonferencen.

- *Endagskonferencen* (Vision Outreach Conference) planlægges og faciliteres udelukkende af medicinstuderende. Formålet med konferencen er at give skoleelever indsigt i de sundhedsvidenskabelige fag via en kombination af taler, der holdes af læger, samt praktiske aktiviteter, som et hold studerende står for. De studerende hjælper også konferencedeltagerne med at skrive en motiveret ansøgning og hjælper dem med at forberede dem på optagelsessamtaler. Konferencen koster 30 pund for elever fra velhavende områder.

Den samlede indsatspakke udbydes til ca. 20 unge om året.

INDSATSENS ORGANISERING

The Outreach Office (OO), der hører under uddannelsesinstitutionen Imperial College London, er central. The Outreach Office arbejder med at give alle unge, der har evnerne til at gennemføre en uddannelse på Imperial College London, mulighed for og støtte til at blive optaget og gennemføre en uddannelse, uanset deres baggrund.²⁹ The Outreach Office rekrutterer frivillige studerende til at indgå som mentorer i indsatsen. Den hjemmeside, hvorigennem mentorerne og deres mentees kommunikerer, vedligeholdes af The Brightside Trust, der er en velgørenhedsorganisation, som hjælper unge til at realisere deres uddannelsesdrømme.³⁰ Hjemmesiden modereres og koordineres af The Outreach Office.

Det er også The Outreach Office, der i samarbejde med universitetsansatte og studerende designer og gennemfører sommerskolen.

Endagskonferencen arrangeres af medicinstuderende.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

The Outreach Office koordinerer den samlede indsats med de tre del-elementer. OO-frivillige planlægger, faciliterer og implementerer i høj grad indsatsen – både som mentorer på sommerskolen, som eventkoordinatore og som praktiske arbejdere på endagskonferencen. Ansatte ved uddannelsesinstitutionen spiller en mindre rolle, men står dog for tilrettelæggelsen af sommerskolen, dels som undervisere på sommerskolen og dels som talere på endagskonferencen.

29. <http://www.imperial.ac.uk/be-inspired/student-recruitment-and-outreach/about-us/outreach/>.

30. <http://www.thebrightsidetrust.org/who-we-are/>.

INDSATSENS VARIGHED

Den samlede indsats har ikke en velafgrænset varighed. Sommerskolen varer en uge (fem hverdage), og endagskonferencen varer selvsagt én dag. E-mentorforløbets varighed varierer og afhænger af, hvad de enkelte mentor-mentee-par aftaler. I Storbritannien, hvor indsatsen har været iværksat mellem 2008 og 2010, har relationen mellem mentor og mentee varieret fra få uger til tre år med en gennemsnitslængde på et halvt år. Parrene opfordres dog til at have kontakt i et år.

EVALUERING AF INDSATSEN

Indsatsen er udviklet og iværksat i Storbritannien, og indsatsen er evalueret i nedenstående studie:

- Smith, S., A. Alexander, S. Dubb, K. Murphy & J. Laycock (2013): "Opening doors and minds: a path for widening access". *Clinical Teacher*, 10(2), s. 124-8.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Studiet anvender før- og eftermåling af deltagerne i indsatsens forskellige dele. Studiet følger de elever, som deltager i enten e-mentorordningen, sommerskolen eller konferencen – eller i alle tre delelementer af indsatsen. Studiet følger elever, der er optaget på "Indsats til hvervning" i henholdsvis 2008, 2009 og 2010.

Studiet måler bl.a. på, hvor mange elever der deltager i hver af de tre aktiviteter eller i en kombination af aktiviteter, og hvor mange af disse, der ansøger om at komme ind på medicinstudiet på Imperial College London (ICP), og hvor mange der optages. Derudover måler studiet på sommerskoledeletagernes tilfredshed med sommerskoleforløbet, efter at de har deltaget i det, og dels deres karriereplaner efter deres deltagelse. Studiet måler også på konferencedeltagernes oplevelse af konferencen.

Studiet baserer sig på en før- og eftermåling, hvor indsatsgruppen ikke sammenlignes med nogen kontrolgruppe.³¹

31. Fraværet af en kontrolgruppe gør det (som beskrevet i kapitel 2) svært at henføre ændringer for gruppen til indsatsen. Studiets resultater er også vanskelige at tolke på, da der dels er en lav sponsorate på de opfølgende evalueringsspørgsmål relateret til e-mentorforløbet, og da forskerne kun kan se, hvis deltagerne har ansøgt og er kommet ind på Imperial College London, og ikke, hvis de har søgt ind på andre uddannelsesinstitutioner.

STUDIETS NØGLEFUND

Indsatsen rekrutterer 187 elever, som i løbet af de tre år enten deltager i e-mentorordningen, sommerskolen, endagskonferencen eller en hvilken som helst kombination af disse indsatslementer. I tabel 3.2 viser vi, hvordan de 187 elever har indgået i indsatsen, og hvor mange af dem, der efterfølgende har søgt ind på medicinstudiet, og hvor mange af disse, der er blevet optaget på studiet.

TABEL 3.1

Fordelingen af indsatsdeltagerne i e-mentorordningen, sommerskolen, endagskonferencen eller en hvilken som helst kombination af disse indsatslementer, samt opgørelse over, hvor mange af deltagerne der har søgt ind på medicinstudiet, og hvor mange der er blevet optaget på studiet. Antal.

	Kun E-mentorforløbet	E-mentorforløbet og konferencen	E-mentorforløbet og sommerskolen	Kun sommerskolen	Sommerskolen og konferencen	E-mentorforløbet, sommerskolen og konferencen
Antal deltagere	116	9	16	27	11	8
Søgt ind på medicinstudiet	1	0	5	12	6	6
Optaget på medicinstudiet	0	0	0	0	2	2

Kilde: Smith m.fl. (2013, s. 127).

Langt hovedparten af de 187 elever deltager kun i e-mentorforløbet (116) og af disse ansøger kun én om at komme ind på medicinstudiet på Imperial College London (ICL). Vedkommende optages ikke. Forskerne bag studiet peger på, at dette kan forklares ved, at mange af eleverne anvender e-mentorordningen til at eliminere medicinstudiet som en ønskværdig uddannelse for dem.

Ud af i alt 149 elever, der bl.a. deltager i e-mentorordningen, deltager 24 også i sommerskolen. Af disse ansøger 24 om at komme ind på medicinstudiet på ICL. To optages. Disse to deltager begge i hele indsatsen (både e-mentorforløbet, sommerskolen og endagskonferencen). Der er i alt otte, der deltager i hele indsatsen.

Der er i alt 62 elever, der i løbet af de tre år rekrutteres via indsatsen til at deltage i sommerskolen. Af disse 62 svarer 40 på følgende to spørgsmål: hvilken uddannelse de søger ind på, og hvad de synes om sommerskolen. Hovedparten (73 pct.) har søgt om optagelse på et medi-

cin- eller tandlægestudie, og de resterende (27 pct.) har søgt optagelse på en uddannelse relateret til biovidenskab. Disse unges succesrate i forhold til at blive optaget på uddannelserne er på samme niveau som succesraten blandt unge i befolkningen generelt. Studiet rapporterer, at deltagerne i sommerskolen typisk har svaret, at sommerskolen har været god og relevant.

90 pct. af deltagerne i endagskonferencen, der kommer fra indsatskolerne, har svaret på, hvad de synes om konferencen. Studiet rapporterer, at disse typisk har svaret, at konferencen er informativ, og at den opmuntrer til at læse medicin.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

Indsatsen er iværksat i Storbritannien af The Outreach Office, der hører under en bestemt uddannelsesinstitution (Imperial College London). Indsatsen implementeres ikke inden for en boligsocial ramme, men indsatsen målrettes elever på skoler, beliggende i udsatte boligområder. Det er derfor en mulighed at inddrage boligsociale aktører i en lignende indsats – evt. som koordinerende bindeled mellem lokale folkeskoler og/eller gymnasier på den ene side og videregående uddannelsesinstitutioner på den anden side. Ligeledes forestiller vi os, at der skabes et samarbejde mellem den boligsociale indsats og den kommunale uddannelsesvejledning.

De boligsociale medarbejdere kan i øvrigt arbejde med at oplyse de unge og deres familie i boligområdet om lignende brobygningsindsatser på forskellige uddannelsesinstitutioner, og arbejde for at motivere de unge og deres familier til at deltage. Det er afgørende, at de unges forældre inddrages, og at de unge derved kan få opbakning. En evaluering af 9. og 10. klasse-elever, foretaget af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), viser, at jo større interesse forældrene har for elevens skolegang, desto mere tilbøjelig er eleven til at øge sin motivation for at begynde på en ungdomsuddannelse (EVA, 2012). Dette underbygger vigtigheden af at involvere og motivere forældrene til at engagere sig i deres børns skolegang og uddannelsesvalg.

”Indsats til hvervning” er i den britiske kontekst målrettet at få flere ansøgere med svag socioøkonomisk baggrund ind på medicinstudierne. I en dansk kontekst kan en lignende indsats dog lige såvel være fokuseret på et hvilket som helst andet studie, hvor unge med svag socioøkonomisk baggrund er underrepræsenterede.

UDVIKLING AF FORÆLDREROLLEN

De to indsatser inden for denne indsatsklynge har til formål at forbedre børn og unges forudsætninger for at kunne klare sig godt i uddannelses-systemet og mere generelt i deres liv ved at udvikle forældrenes rolle. Til forskel fra indsatserne i de øvrige indsatsklynger er indsatserne her målrettet forældrene og/eller familien.

”Hjælp til familier” er den ene af de to indsatser inden for denne klynge. ”Hjælp til familier” er målrettet udsatte familier, hvor et barn eller en ung udviser adfærdsproblemer. Formålet med indsatsen er at hjælpe familierne til at kunne tage hånd om barnet eller den unge. Medarbejderne i indsatsen afdækker de enkelte familiers behov, rådgiver dem om relevante offentlige tilbud og henviser dem til disse tilbud. ”Hjælp til familier” er således primært en rådgivningsindsats, hvor der skabes brobygning mellem den enkelte familie og de offentlige tilbud, der kan hjælpe familien. Evalueringen af indsatsen viser, at ”hjælp til familier” tilsyneladende øger bl.a. børnene og de unges velbefindende, hvilket er en medierende faktor i forhold til, at de klarer sig godt i skolen.

”Forældrekorps” er den anden af indsatserne inden for denne klynge. ”Forældrekorps” er målrettet forældre og deres førskolebørn på ca. fire år, som bor i udsatte boligområder. Indsatsen består af to parallelle forløb for henholdsvis en forældregruppe og en børnegruppe. Forældregruppen bliver undervist i forskellige opdragelsesteknikker og indgår i diskussioner om, hvilken rolle forældrenes kultur har i forhold til deres opdragelsestilgang. Evalueringen af indsatsen viser, at ”Forældrekorps” bl.a. har positive effekter i forhold til at styrke forældrenes kompetencer og engagere forældrene i børnenes skole- og førskoleforløb.

INDSATSERNES REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

De to indsatser er forskellige på en række punkter. Fælles for begge indsatser er dog, at de forsøger at engagere familierne, så de deltager i nogle aktiviteter. Det er helt centralt, at familierne møder op til aktiviteterne, hvis aktiviteterne skal have den ønskede effekt. Ifølge de boligsociale aktører, der deltog i workshoppen, bør boligsociale medarbejdere spille en afgørende rolle i forhold til at sikre, at familierne møder regelmæssigt op til aktiviteterne. De boligsociale medarbejdere skal levere en vedholdende indsats, hvor de hele tiden har kontakt med familierne og minder dem om, at de skal deltage.

De boligsociale medarbejdere skal ikke nødvendigvis selv udføre aktiviteterne, men støtte op om aktiviteterne og eventuelt indgå som brobyggere mellem familierne og de aktiviteter og tilbud, der findes i lokalområdet. De boligsociale medarbejdere kan således meget vel indtage rollen som rådgivere i ”Hjælp til familier” under forudsætning af, at familierne ikke har meget massive problemer, da det i så fald vil være en myndighedsopgave.

De boligsociale aktører fra workshopen vurderer, at begge indsatser er realiserbare i en dansk boligsocial kontekst, og at indsatserne med fordel kan iværksættes som en del af et samarbejde mellem specielt kommunen og de boligsociale medarbejdere, men eventuelt også frivillige organisationer.

INDSATS 15: HJÆLP TIL FAMILIER

ORIGINALTITEL: HELPING FAMILIES INITIATIVE

INDSATSENS FORMÅL

Indsatsen ”Hjælp til familier” yder rådgivning til familier med adfærdsproblematisk børn/unge, så de modtager den korrekte offentlige støtte. ”Hjælp til familier” betragtes som et præventivt bindeled mellem lavindkomstfamilier fra udsatte boligområder og den offentlige støtte. Formålet med ”Hjælp til familier” er at forbedre den måde, familier og børn fungerer på, for igen at reducere de unges problematiske og eventuelt voldelige adfærd i skolen. Problemadfærden kan være tyveri, fysisk vold, besiddelse eller brug af stoffer eller besiddelse af våben, som fører til bortvisning fra skolen. Overtrædelserne er dog ikke af en sådan karakter, at det fører til anholdelse af de unge. Indsatsen har også til formål at reducere de unges eventuelle fremtidige problemadfærd i skolen og i lokalsamfundet og reducere afvigende adfærd, fx pjækkeri, og øge læring og trivsel på skolerne ud fra et familieorienteret perspektiv.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

Målgruppen for indsatsen er udsatte familier, hvor et barn udviser adfærdsproblemer i form af både større og mindre forseelser. ”Hjælp til familier” opdeler typisk de unge i to adfærds-kategorier: en højrisikogrube, som inkluderer børn og unge med mere alvorlige forseelser, som fx tyveri, fysisk vold og omgang ved narkotika, og en lavrisikogrube, som inkluderer børn med mindre alvorlige forseelser som verbale udfald eller mindre overtrædelser, fx pjækkeri. Målgruppen er *ikke* børn og unge med straffedomme. 60 pct. af børnene i familierne går i 7., 8. eller 9. klasse.

INDSATSENS INDHOLD

Indsatsen hviler på antagelsen om, at hvis de offentlige ydelser virker, så vil den rigtige bistand fra det offentlige afhjælpe familiernes udfordringer i hverdagen. Det er ”Hjælp til familier”-programmets opgave at sikre en korrekt støtte til familierne.

Inden indsatsen ”Hjælp til familier” igangsættes, kontaktes familier, hvis børn udviser adfærd af problematisk karakter, men som ikke fører til anholdelse af kriminalforsorgen/distriktsadvokaten. Familierne oplyses om, at det pålægges dem at lave en aftale med en medarbejder

fra ”Hjælp Familier” – familierne oplyses om baggrunden for samtalen, som er at få en indledende vurdering af, om familierne skal indskrives i ”Hjælp til familier”-programmet.

For hver af de deltagende familier foretager en ”Hjælp til familier”-medarbejder en vurdering af familiernes styrker og svagheder. I evalueringen anvendes en valideret skala (The North Carolina Family Assessment Scale).³² Målingerne gør det muligt at vurdere de områder, hvor familierne behøver støtte – og i hvilken grad det er nødvendigt. På baggrund af målingen skræddersys en indsatsplan for den enkelte familie. Indsatsplanen kan omhandle større eller mindre ting, fx længerevarende forløb som psykologhjælp eller en mentorordning, men også opfylde mindre, men basale behov som madkuponer. Medarbejdere i ”Hjælp til familier” yder altså ikke nogen egentlig *direkte* service, men fungerer som et bindeled mellem familierne og den kommunale indsats, således at familierne i højere grad forstår deres egne behov, rettigheder og muligheder.

Medarbejderne i ”Hjælp til familier” udfylder de enkelte interventionsplaner, laver henvisninger, vurderer hindringer ift. behandling og arbejder på at reducere disse og følge op på, om deltagerne modtager den behandling, de henvises til. Når familien henvises til den relevante indsats, foretager medarbejderen typisk ugentlige opfølgninger for at sikre, at familien kontakter dem, de henvises til, vurderer, om der er fremskridt, og støtter familierne, hvis de oplever tilbagegang. ”Hjælp til familier”-medarbejderen kan også kontakte repræsentanter fra skolen for at få information om barnets præstationer, adfærd og behandling. Det tværfaglige ”Hjælp til familier”-team (sammensættes selvsagt afhængigt af familiens behov) mødes ugentligt for at udvikle og monitorere de enkelte familiers planer, som indhentes af ”Hjælp til familier”-medarbejderne (primært sagsbehandlere).

INDSATSENS ORGANISERING

”Hjælp til familier”-indsatsen er organiseret i et tværfagligt team af repræsentanter fra ca. 20 fagområder, bl.a. inden for mental sundhed, det lokale politi, amtsskole-distriktet, Alabamas afdeling for human ressource og organisationer, der yder service til børn.

32. The North Carolina Family Assessment Scale er oprindeligt udviklet til kriseinterventionsforanstaltninger, der skal understøtte, at børn er sikre i deres hjem og forhindre, at familier går i opløsning (Kirk m.fl., 2005; Reed-Ashcraft m.fl., 2001).

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

Distriktsadvokaten koordinerer som det overordnede led – dvs. at kriminalforsorgen/distriktsadvokaten henviser børn og unge til ”Hjælp til familier”, ligesom de fører tilsyn med projektet. Derudover finansierer kriminalforsorgen ”Hjælp til familier”-programmet. Af andre relevante aktører består ”Hjælp til familier”-gruppen af en blanding af sagsbehandlere med forskellige fagprofessioner, fx psykologer, socialrådgivere og advokater. De udfører en koordinerende funktion i forhold til at tage kontakt og henvise til forskellige tilbud, udfylde interventionsplaner for de deltagende familier, vurdere hindringer i forhold behandling, lave opfølgning mm.

INDSATSENS VARIGHED

Indsatsens varighed er individuel og varierer fra familie til familie.

EVALUERING AF INDSATS

Indsatsen er iværksat i Alabama i USA og er evalueret i nedenstående studie:

- Turner, L.A., A.E. Powell, J. Langhinrichsen-Rohling & J. Carson (2009): ”Helping Families Initiative: Intervening with High-Risk Students through a Community, School, and District Attorney Partnership”. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 26(3), s. 209-223.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Studiet analyserer på en før- og eftermåling på de familier, der indskrives i ”Hjælp til familier”. En betingelse for at deltage i studiet er, at familierne modtager mindst fem timers rådgivning fra programmet. I alt 147 familier deltager i studiet.

Studiet anvender før- og eftermålinger ved brug af skalaen *The North Carolina Family Assessment Scale* (NCFAS), der måler familiernes styrker, svagheder – og dermed potentielle udviklingsforhold – inden for 31 forhold, som mere overordnet kategoriseres efter følgende fem emner:

1. Familiens omgivelser, fx stabilitet i hjemmet
2. Forældreevner, fx i hvilken grad forældrene fører opsyn med barnet
3. Familiens interaktioner, fx bånd mellem barn og voksen

4. Familie-sikkerhed, fravær eller tilstedeværelse af fysiske og/eller mentale overgreb på børnene
5. Børnenes velbefindende, fx børns mentale helbred.

Familierne tildeles inden for hvert emne en score mellem -3 og +2. En negativ score, mellem -1 til -3, indikerer et behov for en indsats fra "Hjælp til familier". Scoren beregnes som et gennemsnit for hvert af de fem emner. Scoren gives på baggrund af interview og observationer af familien, børnene alene og forældrene alene. Gentagne målinger muliggør sammenligning og udvikling af familierne over tid.

STUDIETS NØGLEFUND

Studiet finder, at indsatsen fører til forbedringer inden for alle fem områder. Udviklingen på baggrund af indsatsen er størst inden for "børns velbefindende". Indsatsen har en medium effekt på "forældreevner" og små positive effekter på "det psykiske miljø i hjemmet", "interaktioner i familien" og "familiens sikkerhed". Studiet finder ligeledes, at "børns velbefindende", "forældreevner", "det psykiske miljø i hjemmet", "interaktioner i familien" og "familiens sikkerhed" har en stærk sammenhæng med faglige præstationer i skolen.

"Børns velbefindende" korrelerer positivt med barnets karakterer, mens "børns velbefindende" korresponderer negativt med barnets bortvisninger, ubegrundet fravær og overtrædelser på skolen. "Forældreevner", "interaktioner i familien" og "familiens sikkerhed" korrelerer positivt med børnenes karakterer. Det betyder, at en høj score inden for disse emner hænger positivt sammen med barnets karakterer.

Der kan derimod ikke påvises en sammenhæng mellem "forældreevner", "interaktioner i familien" og "familiens sikkerhed" på barnets bortvisninger fra skolen, ubegrundede fravær eller overtrædelser på skolen. Der er ikke nogen sammenhæng mellem "det psykiske miljø i hjemmet" og barnets karakterer, bortvisninger fra skolen, ubegrundet fravær eller overtrædelser på skolen.

Yderligere analyser viser, at hvis de fire emner; "det psykiske miljø i hjemmet", "forældreevner", "interaktioner i familien" og "familiens sikkerhed" samles i ét mål for, hvordan familien fungerer, så viser det sig, at effekten af denne nye variabel, "familiefunktion", hænger sammen med barnets karakterer i skolen gennem det femte mål "barnets velbefindende". Det samme gør sig gældende, hvis barnets bortvisninger,

ubegrundede fravær og overtrædelser på skolen slås sammen til ét mål for barnets ”problemer i skolen”. Da ses det, at også her er ”barnets velbefindende” den mellemliggende variabel, hvorigennem det sammenlagte mål for ”familiefunktion” hænger sammen med barnets problemer i skolen og skolekarakterer.

REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

”Hjælp til familier” er grundlæggende en rådgivningsindsats for udsatte familier. Medarbejderne i indsatsen strukturerer et overordnet forløb for familierne og henviser dem til konkrete tilbud. Det er en indsats, som sandsynligvis kan etableres som en boligsocial indsats, hvor enten boligsociale medarbejdere eller specialansatte medarbejdere fungerer som rådgivere ude i de enkelte boligområder. Der er tre potentielle fordele ved at udføre indsatsen i boligområderne som alternativ til andre offentlige institutioner placeret uden for boligområdet. For det første vil indsatsen potentielt nå ud til flere udsatte familier, da indsatsen kommer til dem, frem for at de selv skal komme til den enhed, der tilbyder indsatsen. For det andet kan det være en fordel at lade indsatser foregå i familiernes eget boligområde, fordi det for mange vil være velkendt og trygt. Dette er også nogle af de fordele, som CFBU nævner i sin vurdering af fremskudte beskæftigelsesindsatser (Madsen m.fl., 2015). For det tredje kan det være en stor fordel, at det er boligsociale medarbejdere eller andre, der ikke er myndighedspersoner, som udfører rådgivningen. Boligsociale medarbejdere har fx ikke som kommunalt ansatte socialrådgivere bemyndigelse (og pligt) til at sanktionere de udsatte familier, hvorfor de boligsociale medarbejdere potentielt har bedre mulighed for at opbygge en tillidsfuld relation til familierne, hvilket kan være afgørende for indsatsens succes.

Der findes allerede rådgivningsindsatser i nogle af de danske udsatte boligområder. I Vejleåparken i Ishøj er der en gældsrådgiver, der bl.a. hjælper beboerne med at søge om boligstøtte, hvilket ifølge nogle personer i Ishøj Kommune og i boligafdelingerne har været en stor succes, da restancelisterne er blevet kortere (Christensen m.fl., 2015). En mere helhedsorienteret rådgivningsindsats såsom ”hjælp til familier” kan sandsynligvis også blive en succes. Det kræver dog, foruden ovennævnte ting, at de medarbejdere, der udfører rådgivningen, har stor viden om, hvilke tilbud der findes, og hvilke der passer til de enkelte familiers be-

hov. Familiernes behov kan afklares ved brug af et evalueringværktøj såsom The North Carolina Family Assessment Scale.

INDSATS 16: FORÆLDREKORPS

ORIGINALTITEL: PARENT CORPS

FORMÅL MED INDSATSEN

"Forældrekorps" har til formål at styrke forældrenes opdragelsesfærdigheder. Forældrene skal udvikles på tre nøgleområder:

- Støtte af positiv adfærd hos deres børn, eksempelvis ved at anvende proaktive opdragelsesstrategier, og have fokus på at forstærke børnenes ønskede adfærd frem for at straffe dem for uønsket adfærd.
- Styring af deres børns adfærd, eksempelvis ved at være konsistente i deres anvendelse af belønning og straf over for børnene, herunder ikke at anvende tomme trusler.
- Tidlig involvering i børnenes læring, eksempelvis ved at læse for børnene og kommunikere med børnenes pædagoger og lærere.

Forældrenes udvikling skal fremme læring, adfærd og sundhed hos deres børn.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

Målgruppen for "Forældrekorps" er forældre og deres børn i førskolealderen (ca. fire år), som bor i udsatte boligområder. Indsatsen tilbydes til alle familier med førskolebørn, der er knyttet til de skoler, hvor indsatsen udbydes. Hovedparten af familierne, der evalueres i det inkluderede studie, har minoritetsbaggrund og lave indkomster.

INDSATSENS INDHOLD

Indsatsen er et familieprogram, der baserer sig på evidensbaserede opdragelsesstrategier. Indsatsen består grundlæggende af to parallelle og delvist integrerede undervisningsforløb: ét for forældre og ét for børnene. "Forældrekorps" tilbydes på skoler, der i forvejen har et førskoleforløb, og udbydes i forbindelse med dette førskoleforløb. Inden indsatsen startes, introduceres personalet i førskoleforløbet til "Forældrekorps". Introduktionen omhandler bl.a. gruppebaserede aktiviteter af flere dages varighed. Personalet får mulighed for individuel vejledning og hjælp til at implementere og skræddersy strategien til specifikke forældrebehov. De lærere og pædagoger, der i samarbejde med sundhedspersonale med spe-

cialt i mentalt helbred skal facilitere selve familieprogrammet, modtager yderligere træning to dage om året, coaching én time om ugen og kompensation for ekstraarbejde.

Indsatsen består af 13 ugentlige gruppesessioner af to timers varighed, der foregår på den lokale skole. Forældrene indgår i en *forældregruppe* med ca. 15 forældre. Gruppen gennemgår et forløb, samtidig med at deres børn indgår i et andet forløb i en *børnegruppe*. Gruppesessionerne foregår typisk fra kl. 17-19. Mindre og ældre søskende tilbydes pasning under gruppesessionerne. For at motivere familierne til at deltage, serveres der middag under sessionerne, ligesom programmet udlover gavekort for deres deltagelse.

INDHOLD I FORÆLDREGRUPPER

Sundhedspersonalet underviser ud fra detaljerede sessionsmanualer. Manualerne sikrer, at forældrene får kendskab til specifikke opdragelsesstrategier, der vedrører daglige rutiner, positive forældre-barn-interaktioner gennem leg, bøger, forstærkning af positiv adfærd, proaktive strategier, selektiv ignorering af mildt dårlig opførsel, konsekvenser ved svær grad af dårlig opførsel, at hjælpe børnene i forhold til at håndtere følelser og forældres evne til at tage vare på sig selv. Programmet designes til at motivere til deltagelse, men også til at få forældrene til at reflektere over, hvordan de kan anvende de forskellige evidensbaserede opdragelsesstrategier afhængigt af forskellige kulturer og kontekster. Programmet opfordrer desuden forældrene til at afprøve de nye og erfarede strategier.

I de første sessioner inviteres forældrene til at fortælle og diskutere, hvordan kultur indvirker på opdragelse og børnenes udvikling. Til samme sessioner opstiller forældrene mål for deres børn og deler målene med medlemmer af forældregruppen, undervisningsledere i børnegruppen og andre aktører omkring barnet. Forældrene introduceres til konkrete emner, eksempelvis i forhold til børneopdragelse, gennem en ”forældrekorps”-video. Derefter får forældrene spørgsmål omkring kulturs indflydelse på opdragelse. Forældrene indgår også i eksperimenterende aktiviteter såsom rollespil, og bruger gruppen til at diskutere forskellige emner og finde løsninger på problemer, der eksempelvis relaterer sig til de barrierer, som de oplever i forhold til at ændre deres børns adfærd.

INDHOLD I BØRNEGRUPPER

Børnegrupperne ledes af flere undervisere, der følger en fast undervisningsstruktur, hvori der fx indgår dukketeater. Gruppessionerne støtter børnene, herunder styrer deres adfærd, og styrker derigennem børnenes sociale og emotionelle færdigheder. Det gælder fx det at kunne dele med andre, at kunne fokusere og at kunne identificere andres følelser. Nogle sessioner handler om at hylde forskellighed og understøtte opbygning af børnenes identitet.

OVERLAP MELLEML FORÆLDRE- OG BØRNEGRUPPER

Indholdet i sessionerne for forældregruppen og for børnegruppen planlægges, så de er overlappende på flere områder: Undervisningslederne i børnegruppen introducerer fx nogle af de opdragelsesstrategier, som forældrene lærer om, således at det ikke er helt fremmed for børnene, når forældrene tager den nye strategi i brug. Det kan fx være at anvende ”timeout”. Programmet indeholder også fælles aktiviteter for børnene og deres forældre, hvor forældrene kan øve de nyerhvervede strategier og færdigheder. Ved afslutningen af de 13 sessioner giver undervisningslederne af børnegruppen feedback til forældrene i forhold til, hvorvidt børnene nærmer sig deres individuelle mål.

INDSATSENS ORGANISERING

”Forældrekorps” afholdes på skoler i boligsociale områder, og det er skolepersonalet (lærere, pædagoger og psykologer), der udfører sessionerne med forældrene og børnene. Familierne informeres om ”Forældrekorps” via flyers og forskellige arrangementer på skolerne. Derudover kontakter personalet forældrene telefonisk og ved at klistre ”Tag mig med til Forældrekorps”-klistermærker på børnenes jakker.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

Indsatsens primære aktører er de ansatte på skolerne og sundhedspersonale med speciale i mentalt helbred, der faciliterer sessionerne – som undervisningsledere for enten forældregruppen eller børnegruppen.

INDSATSENS VARIGHED

Familieprogrammet består af 13 ugentlige sessioner, hvor hver session varer to timer. Familierne kan deltage i alle 13 sessioner, men kan også blot deltage i det omfang, de har mulighed for at deltage. Det er ikke et

krav, at familierne har deltaget i første session for at de kan komme til at deltage i de andre sessioner.

EVALUERING AF INDSATSEN

Indsatsen ”forældrekorps” evalueres i nedenstående studie, der undersøger effekten af indsatsen på fem skoler i udsatte boligområder i New York City i perioden fra 2005-2008:

- Dawson-McClure, S., E. Calzada, K.Y. Huang, D. Kamboukos, D. Rhule, B. Kolawole, E. Petkova & L.M. Brotman (2015): ”A Population-Level Approach to Promoting Healthy Child Development and School Success in Low-Income, Urban Neighborhoods: Impact on Parenting and Child Conduct Problems”. *Prevention Science*, 16(2), s. 279-90.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Studiet afdækker, hvorvidt ”Forældrekorps” har haft en effekt i forhold til at forbedre forældrenes opdragelsestilgang, hvilket igen styrker børnenes adfærd, læring og trivsel.

Studiet anvender et randomiseret kontrolleret forsøg (RCT) til at afdække, hvorvidt ”Forældrekorps” forbedrer børnenes adfærd og udvikler forældrevernerne hos forældrene. Studiet undersøger tillige, om indsatsen forbedrer forældrenes viden om opdragelse, deres evne til at støtte og styre ønsket adfærd og involvere sig i deres børns tidlige læring.

Studiet undersøger indsatsen på ti skoler, der udtrækkes tilfældigt til enten at være en ”indsatsskole” (5) eller en ”kontrolskole” (5). På indsatsskolerne udbydes ”forældrekorps” som supplement til den enkelte skoles førskoleforløb. På kontrolskolerne udbydes alene et førskoleforløb for børnene, hvor forældrene fx ikke indgår i forældregrupper.

Forældrenes tilgang til opdragelse og børnenes adfærd måles både ved indsatsens start og efter indsatsens afslutning. Udviklingen for forældrene og børnene på indsatsskolerne sammenlignes med udviklingen for forældrene og børnene på kontrolskolerne. I den endelige analyse indgår i alt 831 forældre og 1.050 børn – 561 børn fra indsatsskolerne og 489 børn fra kontrolskolerne.

De primære udfaldsmål, som studiet måler, er følgende:

- Graden af forældrenes involvering i deres børns skole- og førskoleforløb, der vurderes af lærerne og pædagogerne.
- Forældrenes viden om opdragelse, som måles ud fra forældrenes svar på, hvad den bedste reaktion er i en række scenarier.
- Forældrenes anvendelse af støttende og positiv opdragelse af deres børn, som måles ud fra forældrenes svar på, om de fx ofte roser deres børn.
- Forældrenes evne til at styre børnenes adfærd, herunder forældrenes anvendelse af strenge og inkonsistente opdragelsesstrategier, målt ud fra forældrenes svar på, om de eksempelvis råber ad deres børn, og om de anvender tomme trusler.
- Børnenes adfærdsproblemer, som måles ud fra forældrenes svar på, hvorvidt børnene kan styre deres eget temperament, skubber andre børn osv.
- Børnenes adfærdsproblemer, målt ud fra forældrenes svar på, om barnet eksempelvis får raserianfald.

STUDIETS NØGLEFUND

Studiet viser, at ”forældrekorps” har en positiv effekt på forældrenes viden om opdragelse og deres anvendelse af støttende og positiv opdragelse. Derudover viser studiet, at forældre i forældrekorps i større omfang involverer sig i børnenes skole- og førskoleforløb. For forældre til børn med adfærdsproblemer medfører deltagelsen i ”forældrekorps” et fald i deres brug af barsk og inkonsistent opdragelse.

Studiet påviser ikke en generel effekt af indsatsen i forhold til at forbedre børnenes adfærd. Der ses dog en effekt for de drenge, der inden indsatsen vurderes at have adfærdsproblemer. Drengene, som deltager i indsatsen, oplever færre adfærdsproblemer, når de bliver seks år, end kontrolgruppen. Studiet viser desuden, at antallet af gruppesessioner, som forældre og børnene deltager i, har en betydning for effekten af indsatsen. Effekter af programmet er større for forældre og børnene, jo flere sessioner de deltager i. Studiet viser i øvrigt, at de arbejdsløse forældre i højere grad deltager end forældre i arbejde.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

”Forældrekorps” foregår på skoler i New York City. Indsatsen er i sin originale kontekst grundlæggende ikke en boligsocial indsats. I en dansk kontekst kan indsatsen rykkes ud i børnehaver, men indsatsen kan for-

mentlig også udføres som en boligsocial indsats, der tilbydes til familier med førskolebørn, som er bosat i et bestemt boligområde. ”Forældrekorps” er i høj grad målrettet etniske minoriteter, da indsatsen inkluderer gruppearbejde, hvor forældrene diskuterer betydningen af kultur for opdragelse.

Jo flere af sessionerne forældrene deltager i, desto mere får de ud af indsatsen. Det er afgørende, at forældrene møder regelmæssigt op til sessionerne. Sessionerne bør lægges i et tidsrum, som øger sandsynligheden for, at målgruppen deltager – evt. om eftermiddagen efter arbejdstid. Sessionerne bør også være så attraktive som muligt. Arrangører kan lade sig inspirere af den amerikanske indsats og servere gratis mad, arrangere børnepasning for søskende til børnene i målgruppen og udlove gavekort til deltagere. Gavekortene kan eventuelt gives til de mest trofaste deltagere. Derudover skal indsatsen præsenteres på en måde, der motiverer forældrene til at ville deltage, fordi de selv kan se meningen med at deltage. I den sammenhæng er det vigtigt at undgå at ”tale ned til” forældrene. Hvis ”Forældrekorps” implementeres i en dansk boligsocial kontekst, er det oplagt at samarbejde med lokale børnehaver og skoler – særligt med henblik på at få uddannede pædagoger og lærere ud og varetage rollerne som undervisningsledere for forældregruppen og børnegruppen.

”Forældrekorps” kan lade sig inspirere af *MindSpring-forældregrupper* og få frivillige med indvandrer- eller flygtningebaggrund til at indgå som undervisningsleder. MindSpring-forældregrupper er netop en forældrerettet indsats, som minder om ”Forældrekorps”. Indsatsen er implementeret i fem boligområder i København. MindSpring-forældregrupper er et otte ugers kursus for forældre med indvandrer- eller flygtningebaggrund, som bl.a. handler om opdragelse, kulturmøder, stress og traumer. Kurset ledes af en frivillig MindSpring-træner med indvandrer- eller flygtningebaggrund, som underviser på deltagerens modersmål. Der er også en professionel medtræner, som deltager i alle kursusgangene (læs mere på www.mindspring-grupper.dk).

MindSpring-forældregrupper er evalueret af Center for Boligsocial Udvikling (CFBU) (Frederiksen m.fl., 2015). Evalueringen viser, at hovedparten af deltagerne giver udtryk for, at de opnår bedre kommunikation med deres børn, ligesom de bedre håndterer konflikter med deres børn (ibid.)³³.

33. CFBU's evaluering er dog ikke en effektevaluering, baseret på et kontrolgruppedesign, hvorfor man skal være påpasselig med at tolke på resultaterne.

Da MindSpring-forældregrupper og ”Forældrekorps” minder meget om hinanden, virker det sandsynligt, at ”Forældrekorps” også kan implementeres succesfuldt i en dansk boligsocial kontekst. Indsatserne er dog ikke identiske. ”Forældrekorps” fokuserer på forældrenes opdragelsesstrategier, som påvirker børnenes adfærd og indeholder i modsætning til MindSpring-forældregrupper også en børnegruppe, hvor børnene bliver bekendt med de opdragelsesstrategier, som deres forældre lærer. Det er derfor afgørende at vælge indsatsen ud fra de konkrete behov, der er i et givet boligområde.

FORBEDRING AF ARBEJDSMARKEDSPARATHEDEN

De tre indsætter inden for denne indsatsklynge er målrettet mod at forbedre arbejdsmarkedsparatheden for voksne beboere. De har således et andet formål og i høj grad også en anden målgruppe end indsætterne i de øvrige indsatsklynger. Der er dog et overlap i forhold til de øvrige fem indsatsklynger, da uddannelse og generel opkvalificering af deltagerne færdigheder indgår som en mere eller mindre central del af indsætterne inden for denne klynge.

”Aftenkurset” og ”Tømmerkurset” er grundlæggende to forskellige indsætter, der dog arrangeres af den samme organisation med det samme formål. De bliver evalueret i samme studie, og vi præsenterer dem under den samme indsats. ”Aftenkurset” og ”Tømmerkurset” er begge forberedende kurser til lærlingeuddannelsen, der er målrettet udsatte ledige voksne. Formålet med kurserne er at hjælpe deltagerne til at kunne ansøge om og få en lærlingeplads inden for den fagorganiserede del af byggebranchen. På den måde sigter kurserne efter at få deltagerne ind på en uddannelse, som forhåbentlig også vil sikre dem et arbejde på længere sigt.

”Jobtræning til unge mænd” er den anden indsats i indsatsklyngen og er henvendt til 16-28-årige mænd med en risikobetonet livsstil. Indsatsens formål er i første omgang at få de unge mænd til at indgå i så mange aktiviteter som muligt, som kan styrke deres arbejdsmarkedsparathed. Aktiviteterne omfatter bl.a. forberedende kurser til uddannelser, skrivekurser og praktikpladser, der mere eller mindre direkte kan føre deltagerne i beskæftigelse. Deltagerne indgår en kontrakt om at deltage i så mange aktiviteter som muligt og bliver derudover motiveret til at indgå i aktiviteterne ved, at de bliver økonomisk belønnet afhængigt af, hvor mange aktiviteter de indgår i.

”Klar til arbejde med mentorordning” er den tredje og sidste af indsætterne i indsatsklyngen og er henvendt til tidligere indsatte mellem 18-34 år. Indsatsen består af en række basisaktiviteter, der bl.a. inkluderer kurser i CV-skrivning og jobansøgning og opkvalificering af jobrelevante færdigheder, samt derudover en mentorordning. Mentorerne i indsatsen er frivillige, der eksempelvis hjælper deltagerne (mentees) med at strukturere deres dagligdag uden for fængslet, at fastholde dem i indsatsens basisaktiviteter og at få nogle brugbare netværk.

Kommunernes jobcentre er ansvarlige for en stor og afgørende del af den danske beskæftigelsesindsats, der skal styrke ledige borgeres arbejdsmarkedsparticipation. Som en del af den kommunale beskæftigelsesindsats tilbydes ledige borgere forskellige aktiveringsforløb, herunder rådgivning, praktikforløb, jobsøgningskurser og mentorordninger. Disse aktiviteter udbydes bl.a. af private firmaer, som kommunen har udliciteret opgaverne til.

Den kommunale beskæftigelsesindsats indeholder således mange af de elementer, som indgår i de tre indsatser inden for denne indsatsklynge. Det er ifølge de boligsociale aktører, der deltog i workshoppen, ikke ønskværdigt at iværksætte parallelle beskæftigelsesindsatser, der kommer til at "konkurrere" med den kommunale indsats. I stedet bør de boligsociale indsatser, der iværksættes, og den kommunale indsats supplere hinanden, hvilket kræver et tæt samarbejde mellem de boligsociale aktører og kommunen. I den sammenhæng kan de boligsociale medarbejdere udnytte deres tillidsrelationer til beboerne og arbejde med at guide dem til de rette kommunale tilbud – de kan fungere som brobyggere mellem beboere og kommune. I forlængelse heraf kan de boligsociale medarbejdere bidrage med at fastholde beboerne i de tilbud, som de er tilmeldt. Derudover kan de boligsociale medarbejdere anvende deres netværk i lokalområdet med henblik på at skabe aftaler om mulige lærerpladser, praktikpladser og job til beboere.

Der kan også skabes lokale job og praktikpladser til beboere i forbindelse med forskellige byggeprojekter i de udsatte boligområder. "Byg Op" er et aarhusiansk initiativ, der har til formål at tænke beskæftigelsesmuligheder for beboere sammen med bygge- og renoveringsprojekter i kommunens almene boligområder.³⁴ På hjemmesiden om "Byg Op" står der:

Byg Op er sat i verden for at skabe den bedste synergieffekt mellem bygge- og renoveringsprojekter i Aarhus' almene boligforeninger og foreningernes beboere. Vi hjælper med at se muligheder og skabe et match mellem beboere, beskæftigelse og byggeri (...) Byg Op er et bydækkende tilbud under Det Boligsociale Fællessekretariat – og vi tilbyder at være med fra start. Vi kan hjælpe med råd og vejledning i forhold til, hvordan sociale part-

34. Læs mere på www.fs-aarhus.dk/bygop.

nerskabsaftaler tænkes ind allerede i udbuddet, og vi kan hjælpe med at omsætte aftalerne til reelle beskæftigelsesmuligheder.³⁵

Flere af de boligsociale aktører, der deltog i workshoppen, vurderer, at det er fint at skabe lokale job- eller uddannelses tilbud, men at disse tilbud ikke skal tænkes som permanente tiltag. De lokale job- eller uddannelses tilbud skal snarere fungere som et springbræt for beboerne, så de på længere sigt kan indgå i permanente job uden for boligområdet.

35. <http://fs-aarhus.dk/bygop>. Besøgt 14-03-2016.

INDSATS 17: FORBEREDENDE KURSER TIL LÆRLINGEUDDANNELSEN: AFTENKURSET OG TØMRERKURSET

ORIGINALTITEL: BUILDING BRIDGES PROJECT: NIGHT CLASS & THE
CARPENTERS CLASS

FORMÅL MED INDSATSERNE

Building Bridges Project of Arise Chicago (BBP) tilbyder to forskellige indsats, der begge har til formål at få nogle af de mest udsatte ledige, som typisk er svære at få i beskæftigelse, ind på en lærlinguddannelse i den fagorganiserede del af byggebranchen.

INDSATSERNES MÅLGRUPPE

Indsatsernes målgruppe er udsatte ledige, der typisk har svært ved at få et job. De betegnes som "hard-to-employ". Det inkluderer tidligere straffede, borgere, der har været på offentlig forsørgelse, borgere, der har været hjemløse, unge, der er vokset op i familiepleje, tidligere stofmisbrugere og tidligere alkoholikere. Indsatserne henvender sig primært til etniske minoriteter, da disse grupper historisk har været ekskluderet fra job i den del af byggebranchen, der er organiseret i fagforbund. Job inden for den fagorganiserede del af byggebranchen er, ifølge forskerne bag studiet, en af de få typer af beskæftigelse, som giver en positiv social mobilitet for gruppen af borgere, der typisk har svært ved at få job (Worthen & Haynes, 2009).

INDSATSERNES INDHOLD

Aftenkurset og Tømrerkurset er to indsats, der er iværksat af Building Bridge Project (BBP), der er en non-profit NGO.

Aftenkurset er et aftenskolekursus, der forbereder deltagerne på at søge en lærlinguddannelse. Deltagerne får ingen praktisk håndværksundervisning. De undervises derimod i grundlæggende matematik, i læseforståelse og i økonomisk forståelse. Deltagerne får også undervisning i, hvilke opgaver de forskellige faggrupper inden for byggebranchen udfører, og vigtigst af alt, hvordan man ansøger til de forskellige håndværkerfag. Derudover får deltagerne guidede ture til forskellige arbejdspladser inden for byggebranchen.

"Aftenkurset" er primært baseret på klasseundervisning med 20-25 deltagere i hver klasse. Undervisningen foregår i kirker og beboerhuse,

placeret i boligområder med en stor koncentration af borgere med lave indkomster. Kurset tilbyder også en moderat grad af individuel rådgivning for deltagerne, da direktøren for BBP og en sagsbehandler rådgiver over telefon.

Kurset er åbent for alle borgere. Der er således ingen selektionsproces i forhold til deltagelse. Deltagerne består kurset alene ved at deltage. Der er ingen test eller eksamen, som skal bestås. Når deltagerne har gennemført kurset, forventes det, at de selv søger en lærlingeplads og selv holder sig opdateret i forhold til vigtige datoer vedrørende ansøgningsfrister til de forskellige lærlingeuddannelser inden for de forskellige fag. Der er ligeledes en jobklub for tidligere deltagere, som endnu ikke har fået en lærlingeplads eller et job. De mødes hver anden måned, hvor der inviteres en potentiel arbejdsgiver, som de kan skabe kontakt til. Når deltagerne har gennemført ”Aftenkurset”, står de som udgangspunkt på egne ben i forhold til at skabe kontakt til potentielle arbejdsgivere og søge ind på en lærlingeuddannelse.

Tømmerkurset er et fuldtidskursus, som varer 11 uger, og som skal forberede deltagerne på at søge en lærlingeuddannelse til tømmer. Kurset inkluderer bl.a. praktisk undervisning i tømmeropgaver. Det er tømmersejere, der forestår undervisningen, som foregår ude på den institution, der tilbyder tømmerlærlingeuddannelsen. Kurset baserer sig primært på klasseundervisning med 12 deltagere i hver klasse. Deltagerne i tømmerkurset modtager dog også individuel rådgivning – i meget større omfang end deltagerne i ”Aftenkurset”.

Kursusdeltagerne i tømmerkurset får et stipendium på 300 dollars om ugen eller minimumslønnen i Illinois, så de sikres en indkomst, mens de deltager i forløbet. Desuden får de tilbudt gratis pasningsmuligheder til deres eventuelle børn, de får buskort og dermed gratis transport til kurset, ligesom de får gratis lærebøger og værktøjer, fx sav og hammer.

BBP hverver interesserede ved at afholde åbne møder i kirker, placeret i de fattige boligområder. Interesserede borgere ansøger om at få en plads på kurset. For ikke at spille penge på deltagere, der ikke gennemfører tømmerkurset, foretager BBP en selektionsproces og forsøger dermed kun at få deltagere til kurset, som evner at bestå kurset. I første fase af selektionsprocessen skal ansøgerne møde op på en adresse, hvor de skal tage en matematiktest, en læseforståelsestest, samt en samarbejds- og navigationstest. Hvis ansøgerne fx ikke består matematiktesten, skal de møde op på en ny adresse, hvor de modtager intensiv undervisning i

matematik med henblik på at kunne bestå testen. Ansøgerne bliver således i første omgang primært bedømt på deres engagement snarere end på deres færdigheder. De, der viser engagement og består første fase af selektionsprocessen, går videre til anden og sidste fase, hvor ansøgerne interviewes og derudover skal bestå en fysisk test og en narkotikatest.

Undervejs i kurset kan deltagerne risikere at blive bortvist, hvis de fx ikke møder op, ikke får lavet deres hjemmearbejde, eller hvis de ikke anvender deres værktøjer på en forsvarlig måde.

INDSATSERNES ORGANISERING

Building Bridges Project (BBP) organiserer de to kurser, der begge baserer sig på et tæt samarbejde med fagforeninger for håndværkere. Samarbejdet viser sig bl.a. ved, at det er uddannede svende, der er organiseret i fagforeningerne, der underviser kursisterne. Derudover samarbejder BBP med lokale kirker, som lægger lokaler til kurserne.

”Aftenkurset” er et kursus, der er finansieret ved en blanding af statslige tilskud og donationer.

BBP modtager penge til at gennemføre ”Tømrerkurset”, dels fra delstaten, dels fra samarbejdspartnere og fagforeningen United Brotherhood of Carpenters (UBC), der udbyder en lærlingeuddannelse.

INDSATSERNES PRIMÆRE AKTØRER

Det er BBP, der er den ansvarlige og koordinerende organisation, som afholder kurserne, men underviserne, som bl.a. består af svende, og som sendes fra fagforeningerne, er også meget afgørende.

INDSATSERNES VARIGHED

”Aftenkurset” er et aftenkursus, der afholdes en gang om ugen i 14 uger. ”Tømrerkurset” er et kursus på fuldtid, der varer i 11 uger.

EVALUERING AF INDSATSERNE

De to kurser er iværksat i Chicago i USA, og de er evalueret i nedenstående studie:

- Worthen, H. & A. Haynes (2009): ”Outcomes of Two Construction Trades Pre-Apprenticeship Programs: A Comparison”. *Journal of Community Practice*, 17(1-2), s. 207-222.

STUDIETS FORSKNINGSDSIGN

Kurserne er evalueret hver for sig i forhold til, hvor mange af kursisterne, der gennemfører/består kurserne, hvor mange af de kursister, der gennemfører/består kurserne, der også efterfølgende søger en lærlingeuddannelse, og hvor mange af disse, der i sidste ende optages på en lærlingeuddannelse. I evalueringen af ”Tømrerkurset” vurderes det også, hvor mange af kursets ansøgere der optages på kurset. Studiet baserer sig således på en før- og eftermåling, hvor to indsatsgrupper sammenlignes. I studiet defineres indsatsen som succesfuld for den enkelte deltager, hvis vedkommende bliver optaget på lærlingeuddannelsen i den organiserede del af byggebranchen efter at have bestået det forberedende kursus.

Forskerne bag studiet, der henholdsvis er medlem af bestyrelsen i BBP og direktør for BBP, sammenligner og analyserer de to indsatser med henblik på dels at afgøre, hvilken af de to indsatser der fungerer bedst, dels at afgøre, hvorfor den ene indsats fungerer bedre end den anden. Forskerne analyserer, hvordan de to indsatser adskiller sig fra hinanden og giver nogle bud på, hvorfor den ene indsats er mere succesfuld end den anden.

STUDIETS NØGLEFUND

184 personer deltager mindst én gang i ”Aftenkurset”. Af dem gennemfører 94 kurset. Af disse 94 ansøger 63 efterfølgende om optagelse på en lærlingeuddannelse. Ud af de 63 personer, der både gennemfører aftenkurset og søger om optagelse på en lærlingeuddannelse, optager skolen 20, svarende til 32 pct. Det betyder, at ”Aftenkurset” anses for at være succesfuldt for 32 pct. af deltagerne. Det kan tilføjes, at 20 ud af 184 personer, der deltager mindst én gang i ”Aftenkurset”, ender med at blive optaget på en lærlingeuddannelse, svarende til ca. 11 pct.

Der er i alt 100 personer, der ansøger om at deltage i ”Tømrerkurset”. Af disse optages 41, hvoraf 38 møder op til kurset. Af disse 38 deltagere gennemfører 29 kurset. Alle 29 ansøger efterfølgende om optagelse på en lærlingeuddannelse, og alle 29 optages. Det betyder, at ”Tømrerkurset” anses for at være succesfuldt for 100 pct. af deltagerne.

På baggrund af de statistiske analyser anses ”Tømrerkurset” for at være mere effektivt end ”Aftenkurset”. ”Tømrerkurset” er dog væsentligt mere omkostningsfuldt pr. deltager.

Forskerne peger på tre forhold, som virker centrale for ”Tømrerkursets” succes:

1. Selektionsstrategien, der baserer sig på selvseleksion, hvor de mest engagerede belønnes, fremfor dem, der som udgangspunkt klarer sig bedst i færdighedstest.
2. Den økonomiske støtte til kurset, der gør det muligt at give stipendier til deltagerne og give løn til svendene, som underviser på kurset.
3. Det tætte samarbejde med fagforeningen United Brotherhood of Carpenters (UBC), der udbyder en tømrerlærlingeuddannelse. Som konsekvens af samarbejdet er undervisningen på ”Tømrerkurset” målrettet forberedelse til en lærlingeuddannelse i UBC. Alle deltagerne, der bestod kurset, ansøgte lærlingeuddannelsen hos UBC, og de blev alle optaget.

Studiet viser også, at det er udsatte ledige med etnisk minoritetsbaggrund, der typisk er svære at få i beskæftigelse, som har gavn af ”Tømrerkurset”, hvilket er i overensstemmelse med BBP’s formål for kurset. Blandt de 29 personer, der består kurset, er 24 afroamerikanere og 5 latinamerikanere. 1 er kvinde, 11 er tidligere indsatte, 14 har boet i almene boliger eller har modtaget offentlig understøttelse, 5 har haft et narkotika- eller alkoholproblem, 1 har været hjemløs og 1 er opvokset i familiepleje. Det viser, ifølge forskerne bag studiet, at der i gruppen, der typisk er sværest at få i arbejde, godt kan findes gode kandidater.

INDSATSENS REALISÉRBARHED I EN DANSK BOLIGSOCIAL KONTEKST

”Tømrerkurset” er iværksat i Chicago i USA i en kontekst, der på mange måder adskiller sig fra den danske. Indsatsen kan dog tjene som en inspirationskilde for danske boligsociale indsatser. De boligsociale medarbejdere har typisk et godt kendskab til boligområdernes beboere, og beboerne har i mange tilfælde en større tillid til de boligsociale medarbejdere end til myndighedspersoner. Denne viden og tillid kan udnyttes med henblik på at få udsatte ledige beboere, som kan tænkes at være interesserede i at få en lærlingeuddannelse, til at deltage i forberedende kurser, som kunne udbydes i boligområderne. På den måde ville de forberedende kurser foregå inden for nogle for beboerne trygge og velkendte rammer. I den sammenhæng kunne det være interessant at inddrage en bestemt fagforening som samarbejdspartner og eventuelt tekniske skoler, der udbyder erhvervsfaglige uddannelser.

Idéen med at anvende personer i beskæftigelse (her tømrersvende) som kursusundervisere kan også anvendes inden for andre erhverv uden for byggebranchen. Man kan eventuelt få lokale erhvervsledere til at fortælle om brugbare kompetencer på arbejdspladsen, dansk arbejdskultur og lignende.

INDSATS 18: JOBTRÆNING TIL UNGE MÆND

ORIGINALTITEL: PROJECT BOOTSTRAP

FORMÅL MED INDSATSEN

Projektet ”Jobtræning til unge mænd” har til formål at hjælpe unge udsatte mænd med risikobetonet adfærd i uddannelse og/eller i job og hjælpe dem til at få en mindre risikobetonet adfærd (Smith m.fl., 2014).

INDSATSENS MÅLGRUPPE

Indsatsen er målrettet 16-28-årige mænd fra udsatte boligområder, der er i høj risiko for at blive arbejdsløse og udvikle en usund livsstil og et risikobetonet liv.

INDSATSENS INDHOLD

Indsatsen er et supplement til og en forbedring af nogle basisserviceydelser, der udbydes som en del af the Texas Fragile Families Initiative (TFF).

Basisserviceydelserne varierer, afhængigt af hvilken værtsorganisation der leverer serviceydelserne, hvad den lokale kontekst er, og hvem basisydelserne målrettes. Basisydelserne inkluderer beskæftigelsesorienterede ydelser, ydelser vedrørende børnepenge og ydelser vedrørende familierelationer.

De forbedrede supplementsserviceydelser, som altså gives i indsatsen, inkluderer bl.a. et vederlag, der er udformet til at motivere deltagerne til fuld deltagelse i relevante støtteberettigede aktiviteter. Hver deltager modtager et vederlag, som afhænger af deltagerens grad og varighed af involvering i de støtteberettigede aktiviteter. Derudover afhænger vederlagets størrelse af, hvor tilfredse de ansatte i indsatsen er med deltagerens engagement. Deltagerne kan få op til 400 dollars om ugen, hvis de engagerer sig i støtteberettigede aktiviteter i mere end 30 timer om ugen. Hver deltager kan maksimalt få mellem 1.150 og 1.300 dollars i alt. Satsens størrelse afhænger af, hvor og hvornår indsatsen implementeres (Schroeder m.fl., 2004; Smith m.fl., 2014).

De støtteberettigede aktiviteter inkluderer forberedende kurser til General Educational Development (GED), der er svarende til high school, enkeltfag til high school, jobtræningsprogrammer, lærepladser, jobsøgningsaktiviteter, erhvervspraktik, kurser med fokus på certificering af tekniske evner, skrivekurser, kurser med fokus på øvelse i jobsamtaler

og kurser i grundlæggende computerbrug. Hvis en deltager har et job, kan vedkommende stadig indgå i en støtteberettiget aktivitet, hvis aktiviteten bidrager til at forbedre vedkommendes erhvervsrelevante færdigheder. Medarbejderne i indsatsen får lokale erhvervsdrivende til at tilbyde jobmuligheder til deltagerne på trods af, at flere af deltagerne har en kriminel baggrund.

Indsatsen inkluderer foruden vederlaget også mæglingsydelser. Ydelserne hjælper deltagerne med at få afgjort stridigheder vedrørende ret til samvær med børnene, forældremyndighed og betaling af børnebidrag.

For at indgå i indsatsen skal deltagerne for det første underskrive en deltagelseskontrakt, hvor de bl.a. forpligter sig til at deltage i støtteberettigede aktiviteter og til at mødes regelmæssigt med deres rådgiver i indsatsen. Hvis deltagerne er fædre, skal de for det andet officielt vedkende sig faderskabet, hvis de ikke allerede har gjort det. For det tredje skal de deltagende fædre løbende sørge for at få betalt børnebidrag og dokumentere dette. For det fjerde skal de deltagende fædre deltage i aktiviteter i minimum seks timer om måneden, der har til formål at styrke faderrollen. Sådanne aktiviteter inkluderer gruppemøder med mænd i samme situation, møder med deres rådgivere i indsatsen og deltagelse i aktiviteter med deres barn (Schroeder m.fl., 2004).

”Jobtræning til unge mænd” bygger på en helhedsorienteret tilgang og omfatter fire komponenter: 1) sundhedstilbud, 2) uddannelse og beskæftigelse, 3) mobilisering af lokalsamfundet og lokalsamfundsinitiativer, 4) opsøgende arbejde (Smith m.fl., 2014).

INDSATSENS ORGANISERING

”Jobtræning til unge mænd” udføres af forskellige værtsorganisationer på klinikker, som tilbyder billige eller gratis tilbud vedrørende familieplanlægning, seksualvejledning og seksuel sundhed. Rådgivere rekrutterer deltagerne til indsatsen, ligesom de fungerer som brobyggere mellem deltagerne og de forskellige støtteberettigede aktiviteter. Derudover er undervisere, virksomheder og sundhedsfagligt personale afgørende aktører.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

”Jobtræning til unge mænd”s primære aktører er rådgiverne, der rekrutterer deltagerne til at indgå i indsatsen og som skaber brobygning til relevante støtteberettigede aktiviteter.

INDSATSENS VARIGHED

Indsatsens varighed er ikke klart defineret – den er meget kontekstafhængig og individuel. I et beskrevet forløb medvirker deltagerne i mellem tre og fire måneder. De, der deltager i kortest tid, deltager i en måned, og de, der deltager i længst tid, deltager i ni måneder, selvom det grundlæggende er samme indsats (Schroeder m.fl., 2004).

EVALUERING AF INDSATSEN

Indsatsen evalueres i to af de studier, vi har inkluderet i litteraturoversigten.

Det ene studie (Schroeder m.fl., 2004) evaluerer indsatsens overordnede effekt på tværs af fire byer i Texas, USA – Austin, Houston, Laredo og San Angelo – hvor indsatsen blev iværksat i 2001. I dette studie evalueres indsatsen i perioden 2002-2004. I denne kontekst er indsatsens målgruppe unge fædre.

Det andet studie (Smith m.fl., 2014) evaluerer indsatsens effekt i en enkelt anonymiseret storby i det sydvestlige USA. I dette studie evalueres indsatsen i perioden fra 2010-2012. I denne kontekst er indsatsens målgruppe unge mænd med risikobetonet adfærd.

Studierne er præsenteret nedenfor:

- Schroeder, D., S. Looney & D. Schexnayder (2004): Impacts of Workforce Services for Young Low-Income Fathers: Findings from the Texas Bootstrap Project. Ray Marshall Center for the Study of Human Resources: Report.
- Smith, P., R. Buzi & A. Abacan (2014): "Workforce Development as a Promising Approach to Improving Health Disparities Among Young Males". *The Journal of Men's Studies*, 22(1) s. 3-11.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Studiet af Schroeder m.fl. (2004) baserer sig på et kontrolgruppedesign, hvor effekten af indsatsen måles ved at sammenligne deltagerne i indsatsen (indsatsgruppen) efter deres involvering i indsatsen med en kontrolgruppe i samme periode, der ikke har modtaget indsatsen.

Studiet måler på følgende beskæftigelsesrelaterede udfaldsmål: Deltagelse i beskæftigelsesrelevante aktiviteter, beskæftigelse og indkomst.

Indsatsgruppen består af 59 deltagere, og kontrolgruppen består af 59 sammenlignelige unge fædre. Kontrolgruppen udtrækkes fra en database med fædre uden forældremyndighed over deres børn, og de udvælges på baggrund af en række parametre – fx alder, beskæftigelse og etnicitet.

Studiet af Smith m.fl. (2014) baserer sig på en før- og eftermåling. Indsatsgruppen besvarer et spørgeskema ved indsatsens start og afslutning. Spørgeskemaerne inkluderer spørgsmål, som vedrører deltagerens uddannelse, beskæftigelse og risikoadfærd. Studiets udfaldsmål er uddannelsesniveau, beskæftigelsessituation, lovovertrædelser og anvendelse af stoffer.

Deltagerens besvarelser ved indsatsens start sammenlignes med deres besvarelser ved indsatsens afslutning. Fra februar 2010 til januar 2012 rekrutteres 138 unge mænd fra udsatte boligområder i en amerikansk storby til at deltage i indsatsen.

STUDIETS NØGLEFUND

Studiet af Schroeder m.fl. (2004) viser, at deltagerne indgår i aktiviteter, der forbedrer deres beskæftigelsesrelaterede færdigheder. Indsatsen øger også deltagerens beskæftigelsesrate. Flere af deltagerne kommer således i beskæftigelse, sammenlignet med kontrolgruppen. Når vi alene vurderer på de unge mænd fra henholdsvis indsats- og kontrolgruppen, der er i beskæftigelse, så viser det sig, at mændene i indsatsgruppen har en signifikant lavere gennemsnitlig månedlig indkomst, hvilket umiddelbart er en uønsket effekt. Den lavere løn for indsatsgruppen har dog, ifølge forskerne bag studiet, at gøre med, at de unge mænd i indsatsgruppen fortrinsvis bliver ansat i lavtlønnede job.

Studiet af Smith m.fl. (2014) viser, at antallet af deltagere med et high school-bevis stiger fra indsatsens start, hvor 67 pct. af deltagerne rapporterer, at de har et high school-bevis, til indsatsens afslutning, hvor 78 pct. rapporterer, at de har et high school-bevis. Antallet af deltagere i beskæftigelse stiger signifikant fra 54 pct. ved indsatsens start til 75 pct. ved indsatsens afslutning. Ved indsatsens start rapporterer 49 pct. af deltagerne, at de havde begået lovovertrædelser (inkl. mindre forseelser, vold og brug af illegale stoffer).

'Jobtræning til unge mænd' er umiddelbart en meget bredspektret indsats, hvor deltagerne tilbydes en række meget forskelligartede aktiviteter, der spænder fra sundhedstilbud til praktikpladser, hvilket er relativt utraditionelt i en dansk boligsocial kontekst. Desuden er det utraditionelt i en boligsocial kontekst, at man indgår en kontrakt med deltagerne, og at der er penge involveret på en måde, hvor deltagerne aflønnes for at deltage i relevante aktiviteter. De boligsociale aktører, der deltog i workshopen, mener, at det er en dårlig idé med løn – i stedet skal den boligsociale indsats bidrage med hjælp til den enkelte i forhold til at finde job og herunder forstå de lønforhold, der gælder på det danske arbejdsmarked.

Der findes lokalt placerede sundhedscentre, og der er beskæftigelsesinitiativer i en dansk boligsocial kontekst, hvor boligsociale medarbejdere agerer brobyggere mellem det lokale erhvervsliv og fx unge mænd, som man derved forsøger at skaffe fritidsjob eller praktikpladser. 'Jobtræning til unge mænd' kan måske tjene som inspiration til, hvordan man kan anvende en mere bredspektret tilgang over for udsatte mænd, fx ved at koble familie- og sundhedstilbud med beskæftigelsestilbud.

INDSATS 19: "KLAR TIL ARBEJDE" MED MENTORORDNING

ORIGINALTITEL: READY4WORK (R4W) MED MENTORORDNING

FORMÅL MED INDSATSEN

"Klar til arbejde" har fire formål:

- At reducere tilbagefaldet til kriminalitet blandt tidligere indsatte
- At øge tidligere indsattes beskæftigelsesrate gennem jobtræning og arbejdsformidling
- At opfylde andre kritiske behov, som de tidligere indsatte har, ved at levere helhedsorienterede tilbud gennem intensiv sagsstyring
- At styrke de tidligere indsattes sociale netværk og støtte dem gennem en mentorordning.

INDSATSENS MÅLGRUPPE

"Klar til arbejde" er henvendt til tidligere indsatte, der er 18-34 år og ikke har været løsladt i mere end 90 dage. Desuden tilbydes de kun indsatsen, hvis deres seneste forbrydelse ikke har været voldelig.

INDSATSENS INDHOLD

"Klar til arbejde" er en jobtræningsindsats, der bygger på, at sagsbehandlere henviser borgere, som netop er blevet løsladt fra fængsel, til relevante aktiviteter, der kan understøtte dem i at finde job. Foruden at modtage basisindsatsen har deltagerne mulighed for at få tildelt en mentor som supplement til de øvrige aktiviteter. Basisindsatsen varierer fra deltager til deltager, afhængigt af vedkommendes behov og ønsker, som afklares sammen med sagsbehandleren. Basisindsatsen består dog overordnet af en række forskellige aktiviteter, der har til formål at få deltageren i beskæftigelse. Det inkluderer fx kurser i at skrive CV og jobansøgninger, hjælp til jobsøgning og opkvalificering af jobrelevante færdigheder og evner.

Mentorindsatsen, som vælges som tillæg til basisindsatsen, udføres af frivillige mentorer, der arbejder for lokale organisationer, fx religiøse organisationer. Over halvdelen af mentorerne er rekrutteret fra lokale kirkesamfund. Alle mentorerne modtager et mentortræningskursus, som i gennemsnit varer seks timer. Mentorerne undervises i relevant jura.

Desuden superviseres mentorerne undervejs i deres mentorgerning og får støtte til at udvikle deres mentorrelation.

Den konkrete udformning af mentorordningen er i høj grad lokalt bestemt, hvorfor de forskellige mentorindsatser i ”Klar til arbejde” ikke er identiske. I nogle af byerne iværksættes der gruppevejledning, mens der i andre byer iværksættes én-til-én-vejledning.

Gruppevejledningerne antager en mere eller mindre struktureret form. Ved nogle gruppevejledninger er der af den udførende organisation på forhånd fastsat en række emner, som gruppen modtager vejledning om. Emner kan være at lære at sætte sig mål, at kunne håndtere stress, at lave budgetter osv.

Én-til-én-vejledning karakteriseres ved, at mentor og mentee mødes og bruger tid sammen på forskellige aktiviteter – de spiser eksempelvis sammen og går i biografen. Mellem møderne taler de i telefon.

Undervejs viser det sig, at tidligere indsatte mænd ikke i tilstrækkelig grad ønsker at deltage i indsatsen. Mange af dem opfatter mentorordninger, som noget der er beregnet til meget unge mennesker, og synes derfor, at deltagelse er et tegn på svaghed. På grund af dette omdøbes mentorordningen til ”coaching” (Bauldry m.fl., 2009).

INDSATSENS ORGANISERING

Mentorindsatsen tilrettelægges af lokale organisationer, fx religiøse organisationer, der står for at rekruttere frivillige mentorer og for at stille lokaler til rådighed, hvis der er behov for det.

De tidligere indsatte mentees oplyses om muligheden for at indgå i mentorforløbet af deres sagsbehandlere. Indsatsen baserer sig således på et samarbejde mellem NGO’er og offentlige myndigheder.

INDSATSENS PRIMÆRE AKTØRER

Mentorindsatsens primære aktører er dels de lokale NGO’er, der koordinerer mentorindsatsen, dels de frivillige mentorer, der arbejder for de lokale NGO’er.

INDSATSENS VARIGHED

De frivillige mentorer opfordres til at mødes med deres mentee eller mentees minimum fire timer om måneden i minimum et år.

EVALUERING AF INDSATSEN

”Klar til arbejde” er iværksat i 11 storbyer i USA, og indsatsen er evalueret i denne kontekst i nedenstående studie:

- Bauldry, S., D. Korom-Djakovic, L. Kotloff; W.S. McClanahan, J. McMaken (2009): *Mentoring Formerly Incarcerated Adults: Insights from the Ready4Work Reentry Initiative*. Philadelphia: P/PV – Public Private Ventures.

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Studiet analyserer udviklingen for 4.450 tidligere indsatte, der fra oktober 2003 til januar 2005 deltager i ”Klar til arbejde”. Deltagerne måles hver måned i forhold til deres deltagelse i programmet og i forhold til deres beskæftigelsesstatus. Cirka halvdelen af deltagerne i ”Klar til arbejde” valgte at supplere indsatsen med en mentorordning, og disses udvikling er blevet sammenlignet med de deltagere i ”Klar til arbejde”, som ikke har haft en mentor. Studiet baserer sig således på et kontrolgruppedesign, hvor indsatsen ikke er tilfældigt tildelt til indsats- og kontrolgruppe.

Studiet måler på, hvorvidt det er lykkedes deltagere at få et job, hvor lang tid det har taget deltagere at få et job, og i hvor lang tid deltagere er forblevet i beskæftigelse. Derudover måler studiet på sammenhængen mellem at have en mentor og den tid, deltagere deltager i ”Klar til arbejde”. Endelig måler studiet også på, hvorvidt deltagere kommer tilbage i fængsel.

Der skal tages forbehold for, at de, der har modtaget mentorstøtten, har valgt dette frivilligt, og det kan tænkes, at de er mere motiverede for at anvende de tilbud, programmet byder på, for at komme i arbejde og holde sig ude af kriminalitet. Det er derfor en mulighed, at de positive resultater, der viser sig for dem, der har haft en mentor, måske intet har at gøre med mentorindsatsen i sig selv. Forskerne bag studiet håndterer dette problem så godt, de kan, ved at kontrollere for en række baggrundsvariable, når de sammenligner dem, der har modtaget mentorstøtten, med dem, der ikke har. De kan dog ikke være sikre på, at forskellen mellem de to grupper alene skyldes effekten af mentorstøtten.

STUDIETS NØGLEFUND

Studiet viser, at deltagere, der har en mentor, medvirker i ”Klar til arbejde”-indsatsen i længere tid end dem, der ikke har haft en mentor. Delta-

gere med en mentor er i gennemsnit ca. ti måneder i programmet, mens deltagere uden en mentor er ca. syv måneder i programmet. De statistiske analyser viser, at deltagernes fastholdelse i programmet ikke afhænger af, hvor mange timer de har mødtes med deres mentor. Denne manglende sammenhæng kan, ifølge forskerne bag studiet, have at gøre med, at næsten alle deltagerne, der har modtaget mentorstøtten, har mødtes lige meget med deres mentor.

I forhold til deltagernes beskæftigelsessituation viser studiet, at de tidligere indsatte, der har modtaget mentorstøtte, har dobbelt så stor sandsynlighed for at komme i beskæftigelse som de tidligere indsatte, der ikke har modtaget mentorstøtte. Studiet viser også, at de, der har haft en mentor, kommer signifikant hurtigere i job end dem, der ikke har haft en mentor.

Desuden viser studiet, at deltagere, der har haft en mentor, har signifikant større sandsynlighed for at forblive i beskæftigelse i mere end tre måneder.

Jo længere tid deltageren har haft en mentor, desto hurtigere kommer vedkommende i arbejde. Antallet af timer, som deltageren er sammen med mentoren, har ingen betydning for deltagerens fastholdelse.

I forhold til deltagernes recidiv, så viser studiet, at de, der har haft en mentor, har 35 pct. mindre sandsynlighed for at komme i fængsel igen inden for et år efter deres løsladelse.

Således har mentorstøtten umiddelbart en række positive effekter i forhold til at blive fastholdt i ”Klar til arbejde”, at komme i beskæftigelse, at komme hurtigt i beskæftigelse, at holde beskæftigelse og ikke at komme i fængsel igen.

Forskerne bag studiet giver flere mulige forklaringer på mentorstøttens positive effekter. En forklaring er, at de, der har haft en mentor, bliver længere i ”Klar til arbejde”, og at det er denne større dosis af programmet, som er med til at skabe de øvrige positive resultater. En anden forklaring er, at mentorerne skaber nogle netværk, som får de tidligere indsatte i job, hvilket genererer positive resultater i forhold til recidiv og fastholdelse af job. En tredje forklaring er, at de, der har meldt sig til at få en mentor, også er de mest motiverede for at anvende de tilbud, programmet byder på, for at komme i arbejde og holde sig ude af kriminalitet.

Jobrådgivning, der er kombineret med mentorstøtte, er allerede i brug i danske kommuner. Jobsøgende eller nyansatte kan ansøge jobcentret om enten en *intern* mentor, som arbejder i den virksomhed, hvor den nyansatte netop er blevet ansat, eller en *ekstern* mentor, som fx er kommunalt ansat.³⁶ Dette er et tilbud, som kommunen støtter økonomisk.

De kommunale mentorindsatser kan dog eventuelt tænkes ind i et samarbejde med frivillige organisationer, som det gøres i ”Klar til arbejde” og eventuelt som en boligsocial indsats. Fx har både Aarhus Kommune og de boligsociale indsatser i Aarhus et samarbejde med Dansk Flygtningehjælp, Dansk Røde Kors og KVINFO (Christensen & Jørgensen, 2015). Derudover er der Frivilligcenter Aarhus, hvor kommunens egne frivillige er samlet. Man kunne overveje mulighederne for at koble samarbejdet med disse organisationer sammen med mentorordninger i forbindelse med kommunens beskæftigelsesindsatser.

I forhold til de tidligere indsatte er erfaringen fra Aarhus, at tilingen er afgørende, og at man skal have fat i dem hurtigt efter endt afsoning. Dette er noget, som de boligsociale medarbejdere kan være særligt gode til. Hvis der iværksættes mentorstøtte, er det i øvrigt afgørende, at støtten er stabil over en længere periode. Det kan være en udfordring for både kommuner, det boligsociale arbejde og frivillige organisationer at sikre (ibid.).

36. <https://info.jobnet.dk/arbejdsgiver/fakta+om+jobcentrenes+tilbud/mentorfunktionen> Besøgt 02-03-2016.

FÆLLESTRÆK I STUDIERNES

Kortlægningen omfatter i alt 20 studier, der til sammen beskriver 19 forskellige indsatser. I dette kapitel præsenteres en række fællestræk ved såvel studierne som indsatserne. Der gives et indblik i studiernes metodiske design, samt hvordan indsatserne fordeler sig på målgruppe, på geografisk, institutionel og fysisk placering samt på varighed og primære initierende aktører.

De kortlagte indsatser har alle til formål enten at påvirke forhold, der kan styrke børn og unges skolerelaterede kompetencer (som inkluderer både faglige, sociale og trivselsmæssige færdigheder) eller at forbedre arbejdsmarkedsparatheden for voksne beboere. Indsatserne, som har til formål at forbedre børn og unges skolerelaterede kompetencer, kan søge at forbedre disse forhold via aktiviteter, rettet mod både forældre og børn. Indsatser, som sigter mod at styrke forældrenes færdigheder, fokuserer på aktiviteter, som igennem forældrene forbedrer børns færdigheder. Indsatserne rettet mod voksne ledige indeholder desuden uddannelse og generel opkvalificering, men også andre type aktiviteter som job-søgning og mentorforløb.

Indsatserne inddrager en lang række aktører i indsatserne. Det gælder både skoler, familiecentre, frivillige, lokale beboere mv. Derudover uddanner en del indsatser studerende – fx personer med socialfaglig

baggrund, lærere eller andre – til at facilitere eller koordinere forskellige indsatser.

ANVENDTE FORSKNINGSDESIGN

De inkluderede studier benytter forskellige metodiske design med henblik på at måle effekten af en indsats. Tabel 4.1 viser typer af forskningsdesign, der er anvendt i studierne.

TABEL 4.1

Inkluderede studier om boligsociale indsatser, rettet mod at forbedre skolegang og uddannelse for børn og unge og mod at forbedre arbejdsmarkedsparticipation hos voksne beboere, fordelt efter studiedesign. Antal.

Systematisk review	RCT	Kontrolgruppedesign	Før- og eftermåling	I alt
1	4	7	8	20

Kilde: Egne beregninger.

Et af de inkluderede studier er et ”systematisk review”. Fire af de inkluderede studier anvender et ”RCT-design” (randomized controlled trial), der i en dansk sammenhæng typisk kaldes ”lodtrækningsforsøg”. Syv af de inkluderede studier måler indsatserne med et kontrolgruppedesign. Indsatserne er i disse tilfælde, i lighed med RCT-design, blevet målt på en indsats- og en kontrolgruppe. Indsatsen er ikke dog ikke tildelt tilfældigt, hvorfor der er risiko for, at forskellen i målingerne skyldes andre forhold end indsatsen. Otte af de inkluderede studier undersøger indsatsen via før- og eftermålinger. Før- og eftermålinger er minimumskriteriet for, at studierne kan inkluderes i kortlægningen.

De 20 inkluderede studier præsenterer effekter på i alt 19 forskellige indsatser. Tabel 4.2 viser en liste over indsatserne, og hvilket forskningsdesign indsatserne er undersøgt med i de inkluderede studier.

TABEL 4.2

Inkluderede indsatser, rettet mod at forbedre skolegang og uddannelse for børn og unge og mod at forbedre arbejdsmarkedsparathed hos voksne beboere, fordelt efter, hvilket forskningsdesign, de er undersøgt med i det inkluderede studie.

Metodedesign	Indsats
Systematisk review	Indsats mod pjækkeri
RCT	Unge i sommerjob
RCT	Tidlig rådgivning
RCT	Tidlig indsats – evner for succes
RCT	Forældrekorps
Kontrolgruppedesign	Vejen til større medborgerskab
Kontrolgruppedesign	Computerkurset
Kontrolgruppedesign	Læsning i sommerferien
Kontrolgruppedesign	Lokalsamfundet og skolen
Kontrolgruppedesign	Karriereindsatsen
Kontrolgruppedesign	Klar til arbejde
Kontrolgruppedesign	"Jobtræning til unge mænd"
Før- og eftermåling	"Jobtræning til unge mænd"
Før- og eftermåling	Parlæsning
Før- og eftermåling	Efter-skole-indsatsen
Før- og eftermåling	Forandringer indefra
Før- og eftermåling	Kunstnerindsatsen
Før- og eftermåling	Indsats til hvervning
Før- og eftermåling	Hjælp Familien
Før- og eftermåling	Forberedende kurser til lærlingeuddannelsen

Kilde: Egne beregninger.

GEOGRAFI

16 af de 20 inkluderede studier er fra USA. To af de inkluderede studier undersøger en indsats i Canada, ligesom to studier undersøger indsatser i England (Storbritannien). Tabel 4.3 giver et overblik over de inkluderede studiers geografiske oprindelse.

TABEL 4.3

Inkluderede studier om boligsociale indsatser, rettet mod at forbedre skolegang og uddannelse for børn og unge og til at forbedre arbejdsmarkedsparathed hos voksne beboere, fordelt efter geografisk oprindelse. Antal.

USA	Canada	England (Storbritannien)	I alt
16	2	2	20

Kilde: Egne beregninger.

MÅLGRUPPER

Der er forskellige målgrupper repræsenteret i de indsatser, der behandles i rapporten. De fleste af indsatserne er målrettet børn og unge. Få andre er henvendt til forældrene, og endelig er nogle af indsatserne målrettet voksne ledige. Af tabel 4.4 fremgår indsatsernes fordeling på målgrupper. Som det også fremgår af tabel 4.4, henvender indsatserne sig relativt bredt – det gælder fx Kunstindsatsen, hvor deltagerne er 10-17 år. Derfor har vi indsat en nedre grænse for kategorierne, som derudover er overlappende.

TABEL 4.4

Inkluderede studier om boligsociale indsatser, rettet mod at forbedre skolegang og uddannelse for børn og unge og til at forbedre arbejdsmarkedsparathed hos voksne beboere, fordelt efter målgrupper. Antal.

4-7 år førskolebørn	Ned til 7-8 år (indskoling og mellemtrin)	Ned til 14 år (udskoling + videregående skoleniveau)	Voksne ledige	Forældre I alt
1	9 ¹	4	4	20

Anm.: Kategorierne er overlappende.

Kilde: Egne beregninger.

INDSATSERNES INSTITUTIONELLE OG FYSISKE PLACERING

Indsatserne foregår i forskellige kontekster og er placeret forskelligt såvel institutionelt som fysisk. Tabel 4.5 viser de forskellige institutionelle og fysiske placeringer af indsatserne.

TABEL 4.5

Inkluderede studier om boligsociale indsatser, rettet mod at forbedre skolegang og uddannelse for børn og unge og til at forbedre arbejdsmarkedsparathed hos voksne beboere, fordelt efter institutionelle og fysiske placeringer. Antal.

Skoler	Hjemme	Boligsociale centre/kontorer	Kirker, universiteter m.fl.	I alt
7	1	7	5	20

Kilde: Egne beregninger.

INDSATSERNES PRIMÆRE AKTØRER

En lang række aktører er involveret i de fleste indsatser. Der er dog en række aktører, der går igen som de primære aktører i indsatserne. Eksempelvis benytter flere indsatser sig af at uddanne lokale koordinatører til at koordinere eller facilitere én eller flere konkrete indsatser

Der er også indsatser, der er forankret på skoler, hvor lærerne eller andet skolepersonale fungerer som de primære aktører. Andre indsatser har frivillige eller studerende som primære aktører – de frivillige/studerende modtager her undervisning og supervision i forhold til, hvordan de skal arbejde med indsatsen.

TABEL 4.6

Inkluderede studier om boligsociale indsatser, rettet mod at forbedre skolegang og uddannelse for børn og unge og til at forbedre arbejdsmarkedsparathed hos voksne beboere, fordelt efter primære aktører. Antal.

Skolen	NGO	Bolig- eller familiecenter	Frivillige	Forskere	I alt
5	5	4	3	3	20

Kilde: Egne beregninger.

INDSATSERNES VARIGHED

Der er relativt stor forskel på varigheden af de inkluderede indsatser. Nogle indsatser varer et par måneder, mens andre indsatser varer flere år. Der er også indsatser, hvor vi ikke kan se varigheden af indsatsen. Det er ofte indsatser, der har karakter af at være en ny strategi eller metode i forhold til at organisere samarbejde. Indsatsernes fordeling i forhold til varighed fremgår af tabel 4.7.

TABEL 4.7

Inkluderede studier om boligsociale indsatser, rettet mod at forbedre skolegang og uddannelse for børn og unge og til at forbedre arbejdsmarkedsparethed hos voksne beboere, fordelt efter varighed. Antal.

4-10 uger	11 uger -1 år	Mellem 1-4 år	Ingen fast varighed	I alt
5	5	5	5	20

Kilde: Egne beregninger.

BILAG

BILAG 1 GRÅ LITTERATUR

AUSTRALIA

City Futures Research Centre, Faculty of the Built Environment, University of New South Wales, NSW 2052 Sydney, Australia.

AUSTRIA

NÖ Landesakademie, Wohnbauforschungs-Dokumentationsstelle, (Housing Research and Documentation Unit, The Lower Austrian Scientific Academy), Neue Herrengasse, Haus 17A, 3109, St. Pölten, Austria.

DENMARK

Aalborg University Copenhagen, Danish Building Research Institute (SBI), Department of Town, Housing and Property, A.C. Meyers Vænge 15, 2450 København SV, Denmark.

The University of Southern Denmark, Department of Business & Economics, Campusvej 55, 5230 Odense M, Denmark.

GERMANY

ILS-Research Institute for Regional and Urban Development GmbH,
Brüderweg 22-24, 44135, Dortmund, Germany.

Institut der Deutschen Wirtschaft Köln, PO Box 101942, 50459 Cologne,
Germany.

Leibniz Institute of Ecological and Urban Development (IOER), Weber-
platz 1, 01217, Dresden, Germany.

Ruhr-University Bochum, Institute for Housing, Real Estate and Urban
and Regional Development (InWIS), Springorumallee 5, 44795
Bochum, Germany.

UNITED KINGDOM

De Montfort University, Centre for Comparative Housing Research, De-
partment of Politics and Public Policy, The Gateway, LE1 9BH,
Leicester, Great Britain.

Heriot-Watt University, I-SPHERE, Institute for Housing, Urban and
Real Estate Research (IHURER), EH14 4AS, Riccarton, Edin-
burgh, Great Britain.

Housing Centre, BRE Environment, Bucknalls Lane, WD25 9XX,
Garston, Watford, Herts, Great Britain.

LSE London, LSE, Houghton Street, WC2A 2AE London, United
Kingdom.

Oxford Brookes University, Department of Real Estate and Construc-
tion, Gibsy Lane, OX3 9BP, Oxford, Great Britain.

Sheffield Hallam University, Centre for Regional Economic & Social
Research, Pond St., S11WB, Sheffield, Great Britain.

University of Birmingham, School of Social Policy, Muirhead Tower,
Edgbaston, B15 2TT Birmingham, Great Britain.

University of Cambridge, Cambridge Centre for Housing & Planning
Research, 19 Silver Street, CB39EP, Cambridge, Great Britain.

University of Glasgow, Urban Studies, School of Social and Political Sci-
ences, 25, Bute Gardens, G128RS, Glasgow, Great Britain.

University of Greenwich, School of Architecture & Construction, Avery
Hill Campus, DA1 2SZ, Dartford, Kent, Great Britain.

University of Stirling, Department of Applied Social Science, FK9 4LA,
Stirling, Great Britain.

University of Westminster, 35 Marylebone Road, NW1 5LS, London,
Great Britain.

University of York, Centre for Housing Policy, Heslington, YO1 5DD,
York Great Britain.

University of Ulster, Centre for Research in Property & Planning, School
of the Built Environment, Newtownabbey, BT37 0QB, Co. An-
trim, Northern Ireland.

IRELAND

University College Dublin, School of Applied Social Science, John Henry
Newman Building, Belfield, Dublin 4, Ireland.

NORWAY

Norwegian Institute for Urban & Regional Research (NIBR), Gaustadal-
léen 21, 0349, Oslo, Norway.

NOVA (Norwegian Social Research), PO Box 4 St. Olavs plass, 0130,
Oslo, Norway.

SINTEF Byggforsk Architecture, Materials and Structures, PO Box 4760,
7465, Trondheim, Norway.

Fafo, Institute for Labour and Social Research, PO Box 2947, 0608,
Tøyen, Norway.

SWEDEN

Linköping University, Department of Social and Welfare Studies, Na-
tional Institute for the Study of Ageing and Later Life (NISAL),
581 83, Linköping, Sweden.

Lund University, Housing Development & Management (HDM), PO
Box 118, 221 00, Lund, Sweden.

Malmö University, Department of Urban Studies, 205 06, Malmö, Swe-
den.

Royal Institute of Technology (KTH), Department of Urban Planning
and Environment, School of Architecture and the Built Envi-
ronment, 100 44, Stockholm, Sweden.

Stockholm University, Department of Human Geography, Svante Ar-
rhenius väg 8, 10691 Stockholm, Sweden.

Uppsala University, Institute for Housing & Urban Research, PO Box
514, SE-75120, Uppsala, Sweden.

USA

The U.S. Department of Housing and Urban Development's (HUD's)
Office of Policy Development and Research. www.hud.gov.

Local Initiatives Support Corporation (LISC). www.lisc.org

NeighborWorks America. www.neighborworks.org

MDRC Building knowledge to improve social policy. www.mdrc.org/.

Sandtown – Winchester neighborhood in Baltimore.

LITTERATUR

PRIMÆR LITTERATUR

- Allington, R. L., A. McGill-Franzen, G. Camilli, L. Williams, J. Graff, J. Zeig, C. Zmach & R. Nowak (2010): "Addressing summer reading setback among economically disadvantaged elementary students". *Reading Psychology*, 31(5), s. 411-427.
- Anthony, E.K., C.F. Alter & J.M. Jenson (2009): "Development of a Risk and Resilience-Based Out-of-School Time Program for Children and Youths". *Social Work*, 55, s. 45-55.
- August, G.J, S.S. Lee, M.L. Bloomquist, G.M. Realmuto & J.M. Hektner (2004): "Maintenance Effects of an Evidence-Based Prevention Innovation for Aggressive Children Living in Culturally Diverse Urban Neighborhoods: The Early Risers Effectiveness Study". *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 12(4), s. 194-205.
- Bauldry, S., D. Korom-Djakovic, L. Kotloff; W.S. McClanahan, J. McMaken (2009): *Mentoring Formerly Incarcerated Adults: Insights from the Ready4Work Reentry Initiative*. Philadelphia: P/PV – Public Private Ventures.
- Dawson-McClure, S., E. Calzada, K.Y. Huang, D. Kamboukos, D. Rhule, B. Kolawole, E. Petkova & L.M. Brotman (2015): "A Population-Level Approach to Promoting Healthy Child Development

- and School Success in Low-Income, Urban Neighborhoods: Impact on Parenting and Child Conduct Problems". *Prevention Science*, 16(2), s. 279-90.
- Lang, J. M, J. Waterman & B.L. Baker (2009): "Computeen: A Randomized Trial of a Preventive Computer and Psychosocial Skills Curriculum for At-Risk Adolescents". *Journal of Primary Care*, 30(5), s. 587-603.
- Lemberger, M.E. & E.V. Clemens (2012): "Connectedness and Self-Regulation as Constructs of the Student Success Skills Program In Inner-City African American Elementary School Students. *Journal of Counseling & Development*, 90(October 2012), s. 450-458.
- Leos-Urbel, J. (2014): "What is a Summer Job Worth? The Impact of Summer Youth Employment on Academic Outcomes". *Journal of Policy Analysis and Management*, 33(4), s. 891-911.
- Nelson, L.P., S.K. McMahan & T. Torres (2012): "The Impact of a Junior High School Community Intervention Project: Moving beyond the Testing Juggernaut and Into a Community of Creative Learners". *School Community Journal*, 22(1), s. 125-144.
- Rapp-Paglicci, L., C. Stewart & S.W. Rowe (2009): "Evaluating the Effects of the Prodigy Cultural Arts Program on Symptoms of Mental Health Disorders in At-Risk and Adjudicated Youths". *Best Practices in Mental Health*, 5(1), s. 65-73.
- Schroeder, D., S. Looney & D. Schexnayder (2004): *Impacts of Workforce Services for Young Low-Income Fathers: Findings from the Texas Bootstrap Project*. Ray Marshall Center for the Study of Human Resources: Report.
- Schwartz S. & K. Suyemoto (2013): "Creating Change From The Inside: Youth Development within a Youth Community Organizing Program". *Journal of Community Psychology*, 41(3), s. 341-358.
- Smith, P., R. Buzi & A. Abacan (2014): "Workforce Development as a Promising Approach to Improving Health Disparities Among Young Males". *The Journal of Men's Studies*. 22(1) s. 3-11.
- Smith, S., A. Alexander, S. Dubb, K. Murphy & J. Laycock (2013): "Opening doors and minds: a path for widening access". *Clinical Teacher*, 10(2), s. 124-128.
- Sokal, L., H. Katz, A. Sych-Yereniuk, L. Chochinov-Harder, M. Adkins, T. Grills, C. Stewart & G. Priddle (2005): "Factors Affecting In-

- ner-City Boys' Reading: Are Male Teachers the Answer?". *Canadian Journal of Urban Research*, 14(1), s. 107-130.
- Sutherland, D., K. Levine & B. Barth (2005): "Investigating the Impact of a Career Education Program on School Engagement". *Canadian Journal of Urban Research*, 14(1), s. 131-157.
- Sutphen, R.D., J.P. Ford & C. Flaherty (2010): "Truancy Interventions: A Review of the Research Literature". *Research on Social Work Practice*, 20(2), s. 161-171.
- Turner L., A. Powell, J. Langhinrichsen-Rohling & J. Carson (2009): "Helping Families Initiative: Intervening with High-Risk Students through a Community, School, and District Attorney Partnership". *Child and Adolescent Social Work Journal*, 26(3), s. 209-223.
- Whiteley, P. (2014): "Does Citizenship Education Work. Evidence from a Decade of Citizenship Education in Secondary Schools in England". *Parliamentary Affairs*, 67, s. 513-535.
- Worthen, H. & A. Haynes (2009): "Outcomes of Two Construction Trades Pre-Apprenticeship Programs: A Comparison". *Journal of Community Practice*, 17(1-2), s. 207-222.

SEKUNDÆR LITTERATUR

- Brooks, B.D. (2001). "Contingency management as a means of reducing school truancy". *Education*, 95, s. 206-211.
- Bræmer, M. (2013): *Danske unge er demokratisk dovne*. Tilgængelig på: http://www.ugebreveta4.dk/danske-unge-er-demokratisk-dovne_14080.aspx. Besøgt 11-03-2016.
- Csonka, A. & A. Holm (2014): *Sådan får vi alle børn med*. Tilgængelig på: <http://politiken.dk/debat/debatindlaeg/ECE2343187/saadan-faar-vi-alle-boern-med/> Besøgt 02-02-2016.
- Christensen, G. & R.C.H. Jørgensen (2016): *Kommunale indsatser rettet mod uddannelse, beskæftigelse og det sociale område*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Christensen, G., R.C.H. Jørgensen & M.R. Larsen (2015): "Erfaringer med at ændre socialt mix i udsatte boligområder – evaluering af brugen af anvisnings- og udlejningsredskaber som led i Landsbyggefondens 2006-10-midler". København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 15:45.

- Christiansen, H.N. (2012): *Effekten af mentor- og fritidsindsatser for unge i risiko – en systematisk kortlægning*. Glostrup: Det Kriminalpræventive Råd.
- Dahl, K.M. (2005): *Etniske minoriteter i tal*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 02:05.
- EVA (2012): *10. klasse – på vej mod ungdomsuddannelse. Anden del af evalueringen af 10. klasse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- Frederiksen, N., S.B. Larsen & M. Mortensen (2015): *Mindspringforældregrupper – Resultater og erfaringer fra et pilotprojekt i fem udsatte boligområder i København*. Hvidovre: Center for Boligsocial Udvikling.
- Jones, L.P., R. Harris & D. Finnegan (2002): "School attendance demonstration project: An evaluation of a program to motivate public assistance teens to attend and complete school in an urban school district". *Research on Social Work Practice*, 12, s. 222-237.
- Licht, B.G., T. Gard & C. Guardino, C. (1999): "Modifying school attendance of special education high school students". *Journal of Educational Research*, 84, s. 368-373.
- Madsen, M.F., H. Nielsen, S.B. Larsen, A. Glad & N. Lund (2015): *Fremskudt beskæftigelsesindsats i København – En virkingsevaluering af indsatsens effekt*. Hvidovre: Center for Boligsocial Udvikling.
- Mehlsen, L., Jensen, M.T., Christensen, G., Jørgensen, A.M.K & Wendt, R.E. (2015): Effektfulde indsatser i boligområder til forebyggelse af kriminalitet.
- McCluskey, C.P., Bynum, T.S., & Patchin, J.W. (2004): "Reducing chronic absenteeism: An assessment of an early truancy initiative". *Crime & Delinquency*, 50, s. 214-234.
- McPartland, J., R. Balfanz, W. Jordan & N. Legters (1998): "Improving climate and achievement in a troubled urban high school through the talent development model". *Journal of Education for Students Placed at Risk*, 3, s. 337-361.
- Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter (2013): *Udsatte boligområder – Værktøjskasse*. København: Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.
- Powell, D.R. & S.H. Peet (2008): "Development and outcomes of a community-based intervention to improve parents' use of inquiry in informal learning context". *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29(4), 259-273.

- Pritzker S., A. La Chapelle, J. Tatum (2012): "We need their help": Encouraging and discouraging adolescent civic engagement through Photovoice". *Children and Youth Services Review*, 34(11), s. 2247-2254
- Reischer, E. (2016): *Against the Sticker Chart – Priming kids to expect reward can harm their social skills in the long term*. Tilgængelig på: <http://www.theatlantic.com/health/archive/2016/02/perils-of-sticker-charts/470160/>. Besøgt: 11-03-2016.
- Sheldon, S. B. (2007): "Improving student attendance with school, family, and community partnerships". *The Journal of Educational Research*, 100, s. 267-275.
- Smith, S., A. Alexander, S. Dubb, K. Murphy & J. Laycock (2013): "Opening doors and minds: a path for widening access". *Clinical Teacher*, 10(2), s. 124-8.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2015

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Nogle rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 15:01 Ottosen, M.H., M. Lausten, S. Frederiksen & D. Andersen: *Anbragte børn og unges trivsel 2014*. 122 sider. ISBN: 978-87-7119-276-6. e-ISBN: 978-87-7119-277-3. Pris: 120,00 kr.
- 15:02 Benjaminsen, L., T. Dyrvig & T. Gliese: *Livet på hjemløseboformer*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-278-0. e-ISBN: 978-87-7119-279-7. Pris: 140,00 kr.
- 15:03 Gorinas, C. & V. Jakobsen: *Indvandreres og efterkommeres placering på det danske arbejdsmarked*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-280-3. e-ISBN: 978-87-7119-281-0. Pris: 170,00 kr.
- 15:04 Niss, N.K., A. Kierkgaard, A.-K. Højen-Sørensen & A.Aa. Hansen: *Barrierer for tidlig opsporing af alkoholproblemer i børnefamilier. En analyse af barrierer for frontpersonalet*. 145 sider. e-ISBN: 978-87-7119-282-7. Netpublikation
- 15:05 Bengtsson, S., A.L. Rasmussen & S. Gregersen: *Metoder i botilbud*. 208 sider. ISBN: 978-87-7119-283-4. e-ISBN: 978-87-7119-284-1. Pris: 200,00 kr.

- 15:06 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2014*. 240 sider. ISBN: 978-87-7119-285-8. e-ISBN: 978-87-7119-286-5. Pris: 240,00 kr.
- 15:07 Dietrichson, J., M. Bøg, T. Filges & A.-M.K. Jørgensen. *Skolerettede indsatser for elever med svag socioøkonomisk baggrund*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-287-2. e-ISBN: 978-87-7119-288-9. Pris: 140,00 kr.
- 15:08 Østergaard, S.V., A.B. Steensgaard, A.T. Hansen, S. Henze-Pedersen & J. Østergaard: *På vej mod ungdomskriminalitet. Hvilke faktorer i barndommen gør en forskel?* 100 sider. e-ISBN: 978-87-7119-289-6. Netpublikation.
- 15:09 Keilow, M. & A. Holm: *Udvikling af måleinstrument for elevadfærd og -holdninger. Baseline data fra evaluering af folkeskolereformen*. 56 sider. e-ISBN: 978-87-7119-290-2. Netpublikation.
- 15:10 Albæk, K., H.B. Bach, R. Bille, B.K. Graversen, H. Holt, S. Jensen & A.B. Jonassen: *Evaluering af mentorordningen*. 144 sider. e-ISBN: 978-87-7119-291-9. Netpublikation.
- 15:12 Christensen, E. & S. Baviskar: *Unge i Grønland. Med fokus på seksualitet og seksuelle overgreb*. 128 sider. ISBN: 978-87-7119-293-3. e-ISBN: 978-87-7119-294-0. Pris: 120,00 kr.
- 15:13 Christensen, E. & S. Baviskar: *Kalaallit nunaanni inuusuttut. Kinguaasiuutitut tunngasut kinguaasiuutitigullu innarliisarnerit qitinnegarlutik*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-295-7. e-ISBN: 978-87-7119-296-4. Pris: 140,00 kr.
- 15:14 Rangvid, B.S., V.M. Jensen & S.S. Nielsen. *Forberedende tilbud og overgang til ungdomsuddannelse*. 99 sider. e-ISBN: 978-87-7119-297-1. Netpublikation.
- 15:15 Amilon, A. (red.): *Inkluderende skolemiljøer – elevernes roller*. 288 sider. ISBN: 978-87-7119-304-6. e-ISBN: 978-87-7119-300-8. Pris: 280,00 kr.
- 15:16 Amilon, A.: *Evaluering af lokale initiativer for fortidspensionister*. 96 sider. e-ISBN: 978-87-7119-301-5. Netpublikation
- 15:17: Jakobsen, V.: *Uddannelses- og beskæftigelsesmønstre i årene efter grundskolen. En sammenligning af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande og etniske danskere*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-305-3. e-ISBN: 978-87-7119-306-0. Pris: 140,00 kr.
- 15:18 Christensen, G., A.G. Jeppesen, A.A. Kjær & K. Markwardt: *Udsættelser af lejere – Udvikling og benchmarking. Lejere berørt af foged-*

- sager og udsættelser i perioden 2007-13.* 178 sider, e-ISBN: 978-87-7119-307-7. Netpublikation
- 15:19 Christensen, C.P. & C. Scavenius: *Et felteksperiment med Kærlighed i Kaos. Et forældretræningsprogram til familier med ADHD eller ADHD-lignende vanskeligheder.* 96 sider. ISBN: 978-87-7119-308-4. e-ISBN: 978-87-7119-309-1. Pris: 90,00 kr.
- 15:20 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse i 2014. Regionale forskelle.* 96 sider. ISBN: 978-87-7119-310-7. e-ISBN: 978-87-7119-311-4. Pris: 90,00 kr.
- 15:21 Nielsen, C.P., M.D. Munk, M.T. Jensen, K. Karmsteen & A.-M.K. Jørgensen: *Mønsterbryderindsatser på de videregående uddannelser. En forskningskortlægning.* 168 sider. e-ISBN: 978-87-7119-312-1. Netpublikation.
- 15:22 Sievertsen, H.H. & C.J. de Montgomery: *Børn i lavindkomstfamilier.* 105 sider. e-ISBN: 978-87-7119-313-8. Netpublikation.
- 15:23 Wendt, R.E. & A.-M.K. Jørgensen: *Forskningskortlægning, kvalitetsvurdering og analyse af udviklingen i skandinavisk dagtilbudsforskning for 0-6-årige i året 2013.* 98 sider. E-ISBN:978-87-7119-314-5. Netpublikation.
- 15:24 Termansen, T., T. Dyrvig, N.K. Niss & J.H. Pejtersen: *Unge i misbrugsbehandling.* 176 sider. ISBN: 978-87-7119-315-2. e-ISBN: 978-87-7119-316-9. Pris: 170,00 kr.
- 15:25 Christensen, E.: *Det har vi lært af NAKUUSA.* 56 sider. e-ISBN: 978-87-7119-317-6. Netpublikation.
- 15:26 Christensen, E.: *Nakuusamit makku ilikkarpavut. NAKuusap meeqqanut isummorsorfiani ilaasortanik apersuineq.* 62 sider. e-ISBN: 978-87-7119-318-3. Netpublikation.
- 15:27 Keilow, M. & A. Holm: *Skalaer til måling af elevtrivsel på erhvervsuddannelserne. En analyse af data fra tidligere trivselsmålinger. Bidrag til Undervisningsministeriets udvikling af elevtrivselsmålinger på erhvervsuddannelserne.* 92 sider. e-ISBN: 978-87-7119-319-0. Netpublikation.
- 15:28 Andersen, D. & B.S. Rangvid: *Skoleudvikling med fokus på sprog i al undervisning. Implementering og elevresultater af udviklingsprogram til styrkelse af tosprogede elevers faglighed i de 2 første år.* 116 sider. e-ISBN: 978-87-7119-320-6. Netpublikation.
- 15:29 Baviskar, S: *Grønlandere i Danmark. En registerbaseret kortlægning.* 102 sider. e-ISBN: 978-87-7119-321-3. Netpublikation.

- 15:30 Siren, A., R.N. Brunner & R.C.H. Jørgensen: *"Øvelse gør mester" i Næstved Kommune. Evaluering af livs kvalitet i forbindelse med et rehabiliteringsforløb på plejecentre.* 71 sider. e-ISBN: 978-87-7119-322-0. Netpublikation.
- 15:31 Holt, H., M. Larsen, H.B. Bach & S. Jensen: *Borgere I fleksjob efter reformen.* 208 sider. ISBN: 978-87-7119-323-7. e-ISBN: 978-87-7119-324-4. Pris: 200,00 kr.
- 15:32 Keilow, M., M. Friis-Hansen, R.M. Kristensen & A. Holm: *Effekter af klasseledelse på elevers læring og trivsel.* 176 sider. ISBN: 978-87-7119-325-1. e-ISBN: 978-87-7119-326-8. Pris: 170,00 kr.
- 15:33 Christensen, E: *3-5 år efter ophold i Mælkebøtten – en opfølgning af 26 børn og unge.* 64 sider. ISBN: 978-87-7119-327-5. e-ISBN: 978-87-7119-328-2. Pris: 60,00 kr.
- 15:34 Christensen, E: *Meeqqanik inuusuttunillu 26-nik malinnaaqinneq - Mælkebøttenimit nuunnerinit ukiut 3-5 kingorna.* 64 sider. ISBN: 978-87-7119-329-9. e-ISBN: 978-87-7119-330-5. Pris: 60,00 kr.
- 15:35 Benjaminsen, L. & H.H. Lauritzen: *Hjemløshed i Danmark 2015. National kortlægning.* 208 sider. ISBN: 978-87-7119-333-6. e-ISBN: 978-87-7119-334-3. Pris: 200,00 kr.
- 15:36 Nielsen, C.P., A.T. Hansen, V.M. Jensen & K.S. Arendt: *Folkeskolereformen. Beskrivelse af 2. dataindsamling blandt elever.* 137 sider. E-ISBN: 978-87-7119-335-0. Netpublikation.
- 15:37 Jensen, M.T., K. Karmsteen, A.-M.K. Jørgensen & S.B. Rayce: *Psychosocial Function and Health in Veteran Families - A Gap Map of Publications within the Field.* 220 sider. e-ISBN: 978-87-7119-336-7. Netpublikation.
- 15:38 Sievertsen, H.H: *En god start – betydningen af alder ved skolestart for barnets udvikling.* 83 sider. e-ISBN: 978-87-7119-337-4. Netpublikation.
- 15:39 Mehlsen, L., H. Holt, H.B. Bach & C. Törnfeldt: *Ressourceforløb. Koordinerende sagsbehandlers og borgeres erfaringer.* 108 sider. ISBN: 978-87-7119-338-1. Pris: 200,00 kr.
- 15:40 Kjer, M.G., S. Baviskar & S.C. Winter: *Skoleledelse I folkeskolereformens første år. En kortlægning.* 140 sider. e-ISBN: 978-87-7119-340-4. Netpublikation.
- 15:41 Benjaminsen, L., S.B. Andrade, D. Andersen, M.H. Enemark & J.F. Birkelund: *Familiebaggrund og social marginalisering i Danmark.*

- En registerbaseret kortlægning*. 336 sider. ISBN: 978-87-7119-341-1. e-ISBN: 978-87-7119-342-8. Pris: 330,00 kr.
- 15:42 Lausten, M., S. Frederiksen, R.F. Olsen, A.A. Nielsen & T.T. Bengtsson: *Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer – del II. Rapport fra tredje dataindsamling af forløbsundersøgelsen af anbragte børn født i 1995*. 128 sider. ISBN: 978-87-7119-343-5. e-ISBN: 978-87-7119-344-2. Pris: 120,00 kr.
- 15:43 Niss, N.K. & I.S. Rasmussen: *Evaluering af satspuljen forebyggende indsatser for overvægtige børn og unge*. 129 sider. e-ISBN: 978-87-7119-345-9. Netpublikation.
- 15:44 Jakobsen, V., M. Larsen & S. Jensen: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2015*. 272 sider. ISBN: 978-87-7119-346-6. e-ISBN: 978-87-7119-347-3. Pris: 270,00 kr.
- 15:45 Christensen, G., R.C.H. Jørgensen & M.R. Larsen: *Erfaringer med at ændre socialt mix i udsatte boligområder. Evaluering af brugen af anvisnings- og udlejningsredskaber som led i Landsbyggefondens 2006-10-midler*. 208 sider. ISBN: 978-87-7119-348-0. e-ISBN: 978-87-7119-349-7. Pris: 200,00 kr.
- 15:46 Mehlsen, L., M.T. Jensen, A.-M.K. Jørgensen, R.E. Wendt & G. Christensen: *Effektfulde indsatser i boligområder til forebyggelse af kriminalitet. En systematisk forskningsoversigt, nr. 1 af 4*. 112 sider. ISBN: 978-87-7119-350-3. e-ISBN: 978-87-7119-351-0. Pris: 110,00 kr.
- 16:01 Skårhøj, A., A.-K. Højen-Sørensen, K. Karmsteen, H. Oldrup & J.H. Pejtersen: *Anbragte unges overgang til voksenlivet. Evaluering af fire efterværnsinitiativer under efterværnspakken*. 160 sider. ISBN: 978-87-7119-352-7. e-ISBN: 978-87-7119-353-4. Pris: 160,00 kr.
- 16:02 Andersen, D., M.B. Holtet, L. Weisbjerg & L.L. Eriksen: *Alkoholbehandling til socialt udsatte borgere. Systemets tilbud i borgerperspektiv*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-354-1. e-ISBN: 978-87-7119-355-8. Pris: 170,00 kr.
- 16:03 Baviskar, S., M.N. Christoffersen, K. Karmsteen, H. Hansen, M. Leth-Espensen, A. Christensen & J. Brauner: *Kontinuitet i anbringelser. Evaluering af lovændringer under Barnets reform, delrapport 1*. 128 sider. e-ISBN: 978-87-7119-356-5. Netpublikation.
- 16:04 Niss, N.K., K.I. Dannesboe, C.P. Nielsen & C.P. Christensen: *Evaluering af inklusionsindsatsen i Billund Kommune*. 132 sider. e-ISBN: 978-87-7119-357-2. Netpublikation.

- 16:05 Benjaminsen, L., M.H. Holm & J.F. Birkelund: *Fattigdom og afsavn. Om materielle og sociale afsavn blandt økonomiske fattige og ikke-fattige.* 336 sider. ISBN: 978-87-7119-358-9. e-ISBN: 978-87-7119-359-6. Pris: 320 kr.
- 16:06 Keilow; M., M. Friis-Hansen, S. Henze-Pedersen & S. Ravn: *Inklusionsindsatser i folkeskolen. Resultater fra to lodtrækningsforsøg.* 128 sider. ISBN: 978-87-7119-361-9. e-ISBN: 978-87-7119-362-6. Pris: 130 kr.
- 16:07 Niss, N.K. & I.S. Rasmussen: *Evaluering af satspuljen "Forebyggende indsatser for overvægtige børn og unge". Projekt "Øget udbytte" på Julemærkehjemmene.* 130 sider. e-ISBN: 978-87-7119-363-3. Netpublikation.
- 16:08 Andersen, D, K. Markwardt, L.B. Larsen & M.A. Svendsen: *Velfærdsteknologi i plejeboliger. Borger, medarbejder og økonomisk perspektiv.* 200 sider. e-ISBN: 978-87-7119-364-0. Netpublikation.
- 16:09 Amilon, A & A.G. Jeppesen: *Økonomisk udsatte pensionister. Levevilkår blandt økonomisk dårligt stillede pensionister.* 98 sider. ISBN: 978-87-7119-365-7. e-ISBN: 978-87-7119-366-4. Pris: 100 kr.
- 16:10 Bille, R.: *Implementering af beskæftigelsespolitik i Danmark.* 102 sider. e-ISBN: 978-87-7119-369-5. Netpublikation.
- 16:11 Bach, H.B., L. Mehlsen & J. Høgelund.: *Evidens om effekten af indsatser for ledige seniorer.* e-ISBN: 978-87-7119-370-1. Netpublikation.
- 16:12 Mehlsen, L., R.C.H. Jørgensen, M.G. Kjer & V. Jakobsen: *Effektfulde indsatser i boligområder til at forbedre børns skolegang og uddannelse og voksnes arbejdsmarkedsparathed. En systematisk forskningsoversigt, nr. 2 og 3 af 4.* 172 sider ISBN: 978-87-7119-371-8. e-ISBN: 978-87-7119-372-5. Pris: 170 kr.
- 16:13 Mehlsen, L., R.C.H. Jørgensen, M.G. Kjer & V. Jakobsen: *Effektfulde indsatser i boligområder til at øge børns trivsel og forbedre forældres kompetencer. En systematisk forskningsoversigt, nr. 4 af 4.* 134 sider. ISBN: 978-87-7119-373-2. e-ISBN: 978-87-7119-374-9. Pris: 130 kr.

EFFEKTFULDE INDSATSER I BOLIGOMRÅDER TIL AT FORBEDRE BØRNS SKOLEGANG OG UDDANNELSE OG VOKSNES ARBEJDSMARKEDSPARATHED

SYSTEMATISK FORSKNINGSOVERSIGT, NR. 2 OG 3 AF 4

SFI har samlet internationale studier, der viser positive effekter af indsatser, der skal forbedre børns skolegang og uddannelse og voksnes arbejdsmarkedsparethed i udsatte boligområder. Formålet med rapporten er at bidrage med inspiration til det boligsociale arbejde i Danmark og bringe større fokus på at arbejde evidensbaseret og målrettet.

Rapporten indeholder for det første en systematisk forskningsoversigt, der bidrager med viden om skole- og uddannelsesrettede indsatser, som kan implementeres i en boligsocial kontekst. Indsatserne har til formål at forbedre børns og unges skolerelaterede kompetencer via aktiviteter rettet mod både forældre og børn.

For det andet indeholder rapporten en systematisk forskningsoversigt, der bidrager med viden om beskæftigelsesrettede indsatser, som kan implementeres i en boligsocial kontekst. Indsatserne indeholder uddannelse og generel opkvalificering, men også andre type aktiviteter som jobsøgning og mentorforløb.

Denne rapport er den anden og tredje af i alt fire forskningsoversigter om internationale boligsociale indsatser der: 1) forebygger kriminalitet, 2) forbedrer børns skolegang og uddannelse og voksnes arbejdsmarkedsparethed og 3) øger børns trivsel og forbedrer forældrekompeterencer. Rapporterne indgår som en del af den samlede evaluering af Landsbyggefondens 2011-14 midler til udsatte boligområder.